

Israelia ko Judabar Atriviba, Men Akinafarir Faragha Zuim O 1 Atriviba Akar faragha zuim

Akinafarir kam, a Samuelin Akinafarir Namba 2in eghaghanibar gin otivizir bizibagh eghari. An Atrivim Devitin ikirimirir abuananam geghari. An Atrivim Solomonin ikirimirim ko ingangaribagh eghara, egha uaghan, Israelia uan kantri abigha kantrin pumuningin otozimin dughiamin, an aning gativazir atrivibagh eghari. Egha uaghan Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazir mabar eghaghaniba uaghan an iti. Me Godin akaba isa atriviba ko gumazamiziba tuavir aghuimin gin mangasa, men akakagha me migei. Godin akam inigha izir gumazibar mav, a Elaija.

Akinafarir kam, mati Samuelin Akinafarir Namba 1 ko Namba 2. A pura eghaghanir kinim puvati. An atriviba amizir bizibagh eghara uaghan men araziba tuisisi. Atrivir Ikiavira Itir Godin apengan itiba, me ziar aghuiba iti, egha me atrivibar itir dughiabar, Israelia men apengan ikia deraghavira iti. Ezi atrivir Godin akaba batoziba, me ziar kuraba iti. Egha me atrivibar itir dughiabar, Israelian dabirabim ikufi. Atriviba arazir kurar kam gami. Me asebar ziaba fasa tintinibar mighsiabar ghuavanadi. Men arazir kam God gamima, a bar men oseme.

Solomon Israelian atrivimin iti

(Sapta 1--11)

Atrivim Devit bar ghuri

¹ Atrivim Devit bar ghurizi, an mikarzim zurarama arugharusi. Ezi me inir mitiar avagha akuiba isava anevema, da tong fefem a ganidir puvati. ² Kamaghin amizi, an ingangarir gumazir dapaniba a migia ghaze, “Atrivim, en gumazir ekiam, e ti ni bagh guivir igiatam inighti, a ni ko iki nin akurvagh deragh nin ganam. Egh a ni muigh daku egh nin mikarzim fefem a daningam.” ³ Kamaghin amizi, me kantri Israelin danganiba bar, dar amizir igiar bar diriba bagha ruiagha arui. Egha Sunemin nguibamin amizim, Abisak, an apigha, a inigha atrivim bagha ize. ⁴ Amizir bar igiar dirir kamın ganganiba bar dera, a bar deraghavira atrivimin akurvagha an gara a geghufi. Ezi Atrivim Devit tong poroghamiba uari ko akuava amir arazitamin a gamizir puvati.

Adoniya atrivimin otivasa

⁵⁻⁶ Adoniya, a Devit ko Hagitin otarim. Hagit Apsalom bategha, an girara Adoniya bate. Adoniyen ganganiba bar dera, ezi an afeziam bar fomira iza datirighin, dughi-atamin tong an arazir kuratam bagha an azangsigha kamaghin a mikemezir puvati, “Ni manmaghsua arazir kabagh ami?” Egha datirighin Adoniya uabi, uabi fa ghaze, an atrivimin otivam. Kamaghin amizi, a midorozir karisba ko hoziaba ko 50plan gumazir a geghuv an faragh mangamiba ini. ⁷ Egha a ghua Seruian otarim Joap, ko ofa gamir gumazim Abiatar, aning ko mikemezima, aning an akuraghti an atrivimin otivasa aning ifonge. ⁸ Ezi ofa gamir gumazim Sadok, ko Jehoiadan otarim Benaia, ko akam inigh izir gumazim Natan, ko Simei, ko Rei, ko atrivimin midorozir gumazir gavgaviba, me Adoniyen nighnizim ko itir puvati.

⁹ Dughiar mamin. Adoniya ofa damuasa danganir mamin ghu, danganir kam, me kamaghin a dibora ghaze, Kuruzibar Dagiam, a Enrogelin nguazimin aven anadir dipar atuimin boroghin iti. A sipsipba ko bulmakaun apuriba ko bulmakaun igiar mikarziba sara itibav suegha ofa gami. A izasa atrivimin otarir igharaziba, ko Judan atrivimin ingangarir gumazir dapaniba, ko atrivimin ingangarir gumazir igharaziba me bagha akam amada. ¹⁰ Egha an akam inigha izir gumazim Natan, ko Benaia, ko atrivimin midorozir gumaziba, ko an aveghbuam Solomon, a me bagha akatam amadazir puvati.

Solomon atrivimin oto

¹¹ Ezi akam inigha izir gumazim Natan, a Solomonin amebam Batseba bagha ghua kamaghin a migei, “Ni kamaghin oraghiz, o puvati, Hagitin otarim, Adoniya, Atrivim Devitin danganim inigh atrivimin otivasava ami. Ezi en gumazir ekiam Devit, bizir kam gifozir puvati.

¹² Kamaghin, ni uan otarim Solomon ko, gua uaghara aremeghan koghsi, ki gua mikimamin akabar girara mangi dar amuam. ¹³ Ni bar zuamira Atrivim Devit bagh mangi kamaghin a mikim suam, ‘Atrivim, nan gumazir ekiam, ki nin ingangarir amizim. Ni na ko faragha akam akira kamaghin mikeme, nin otarim Solomon gin nan danganim inigh atrivimin otogh, nan atrivir dabirabim dapiam. Ezi manmaghin amizi, Adoniya datirighin atrivimin oto?’ ¹⁴ Dughiar ni mangi Atrivim Devit ko mikimvira iki-amimin, ki aven izi gavgavim nin akam daning, ni migei moghira mikimam.”

¹⁵ Ezi Batseba atrivimin ganasa atrivim akui naghin a gatin aven ghu. Atrivim Devit bar ghuri, ezi Sunemian amizim Abisak, a geghuva deragha an gari. ¹⁶ Ezi Batseba

atrivimin guamin uan tevimning apirigha guam avirazi, atrivim an azara, “Ni bizir tizim gifongegha na bagha izi?”

¹⁷ Ezi Batseba a ikaragha ghaze, “Nan gumazir ekiam, ki nin ingangarir amizim. Ni fomira akar mam Ikiavira Itir God, a nin God, an ziamin na koma anakira ghaze, nan otarim Solomon nin danganim inigh atrivimin otogh, nin atrivir dabirabim dapiam. ¹⁸ Ezi ni oragh! Atrivim, nan gumazir ekiam. Adoniya datirighin atrivimin oto. Ezi ni ti tong kamaghin fozir puvati. ¹⁹ A bulmakaun apuriba ko, bulmakaun igiar mikarziba sara itiba ko, sipsipin aviribav suegha ofa gami. Egha nin otariba ko ofa gamir gumazim Abiatar ko midorozir gumazibar faragha zuir gumazim Joap, a me bagha akaba amangizi me ghue. Egha nin ingangarir gumazim Solomon, an a bagh akatam amadazir puvati. ²⁰ O atrivim, nan gumazir ekiam, Israelian gumazamiziba bar nirara gara ni mizua iti, ni uabi gumazir manatam amiseveghti, a nin danganim inigh atrivimin otogh, egh atrivir dabirabim dapiam. ²¹ Puvatighiti, ni aremegh mangi uan inazir afeziaba iti naghin me ko ikiti, gumazamiziba ki uan otarim Solomon ko kamaghin ga mikimam, ga gumazim ko amizir kuramning. Egh me ga misueghti ga aremegham.”

²² Egha Batseba migiavira itima, akam inigha izir gumazim Natan iza atrivimin dipenimin oto. ²³ Ezi Atrivim Devitin ingangarir gumaziba ghua a migia ghaze, “Akam inigha izir gumazim Natan izegha nin ganasa.” Ezi atrivim an amamangatizi, Natan atrivim akui naghin a gatin aven ghugha, uan tevimning apirigha dapanim avira.

²⁴ Egha Natan Devit migia ghaze, “O atrivim, nan gumazir ekiam, ni ti kamaghin mikeme, Adoniya nan danganim inigh atrivimin ikiva nan atrivir dabirabim dapiam? ²⁵ E orazi, a datirighin ofa damuasa ghua bulmakaun apuriba ko, bulmakaun igiar mikarziba sara itiba

ko, sipsipin aviribav suegha ofa gami. Egha nin otariba ko ofa gamir gumazim Abiatar ko midorozir gumazibar faragha zuir gumazim Joap, a me bagha akaba amangizi me ghue. Me datirighin dagheba ko dipaba a koma ada apava an gun tiariba akara ghaze, 'Adoniya datirighin dughiar ruarimin atrivimin iki mamaghira ikiam.' ²⁶ Ezi a, na ko, ofa gamir gumazim Sadok ko, Jehoiadan otarim Benaia ko, nin ingangarir gumazim Solomon, an e bagha akatam amadazir puvati. ²⁷ Atrivim, nan Ekiam, manmaghiram ami? Me amir bizir kam, ni an amamangatizi me a gami o? Ni ti, gumazir nin danganim inigh, atrivir dabirabim dapiamim, ni an gun uan ingangarir gumazibav kemezir puvati."

²⁸ Ezi Atrivim Devit ingangarir gumazibav gia ghaze, "Ia Batseban diaghti a ua izi." Ezi Batseba ua iza atrivimin boroghin tu.

²⁹ Ezi atrivim a ko akam akira ghaze, "Ikiavira Itir God zurara ikia, egha nan akuragha nan osimtizir guar aviribar aven ua na ini. ³⁰ An ziamin, ki guizbangira ni migei, datirighin aruer kamra, ki fomira Ikiavira Itir God, a Israelian God, an ziamin, ni ko akar dikirizim gamizi moghin, ki a damighti, an otivam. Ki kamaghin akar dikirizim gamua ghaze, nin otarim Solomon, nan danganim inigh nan atrivir dabirabim dapiam."

³¹ Ezi Batseba akar kam baregha, uan tevimning apirigha, aviragha kamaghin migei, "Atrivim, ni nan gumazir ekiam. Ni zurara iki mamaghira ikiasa, ki ifonge."

³² Ezi Atrivim Devit kamaghin ingangarir gumazibav gei, "Ia mangiva, ofa gamir gumazim, Sadok ko akam inigha izir gumazim Natan, Jehoiadan otarim Benaia, me mikemeghti, me atrivimin guamin izi." Ezi me aven ize.

³³ Ezi atrivim kamaghin me migei, "Ia nan ingangarir gumaziba inigh mangi, nan otarim Solomon inigh a isi

nan donki datighti, an a daperaghti, ia a inigh Gihonin Dipar Atuir Emimirimin mangi. ³⁴ Egh danganir kamın, ofa gamir gumazim Sadok, ko akam inigha izir gumazim Natan, Solomon Israelian atrivimin otivsi, aning borem isi an dapanim gingegh. Ia kamaghın damigh gıvagh, sigham givi kamaghın araghasi suam, ‘Atrivim Solomon dughiar ruarimin atrivimin ikivira ikiam.’ ³⁵ Egh ia an girara izitima, a ua nan dipenimin aven izi nan atrivir dabirabim dapiam. Ki Israelia ko Judabar atrivimin ikiasa anemisefe. Ezi kamaghın, a nan danganim inigh atrivimin ikiam.”

³⁶ Ezi Jehoiadan otarim Benaia, kamaghın atrivimin akam ikaragha ghaze, “Bar guizbangira. Atrivim, ni nan gumazir ekiam. E kamaghsua, Ikiavira Itir God, a nin God, a mikemezi moghin, a bizir kabar amighti da otivam. ³⁷ Ikiavira Itir God ni gamizi moghin, a Solomon ko ikiva an akurvagham. Egh uaghan, Ikiavira Itir God Solomon damighti, an atrivir gavgavir aghuimin otoghti, an ziar ekiam nin ziar ekiam gafiragham.”

³⁸ Kamaghın amizi, ofa gamir gumazim Sadok, ko akam inigha izir gumazim Natan, ko Jehoiadan otarim Benaia, ko Keretia, ko Peletian adarasi, me bar ghua Solomon inigha, Atrivim Devitin donki gafagha an akua Gihonin Dipar Atuir Emimirimin uaghiri. ³⁹ Ofa gamir gumazim Sadok ghua Ikiavira Itir Godin Purirpenimin sipsipin komin borem aven itim ini. Me Gihonin itima, a komin kam inigha borer maba isa Solomonin dapanim ginga atrivimin otivasa anemisefe. Me sighthabagh ivima, gumazamiziba bar kamaghın araghasi, “Solomon a dughiar ruarimin atrivimin iki mamaghıra ikiam.” ⁴⁰ Gumazamiziba bar, me bar akongegha diava, marvibagh iviava, Solomonin gin uamategha Jerusalemin zui. Men dimdiam bar gavgavigha, nguazim gamima a ivazvasi.

Adoniya Atrivim Solomonin atiatingi

⁴¹ Adoniya uan adarazi ko amegha givagha, niginir ekiam barasi. Ezi Joap sïghabar ararem baregha kamaghin migei, “Kar niginir ekiar manam Jerusalem in oto?”

⁴² Joap migiavira itir dughiamin, ofa gamir gumazim Abiatarin otarim Jonatan, iza me bato. Ezi Adoniya kamaghin a migei, “Ni izi. Ni gumazir aghuim, ni ti akar aghuitam inigha e bagha izi.”

⁴³ Ezi Jonatan kamaghin Adoniyam akam ikaragha ghaze, “Noki, en gumazir ekiam Atrivim Devit, a Solomon gamizima an atrivimin oto. Kamagh amizi, ki akar aghuitam inigha izir puvati. ⁴⁴ Atrivim Devit, ofa gamir gumazim Sadok, ko akam inigha izir gumazim Natan ko, Jehoiadan otarim Benaia, ko Keretia, ko Peletian adarasi, bar me amadazi, me Solomon ko zui. Me zuir dughiamin, me Solomon isa Atrivim Devitin donki gisin anefazi, an aperagha zui. ⁴⁵ Me Gihonin Dipar Atuir Emimirimin ghua, ofa gamir gumazim Sadok ko akam inigha izir gumazim Natan, aning borem isa Solomonin dapanim gingegha, a gamizi an atrivimin oto. Ezi kamaghin me bar akongegha araghasa uamategha Jerusalem in izi, ezi datirighin Jerusalem in itir gumazamiziba bar dia niginir dafar kam gami. Niginir kamra ia datirighin a barasi. ⁴⁶ Ezi Solomon datirighin atrivimin dabirabim gapera. ⁴⁷ Ezi atrivimin ingangarir gumazir dapaniba ghua Atrivim Devitin gara, uan naviba a ganiga kamaghin a migei, ‘Ni datirighin bizir bar aghuim gami. Ikiavira Itir God Solomon damighti, an atrivir gavgavir aghuimin otoghti, an ziar ekiam nin ziar ekiam gafiragham.’ Ezi Atrivim Devit uan dakozimin ikia uan dapanim aviragha ziar ekiam God ganidi. ⁴⁸ Egha a kamaghin migei, ‘God datirighin nan otaribar tongin mav amisevezi, a nan danganim inigha atrivimin iti. God na ataghizi, ki uabi bizir an amizir

kamin gari. Kamaghin amizi, e Ikiavira Itir God, a Israelian God, e a bagh, bar akongegham.’”

⁴⁹ Gumazir Adoniya koma apiagha ameziba akar kam baregha, me bar atiatigha agoi. Kamaghin amizi, me dikavigha Adoniya ategha tintinibar ghue. ⁵⁰ Ezi Adoniya, Solomonin atiatigha ara ghua, Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua, ofa gamir dakozimin mikebabar itir bulmakaun kombar min garir bizibar suiragha gavgafi.*

⁵¹ Ezi gumazir maba ghua Atrivim Solomon migia ghaze, “Adoniya nin atiatigha ghua, Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua ovengan atiatigha, ofa gamir dakozimin mikebabar itir bulmakaun kombar min garir bizibar suiki. Adoniya kamaghin migei, ‘Ki ofa gamir dakozimin suiraghvira iki mangiti, Atrivim Solomon, na misueghti ki aremeghan koghsi a Ikiavira Itir Godin damazimin akar dikirizir gavgavitam damuam.’”

⁵² Ezi Solomon kamaghin men akam ikaragha ghaze, “An arazir aghuim damighti, bizir kuratam a batoghan kogham. Eghti an arazir kuram damighiva, an ovengam.”

⁵³ Egha Atrivim Solomon gumaziba amadazima, me ghua ofa gamir dakozimin Adoniya inigha Solomon bagha ize. Ezi Adoniya atrivimin boroghin tevimming apirigha avirazi, Atrivim Solomon kamaghin a migei, “Ni uamategh uan dipenimin mangi.”

2

Devit akar abuananabar Solomon migei

---

* **1:50:** Israelia kamaghin nighnigh suam, gumazitam me misueghti me aremeghsi damuti, me ari mangi, Godin Dipenimin aven mangi ofa gamir dakozimin mikebamin itir bulmakaun komin suiragh ikiam. Me kamagh nighnisi, me an suiragh deravira ikiam. Ni Ua Me Ini 21:13-14in gan.

¹ Devit fo, an ovengamin dughiam bar roghira ize, kamaghin amizi, an akar kaba uan otarim Solomon ganidi.

² A kamaghin migei, “Ki kiran oveghangin aremegham. Ni guizin gumazimin min tugh gavgavigh, uan ingangarim damu. ³ Ni Ikiavira Itir God, nin God ni mikemezir biziba ni dar amu. Egh ni tuavir aghuir an e bagha inabazibar gin mangi, egh arazir a ifongeziba, ko an Akar Gavgaviba, ko bizir a damuasa e mikemeziba, ko a migeir akaba, ni bar dar gin mangi. Kamaghin God nin akuraghti, danganir manam ni an iti, nin ingangarim bar deraghviram otivam. ⁴ Ikiavira Itir God fomira akar dikirizir mamin na gamigha ghaze, ‘Devit, nin ovavir boriba zurara uan navir averiaba ko duabar, bar deravira nan damazimin daru mangiti, ki zurara nin adarazir gumazitam damighti, a Israelian atrivimin otivam.’ Kamaghin amizi, Solomon, ni guizbangira bar deraghvira an akabar gin mangi, eghti a na gamizir akar dikirizir kam abighan kogham.

⁵ “Ezi Solomon, ni oragh. Ni fogha gifa, Seruian otarim Joap, an arazir kurar kam, an osimtizir ekiam na ganingi. A Israelian midorozir gumazibar dapanir faragha zumning misoghezi, aning areme. Kar, Nerin otarim Apner ko Jeterin otarim Amasa. A midorozimin dughiamin aning misoghezi aning aremezir puvati. Bar puvati. A pura gumazir kamning misoghezi aning areme, ezi aningin osimtizim an ikiavira iti. ⁶ Ni uan nighnizir aghuimin gin mangiva, an arazir kuram uam a ikaragh. Ni aneteghti a pura iki ghurigh uabi aremegh Gumazamizir Oveaghuezibar Nguibamin magiran marki.

⁷ “Ni uaghan Barsilain otaribar apangkuvigh deraghvira me damu, kar Gileatin Distrighin gumazim, ni

me ateghti me izi nin adarazi ko dapiagh dami iki. Ki fomira nin aveghbuam Apsalomin aravghuzir dughiamin, me arazir aghuimin na gami.

⁸“Ezi Geran otarim Simei, a Bahurimin nguibar ekiamin gumazim, a Benjaminin anabamin mav, a uaghan iti. Ki tighar Mahanaimin mangamin dughiamin, aruer kamra a bar akar kuraba na ganiga, egha na gasighasighasa Godin azanglisi. Egha a ua iza Jordanin Fanemin na batozima, ki ikiavira Itir Godin ziamin akar dikirizim gamua ghaze, ki a misueghti an aremeghan kogham. ⁹ Ezi puvati, ni mizazitam a gasegh. Ni kamaghin nighnighan marki, a gumazir osimtiziba puvatizim. Ni nighnizir aghuim iti. Ni tuavir manatamin mangiva, a misueghti an aremegh Gumamazir Oveaghuezibar Nguibamin magiram.”

Devit areme

¹⁰ Egha gin Devit uan inazir afeziabar min aremezima, me Jerusalemin anefa. Nguibar ekiamin kam, me kamaghin a dibori, “Devitin Nguibar Ekiam.” ¹¹ Devit kantri Israelin 40plan azenibar atrivimin ike. A faragha Hebronin nguibar ekiamin 7plan azenibar atrivimin ike, egha 33plan azenibar Jerusalemin atrivimin ike. ¹² Ezi Devitin otarim Solomon an danganim inigha atrivimin oto. Solomon atrivir gavgavimin otozi, bizitam anebirazir pu. Bar puvati.

Adoniyān ovevem

¹³ Dughiar mamin, Hagitin otarim Adoniya iza Solomonin amebam Batseba bato. Ezi Batseba an azara, “Ni akar aghuitam mikimasa izi, o?”

Ezi Adoniya kamaghin a ikaragha ghaze, “Are, ki akar aghuimra mikimasa izi.”

2:8: 2 Samuel 16:5-13; 19:16-23
3:4   **2:12:** 1 Eghaghaniba 29:23

2:11: 2 Samuel 5:4-5; 1 Eghaghaniba

¹⁴ Egha a kamaghin migei, “Ki akar bar muziarir mam iti.” Ezi Batseba a migia ghaze, “A dera, ni na mikim.”

¹⁵ Ezi Adoniya ghaze, “Ni fo, Israelian gumazamiziba bar kamaghin fo, ki atrivimin otivasava ami. Ezi puvati. Ikiavira Itir Godin ifongiamin nan aveghbuam atrivimin otozima, ki puvati. ¹⁶ Egha ki datirighin azangsizir vamira iti. Ki kamaghin ifonge, ni nan azangsizir kamin amamangatigh.”

Ezi Batseba ghaze, “Ni mikimti ki oragham.”

¹⁷ Ezi Adoniya kamaghin a migei, “Ga uaning, ki kamaghsua, ni mangi Atrivim Solomonin azaraghtima, a nan amamangati, ki Sunemin nguibamin amizir kam Abisak, ki an ikiasa. Ki fo, atrivim nin akam batueghan kogham.”

¹⁸ Ezi Batseba kamaghin Adoniya migei, “A dera, ki mangi ni bagh atrivimin azangsigham.”

¹⁹ Egha Batseba, Adoniya bagha Atrivim Solomon miki-masa zuir dughiamin, atrivim dikavigha, ziar ekiam uan amebam daningasava uan tevimning apirigha uan dapanim avira. Egha a ua uan atrivir dabirabim gaperagha, egha ingangarir gumazibav geima, me dabirabir mam inigha iza Atrivim Solomonin dabirabimin vongin an agharir guvimin anetizi, Batseba a gaperi. ²⁰ Egha Batseba kamaghin migei, “Ki azangsizir bar muziarir mam iti. Ki kamaghsua, ni an aghuaghan marki.”

Ezi Solomon kamaghin a ikaragha ghaze, “Amebam, ni purama azaragh. Ni fo, ki nin azangsizimin aghuaghan kogham.”

²¹ Ezi Batseba ghaze, “Ki kamaghsua, ni uan aveghbuam Adoniyan amamangatighi, a Sunemin amizim Abisakin ikiam.”

²² Ezi Atrivim Solomon azangsizir kam baregha atara kamaghin migei, “Ni tizim bagha Adoniya, Abisakin ikiasa

nan azangsisi?*" Egh ni ti uaghan, a nan danganim inigh atrivimin ikisi ni nan azangsigham. A nan avebamra. Egh ni uaghan ofa gamir gumazim Abiatar ko Seruian otarim Joap bagh azangsiziba inigh izam."

²³ Egha Atrivim Solomon, Ikiavira Itir Godin ziamin akar dikirizim gamua ghaze, "Adoniya amizir akar kam, an osimtizim iti. Kamaghin amizi, ki a misueghti an aremegham. Ki kamaghin damighan koghti, God na misueghti ki aremegham. ²⁴ Ikiavira Itir God nan akuragha gavgavim na ganingi. Ezi kamaghin, ki uan afeziam Devitin danganim inigha atrivimin oto, mati Ikiavira Itir God fomira akar dikirizir mamın e gamua ghaze, gin Israelian atriviba nan ovavir boribar tongin aven otivigham. Kamaghin amizima, Ikiavira Itir Godin ziamin bar guizbangira, Adoniya datirighin aremegham." ²⁵ Egha Atrivim Solomon akar gavgavimin Benaia mikemezi, a ghua Adoniya misoghezima, an areme.

Solomon ofa gamir gumazibar ingangarimin Abiatar agifa

²⁶ Atrivim Solomon kamaghin ofa gamir gumazim Abiatarin migia ghaze, "Ni uamategh uan nguibam Anatotin mangi uan nguazimin iki. Ni osimtizim iti, ezi ki ni misueghan koghti ni aremeghan kogham. Ki fo, ni fomira nan afeziam Devit ko ikegha, Ikiavira Itir God, en Ekiamin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam gisaghpu. Ezi Devit osimtizir aviriba aterima, ni a ko ikia uaghan da ateri. Kamaghin amizi, ki ni misueghan koghti, ni aremeghan kogham." ²⁷ Egha ofa gamir gumazim Abiatar, Solomon an ingangarimin anegifa. Kamaghira, Ikiavira Itir God fomira Silon nguibamin mikemezir akam, Solomon a

---

* **2:22:** Gumazitam atrivimin amuim inighti, kamaghin gumazir kam atrivimin ikiasa. Ni 2 Samuel 3:6-11 ko 16:21-22in gan. **2:26:** 1 Samuel 22:20-23; 2 Samuel 15:24

gamizi an oto. Akar kam kamakin, ofa gamir gumazim Elin adarasi, men ofa gamir gumazibar ingangarim gi-vagham.†

Me Joap misoghezi an areme

²⁸ Joap, fomira Apsalomin roroam gamizir puvati, an Adoniyān akurvasi. A datirighin Adoniyān ovevemīn migirīghiam baregha, atiatigha ara ghua Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua, uabin akurvaghāsa ofa gamir dakozimin mikebabar itir bulmakaun kombar min garir biziba pamtemin dar suiragha iti.‡ ²⁹ Ezi gumazir maba ghua kamaghin Atrivim Solomon migei, “Joap ara ghua Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ofa gamir dakozim pamtemin an suiragha iti.”

Ezi Solomon Jehoiadan otarim Benaian migia ghaze, “Ni mangiva Joap misueghti an aremegh.”

³⁰ Ezi Benaia Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua kamaghin Joap migei, “Atrivim ghaze, ni danganir kam ategh azenan mangi.”

Ezi Joap ghaze, “Puvati. Ki azenan mangighan kogham. Ni kaghira na misueghti, ki aremegham.” Ezi Benaia uamategha atrivim bagha ghua, Joapin akamin gun a migei.

³¹ Ezi atrivim kamaghin Benaian akam ikaragha ghaze, “A dera, ni an nighnizimin gin mangiva a misueghti, an aremegh. Egh an kuam inigh mangi anefagh. Joap gumazir osimtiziba puvatiziba pura me misoagharighizi me ariaghire. Ezi an osimtizir kam, na ko nan afeziamin adarazir iti. Ni a misueghti, an aremeghti, an osimtizir kam uam en ikian kogham. ³² Ikiavira Itir God, Joap amizir arazir kurar kaba ikarvagh, ivezir kuram a daningam.

---

† 2:27: Ni 1 Samuel 2:27-36in gan. ‡ 2:28: Ni akar 1 Atriviba 1:50in itimin gan.

Joap Nerin otarim Apner ko Jeterin otarim Amasa, a midorozir sabamin puram aning misoghezi aning areme. Aning an min gumazir kuramning puvati. Apner, a Israelian midorozir gumazibar dapanim, ezi Amasa, a Judabar midorozir gumazibar dapanim. Nan afeziam Devit fozir puvatizi, Joap arazir kam gami. ³³ Ikiavira Itir God, Joap amizir osimtizir kam ginighnigh, zurara mizazim Joap ko an adarazir aningam. Egh Ikiavira Itir God, zurara dabirabir aghuim ko navir amirizim isi, Devit ko an ovavir boriba, ko an adarasi, ko an ikizimin otivamin atrivibar aningam.”

³⁴ Ezi Jehoiadan otarim Benaia akar kaba baregha, uamategha Ikiavira Itir Godin Purirpenimin aven ghua, Joap misoghezima an areme. Me an kuam inigha ghua an dipenimin boroghin anefa, a gumazamiziba puvatizir danganimin boroghin iti. ³⁵ Ezi atrivim, Jehoiadan otarim Benaia amisevezima, a Joapin danganim inigha midorozir gumazibar dapanimin oto. Egha atrivim, Abiatarin danganim iniasa, ofa gamir gumazim Sadok amisefe.

Me Simei misoghezi an areme

³⁶ Joap aremegha givazima, Atrivim Solomon Simein diagha kamaghin a migei, “Ni Jerusalemin dipenitamin ingarigh, egh dipenir kamra iki. Egh ni bar Jerusalem ategh igharagh mangan marki. ³⁷ Ni Kidronin Fanem girigh vongin Jerusalemin nguibar ekiamin mitaghniamin ikiavkinighti, ki bar zuamira aruer kamra ni mi-sueghti ni aremegham. Ni kamaghin fogh, ni uabi uan osimtizim bagh aremegham.”

³⁸ Ezi Simei kamaghin a ikaragha ghaze, “Atrivim, nin akam bar dera, ezi ki ni mikemezi moghin damuam.” Kamaghin amizi, Simei dughiar ruarimin Jerusalemin iti.

³⁹ Ezi azenir 3pla ghua givazi, Simein ingangarir gumazir kinir pumuning ara ghua, Getin nguibar ekiamin Atrivim Akis ko iti, a Makan otarim. Ezi gumazir maba kamaghin Simeimigei, “Nin ingangarir gumazir kamning ghua Getin iti.” ⁴⁰ Ezi Simeimigei zuamira dikavigha uan donki gaperagha, uan ingangarir gumazimning buriasa Atrivim Akis bagha Getin ghu. An aning inigha uamategha Jerusalemin ize.

⁴¹ Ezi Solomon kamaghin oraki, Simeimigei Jerusalemin ategha Getin ghugha uamategha ize. ⁴² Kamaghin amizi a Simeim diazima a izima, a kamaghin a migei, “Ki ni gamizima, ni Ikiavira Itir Godin damazimin akar dikirizim akirigha ghaze, Ni Jerusalemin ategh tintinibar daruan kogham. Egha ki kamaghin pamtemin ni migia ghaze, Ni nguibar ekiam ateghti, ki zuamira aruer kamra ni misueghti ni aremegham. Ezi ni kamaghin na ikara, A dera, ki nin akamin gin mangam. ⁴³ Egha ni bizir tizim bagha, Ikiavira Itir Godin ziamin amizir akar dikirizim abigha, uaghan nan akam batoke?”

⁴⁴ Egha atrivim ua kamaghin migei, “Arazir kurar ni nan afeziam Devit gamiziba, ni bar adagh fo. Ezi datirighin ni amizir arazir kurar kaba bagh, Ikiavira Itir God, mizazim ni gasam. ⁴⁵ Egha Ikiavira Itir God deraghvira na damuva, egh zurara Devitin ovavir boribar amuti, me atrivibar otivam.”

⁴⁶ Ezi Simeimigei ghuzima, Atrivim Benaia a migia ghaze, “Ni mangiva Simeimigei misueghti an aremegh.” Ezi Benaia atrivim ategha ghua Simeimigei misoghezi an areme.

Solomon datirighin atrivir bar gavgavimin otozi, gumazitam anebinan ibura.

3

Solomon nighnizir aghuim bagha

God ko miġei

(2 Eghaghaniba 1:3-12)

¹ Egha Solomon, Isipian atrivim in guivir mam in ikia, egha arazir kam in a Isipian atrivim ko akam akiri, eghti kantrining deraghvira iki, uaning misoghan kogham. Solomon uan amuim inigha Devitin Nguibar Ekiam Jerusalem in ize. Amizim danganir kam in ikiavira itima, Solomon uan dipenim ko Ikiavira Itir God in Dipenim ko divazir Jerusalem avinizim in ingari. ² Israelia tighar Ikiavira Itir God bagh Dipenir tamin ingaram. Kamagh in amizi, me tintinibar miġhsiabar ghuavanaga an ziam fasa ofabagh ami. ³ Ezi Solomon Ikiavira Itir God gifuegha, uan afeziam Devitin min arazir God ifongezibar ġin zui. Egha an arazir mam ikufi, an asiziba ko pauran mughuriar aghuim zuim isa Ikiavira Itir God bagha miġhsiabar dar ofabagh ami.

⁴ Nguibar ekiam Gibeon, a miġhsiam in pin ikia egha ofa gamir danganir ekiam iti, egha ofa gamir danganir igharazibagh afira. Ezi me kagh ghuegha Ikiavira Itir God in ziam fe. Kamagh in amizi, dughiar kam in Solomon ofa damuasa Gibeon in ghu. Solomon 1,000plan asiziba inigha ofan bar isia miġhiriba tuasa Gibeon in ofan dakozir kam in ghua da tue. ⁵ Dimagarir mam, Solomon Gibeon in nguibam in ikia akua irebam in garima, Ikiavira Itir God uabi an akagha a miġia ghaze, “Ni bizir tizim gifongegh, nan azaraghti, ki ni daningam.”

⁶ Ezi Solomon kamagh in an akam ikaragha ghaze, “Nan afeziam Devit, nin damazim in zurara guizin araziba bar deraghavira dar ġin ghua, egha arazir aghuir voroghira itim gami. Ezi kamagh in amizi, ni zurara bar an apangkuvigha, bar deraviram a gami. Egha datirigh in ni uaghan

kamaghin amuavira iti, ezi ki an otarim, ni na ataghizi, ki an danganim inigha atrivimin iti. ⁷ O Ikiavira Itir God, ni nan God. Ki nin ingangarir gumazim, ni na gamizi, ki uan afeziam Devitin danganim inigha atrivimin iti. Ki igiamra ikia ingangarir kam damuamin fofoziba puvati. ⁸ Nin ingangarir gumazim datirighin, ni ua baghavira misevezir gumazamizibar tongin iti. Me bar avirasemezi, gumaziba me mengan ibura. ⁹ Kamaghin amizi, ni nighnizir aghuim ko fofozim na danighti, ki deraghvira nin gumazamizibagh ativagh men ganam. Egh ki fogham, arazir manam a dera, manam ikufi. Puvatighti, ki manmaghira nin gumazamizir avirir kam gativagh men ganam? Guizbangira, gumazitam uabi me gativan iburagham. Ki uabi ki fofoziba bar puvati.”

¹⁰ Ezi Ekiam Solomonin azangsizir kam baregha, Solomon bagha an navim bar dera. ¹¹ Egha God Solomon migia ghaze, “Ni dughiar ruarimin nguazir kamin iki-asa, nan azangsizir puvati, egha dagiar aviriba ini-asa nan azai puvati, egha uan apanibagh asighasighasa nan azai puvati. Ni Israelia gativagh deraghvira men ganamin nighnizir aghuim ko fofozim iniasa nan azai. ¹² Kamaghin amizi, ki guizbangira, bizir ni uabi daningasa nan azangsizim, ki a isi ni daningam. Ki datirighin nighnizir aghuim ko fofozir aghuim ni daningam. Gumazitam fomira fofozir kamagh garitam itir puvati, egh uaghan gin gumazitam fofozir kamagh garitam ikian kogham. ¹³ Guizbangira, ni ziar ekiam ko dagiar aviriba uabi daningasa nan azarazir puvati. Ezi ki bizir kaba bar ni daningam. Dughiar ni atrivimin ikiamim, atrivir igharazitam ni itir ziar ekiam kam itir puvati. ¹⁴ Egh ni uan

---

3:9: 2 Eghaghaniba 1:10; Aghuzir Akaba 2:3-9; Hibru 5:14; Jems 1:5   **3:12:**
1 Atriviba 4:29-31; Fofozir Gumazim 1:16   **3:14:** 1 Atriviba 15:5; Onger
Akaba 91:16; Aghuzir Akaba 3:2

afeziam Devitin min nan tuaviba ko arazir ki ifongeziba ko nan Akar Gavgavibar gin mangiti, ki ni damuti ni dughiar ruarimin nguazir kamin ikiam.”

¹⁵ Ikiavira Itir God mikemegha givazi, Solomon osegha dikavigha fo, a irebamin gani. Egha gin a uamategha Jerusalemin ghugha, Ekiamin Akar Dikirizir Gavgavir Boksiamin boroghin tu. Egha ofan bar isia mighiriba ko ofan God ko navir vamiran ikiamim gami. Egha bizir kamin gin, a uan ingangarir gumaziba bagha isar ekiam gami.

Nighnizir aghuim Solomonin akurazi a deravira kotiam gami

¹⁶ Dughiar mamın, tuavimin amizimning uan osimtizim akirasa atrivim bagha ize. ¹⁷ Amizir mam kamaghin migei, “Nan gumazir ekiam, ga uaning, ni oragh. Ki amizir kam ko ga uaning inigha dipenir vamiran ikia, ki otarir mam bate. Egha ki borir kam batir dughiamin, amizir kam uaghan na ko dipenimin iti. ¹⁸ Aruer pumuning givazi, mizezim otozi, a uaghan otarir mam bate. Ga uaningra dipenimin iti. Ezi igharazitav ua ga ko dipenir kamin itir puvati. ¹⁹ Ezi dimangan, an akuav onanigha iragha iza uan borim gisin mitozı an areme. ²⁰ Ezi dimangan ki akuavira itima, a nan borim inigha uan misiamin ghu, egha uan borir kuar kam inigha iza nan boroghin aneti. ²¹ Ki mizaraghara dikavigha otem uan borim daningasa amua garima, an aremegha gifa. Egha ki deraghavira an namnamın gara anesavsuiğha ghaze. Kar borir ki otezim puvati.”

²² Amizir kam mikemegha givazi, amizir igharazim kamaghin migei, “Puvati. Borir aremezim, a nin borim. Ezi borir angamira itim, a nan borim.”

Ezi amizir faragha mikemezim kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Bar puvati. Borir aremezim, a nin

borimra. Ezi borir angamira itim, a nan borim.” Aning atrivimin damazimin uaning adosi.

²³ Ezi atrivim kamaghin aning migei, “Gua uaghara akar vamira bagha uaning adosi. Mav ghaze, ‘Otarir angamira itim a nan borim.’ Ezi igharazitav uaghan ghaze, ‘Bar puvati. A nan otarim.’”

²⁴ Ezi atrivim kamaghin uan ingangarir gumazibav gia ghaze, “Ia midorozir sabatam inigh izi.” Ezi me ghua midorozir sabam inigha atrivim bagha ize.

²⁵ Ezi a kamaghin me migei, “Ia otarir angamira itir mam, inigh izi tongiram anebigh, egh an akuar vuem isi amizitam daningigh, egh an akuar vuem isi amizitam daningigh.”

²⁶ Ezi guizin borir kamin amebam bar uan borimin apangkuvigha kamaghin atrivim migei, “Nan gumazir ekiam, marki. Ga uaning! Ni borim amizir munam daningigh. Ni a misueghti an aremeghan marki.”

Ezi amizir igharazim ghaze, “Puvati. Ni gan tav daningan kogham. Ni pura tongiram anebikigh.”

²⁷ Ezi atrivim kamaghin migei, “Ia borim misueghti an aremeghan marki. Ia borim isi amizir borir angamira ikiasa migeim daningigh. E fo, anarira guizin borir kamin amebam.”

²⁸ Ezi gin Israelian gumazamiziba bar, Atrivim Solomon kotiamin aven amizimning gamizir nighnizir aghuir kam baregha, dikavir kuram gamigha ziar ekiam a ganidi. Egha me kamaghin fo, God uabira, guizin arazimin gin mangi osimtiziba akiramin fofozim ko nighnizir aghuim a ganingi.

4

*Atrivim Solomon*in
ingangarir gumazir dapaniba

¹ Atrivim Solomon Israelian danganiba bar a dagh atifa.

² Ezi an ingangarir gumazir dapanibar kara:

Sadokin otarim Asaria, an ofa gamir gumazim.

³ Sisan otarir pumuning, Elihorep ko Ahiya, aning atrivimin akinafariba osirir gumazimning.

Ahilutin otarim Jehosafat, an atrivim amir biziba bar, a dar eghaghaniba osirir gumazim.

⁴ Jehoiadan otarim Benaia, a midorozir gumazibar dapanim.

Sadok koma, Abiatar, aning ofa gamir gumazimning.

⁵ Natanin otarim Asaria, a distrighbar garir gumazir dapanibar dapanim.

Natanin otarim Sabut, a ofa gamir gumazim, egha a gumazir guizin nighnizir aghuiba atrivim ganidim.

⁶ Ahisar an atrivimin dipenimin ingangaribar garir gumazir dapanim.

Apdan otarim Adoniram, an atrivimin ingangarir gumazir kinibar dapanim.

⁷ Ezi Solomon uaghan 12plan gumazir dapanibav sefe. Eghti me Israelin distrighin 12pla gativagh dar dagheba iniva, egh atrivim ko gumazamizir a ko an dipenimin itiba bagh da amangiti, me dar amam. Azeniba bar zurara, 12plan iakinibar tongin, iakinir vamira, distrighin kaba vaghvagh men iakinimra, me dagheba isi atrivim ko an dipenimin itir adarasi, me daghebar men akurvagh.

⁸ Ingangarir gumazir dapanir distrighin kabar garibar ziabar kara:

Benhur, a Efraimin anabamin mighsiaba itir danganimin garir gumazim.

⁹ Bendeker, a nguibar ekiar kabar gari: Makas, Salbim, Betsemes ko Elon Bethanan.

¹⁰ Benheset, a nguibar ekiar kabar gari: Arubot, Soko ko, Heferin nguibar ekiamin nguaziba.

¹¹ Ben Abinadap, Dorin nguibar ekiam ko an boroghin itir mighsiabar itir danganim gari. A Solomonin guivir mamin iti, an ziam Tafat.

¹² Ahilutin otarim Bana, a nguibar ekiar kabar gari: Tanak, Megido, ko Betsanin nguibar ekiam ko an boroghin itir nguazim. Nguazir kam a Saretanin nguibar ekiamin boroghin, Jesrilin nguibar ekiamin Sautin amadaghan iti. Distrighin kamin mitaghniam, aruem anadi naghin Abel Meholan ikegha ghua, Jokmeamin nguibar ekiamin aruem uaghiri naghin tu.

¹³ Bengeber, a Gileatin Distrighin itir Ramotin nguibar ekiamin gara, egha uaghan gumazir kam Jair, an nguibabar gari, a Manasen anabamin gumazir mam. Nguibar kaba uaghan Gileatin nguazimin iti. A uaghan Argopin danganimin gari, a Distrik Basanin iti. Distrighin kam a 60plan nguibar ekiaba iti, da bar divazir gavgaviba ko tiar akar gavgaviba iti. Tiar akar kaba, me brasin ingarizir igugunir gavgavibar da asi.

¹⁴ Idon otarim Ahinadap, a Mahanaimin nguibar ekiamin gari.

¹⁵ Ahimas, a Naptalin anabamin nguazimin gari. A Solomonin guivir igharazim Basematin iti.

¹⁶ Husain otarim Bana, an Aserin anabamin nguazimin gara, egha uaghan Bealotin nguibar ekiamin gari.

¹⁷ Paruan otarim Jehosafat, a Isakarın anabamin nguazimin gari.

¹⁸ Elan otarim Simei, a Benjaminin anabamin nguazimin gari.

¹⁹ Urin otarim Geber, a Gileatin Distrighin gari. Fomira distrighin kam, Amorian Atrivim Sihon ko Basanin Atrivim Ok, aning an ikia an gari.

Ezi gumazir dapanir vamira, a Judan Distrighin ikia distrighin kabar gumazir dapanir kaba bar adar gari.*

Solomon atrivimin itima kantri bar deraghaviram oto

²⁰ Juda ko Israelin gumazamiziba bar aviraseme, mati ongarir gigim. Me dagheba ko dipaba apava bar akonge. ²¹ Solomon kantrin kaba bar dar atrivimin iti, da Yufretisin Fanemin aruem anadi naghin ikegha ghua, Filistiabar nguazimin aruem uaghiri naghin otogha ghua, sautin amadaghan, Isipin mitaghniamin tu. Kantrin kaba bar Solomonin apengan ikia, egha dughiabar uan takisba isa a bagha iza ghua, dughiar an aremezimin tu.

²² Arueba bar vaghvaghera Solomon kamaghin dagheba isi, 6,000 kilogrem plaua ko 3,000 kilogrem plauan aghuiba, ²³ ko 20plan bulmakauba, ko 10plan bulmakaun me akuaghafir mikarziba sara itiba, ko 100plan sipsipba, ko dian ruarimin itiba, ko tuarir mikarziba sara itiba ini.

²⁴ Solomon Israelin boroghin itir kantriba bar adar gara ghua, aruem anadi naghin Yufretisin Fanemin tu. An nguazir mitaghniamin, Yufretisin Fanemin boroghin itir nguibar ekiam Tipsan ikegha, bar ghua aruem ghuaghiri naghin itir nguibar ekiam Gasan tu. Danganir kabar itir atriviba bar an apengan iti, ezi kantrin igharazir an boroghin itiba, me an apanim gamir puvati. ²⁵ Solomon atrivimin itir dughiamin, Juda ko Israelin nguaziba bar dar gumazamiziba, me Danin nguibar ekiamin ikegha ghua Berseban nguibar ekiamin tu, me bar deraghavira

---

* **4:19:** Hibrun akam kagh deragha bigha migeir puvati. **4:21:** Jenesis 15:18; 2 Eghaghaniba 9:26

uan wainin azeniba ko fighin temebar boroghin apiav iti. Ezi bizir kuratam me batozir puvati.

²⁶ Solomon hoziabar arighamin dipenir aviriba iti, kar hoziar midorozir karisba mikirvaziba. Ezi a 40,000plan hoziaba dipenir kabagh arisi. Solomon uaghan 12,000plan midorozir gumaziba iti, me hoziabagh apia misozir gumaziba.

²⁷ Distrighin kaba vaghvagma dar 12plan gumazir dapaniba, me Atrivim Solomon bagha iakinir a me bagha inabazimin dagheba iniasa zui. Dagher kaba, da atrivim ko gumamazir an dipenimin ikia a ko apibar dagheba. Gumazir dapanir kaba, me bar deraghavira uan ingan-garim gami, ezi atrivim dughiar tamin daghebar otevezir puvati. ²⁸ Iakinir atrivim inabazimin, me uaghan, hoziar karisbagh etuiba ko hoziar igharaziba bagha, baliba ko graziba isa izi. Me hoziaba bagh dagher kaba inigh, vaghvagh danganir hoziaba iti naghin mangam.

²⁹ God, nighniziba ko fofozir aghuir aviriba isa Solomon ganingi. A fofozir bar aghuiba iti, mati ongarimin gigim, ezi gumazitam da mengam iburagham. ³⁰ An fofozim ko nighnizir aghuim, aruem anadi naghin itir fofozir gumaziba ko, Isipin itir fofozir gumazibar fofoziba bar dagh afira. ³¹ Solomonin fofozim, a nguazir kamin fofozir gumazibar fofoziba bar dagh afira. Solomonin fofozim, uaghan Etanin fofozim gafira. Etan a Esran adarazir fofozir gumazir mam. Solomonin fofozim uaghan Maholin otaribar fofozim gafira, Maholin otaribar izibar kara, Heman, Kalkol ko Darda. Kamaghin amizi, Israelin boroghin itir kantriba bar, dar gumamaziziba, an ziar ekiamin akam barasi. ³² Solomon, 3,000plan aghuzir akaba osirigha, egha uaghan 1,005plan ighiaba osiri. ³³ An

4:26: 1 Atriviba 10:26; 2 Eghaghaniba 1:14; 9:25   **4:31:** Onger Akaba 89:1

4:32: Aghuzir Akaba 1:1; 10:1; 25:1; Solomon 1:1

akaba, biziba bar dav gei, mati Lebanonin sidan temer ekiam ko, hisopin min garir temer dagiar divazir miriabar aghuibav gei. A uaghan asizir aviriba ko, kuaraziba ko ipeba ko, osiriba sara migei. ³⁴ Kantriba bar dar atriviba, Solomon barazi, a nighnizir aghuim ko fofozir aghuim itima, ezi me gumaziba amadima me iza an akar aghuiba barasi.

5

Solomon Ikiavira Itir God bagha Dipenimin ingarasa bizibar kiri

(2 Eghaghaniba 2:1-18)

¹ Fomira Hiram Tairin atrivimin ike, a fomira Atrivim Devitin namakar aghuim. Egha Hiram kamaghin oraki, Solomon, Devitin danganim inigha atrivimin oto, ezi a uan ingangarir gumazir dapaniba Solomonin ganasa me amada. ² Ezi Solomon, Hiram bagha akam amaga ghaze, ³ “Ni fo, nan afeziam Devit atrivimin itir dughiamin, apaniba zurara izava a ko misosi. Kamaghin a Ikiavira Itir God, uan Godin ziam famin Dipenimin ingaramin dughiaaba puvati. A kamaghin nighnisi, Ikiavira Itir God apanir kaba abinighti, ki uan Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingaram. ⁴ Ezi datirighin, Ikiavira Itir God, nan God, kantrin igharazibagh amizima, me e ko deraghaviram apia. Kantrin kaba datirighin uam en apanim gamir puvatizi, arazir kuratam e batozir puvati. ⁵ Kamaghin amizi, ki datirighin Ikiavira Itir God, nan God, an ziam famin Dipenimin ingarasa ifonge. Ikiavira Itir God fomira nan afeziam ko akar kam akirigha ghaze, ‘Ki nin otaritam amiseveghti, a nin danganim inigh atrivimin ikiam. Egh a na bagh Dipenimin ingaram, eghti gumazamiziba Dipenir kam in na bagh roghira izi nan ziam fam.’ Kamaghin amizi,

ki datirighin a bagh Dipenimin ingaram. ⁶ Kamaghin amizi, ni uan ingangarir gumaziba, amadaghtima me sidan temeba okisi, Lebanonin Mighsiabar mangi, eghti ki dar Dipenir kamin ingaram. Ni fo, Saidonia temeba oka bar fo, ezi nan ingangarir gumaziba fozir puvati. Kamaghin amizi, ki uan ingangarir gumaziba amadaghtima, me puram men akurvaghsi izam. Eghti ni manmaghin dagiaba, uan ingangarir gumazibagh ivesi ifueghti, ki pura ni daningam.”

⁷ Ezi Hiram, Solomonin akar kam baregha, an navim bar dera, ezi a kamaghin migei, “E datirighin Ikiavira Itir Godin ziam fam. Guizbangira, an otarir aghuim isa Devit ganingizima, an an danganim inigha, atrivimin otogha kantrin gavgavir kamin gari. Devitin otarir kam, a bar nighnizir aghuiba ko fofoziba iti.” ⁸ Egha Hiram kamaghin Solomon bagha akam amaga ghaze, “Ki nin akam baregha givagha, an amamangati. Ki ni bagh temer sidaba ko painin temeba amangam. ⁹ Nan ingangarir gumaziba Lebanonin temeba okegh, da inigh ongarir dadarimin mangam. Me da akuvagh, pamtemin da ikegh, dar ikiziba inigh ongarimin izi, ongarir dadarir ni misevezimin dar arigham. Danganir kamin, nan ingangarir gumaziba dar beniba firighti, nin ingangarir gumaziba da iniam. Bizir vamira ni na bagh a damuasa ki ifonge, ni na ko nan dipenimin iti darazi bagh dagheba amang.”

¹⁰ Kamaghin amizi. Hiram Solomon bagha temer sidaba ko painin temer aviriba oke, ezi da Solomon diborozir dibobonimin tu. ¹¹ Ezi zurara azeniba vaghvagha Solomon 2,000 tan witba ko, 4,000 litan* olivin borer aghuiba isa, Hiram uan adarazi ko damasa me bagha da amadi.

---

* **5:11:** Gumazir fomira itir maba akar kam gira, egha me ghaze, akar kam 400,000 litan migei. Ni 2 Eghaghaniba 2:10in gan.

¹² Ikiavira Itir God, akar dikirizir amizimin girara ghua fofozim ko nighnizir aghuiba Solomon ganingi. Ezi Hiram ko Solomon, namakar aghuimningin oto. Aning deraghavira ikiasa, akar dikirizir gavgavir mam gami.

¹³ Atrivim Solomon 30,000plan gumaziba, Israelian danganibar bar me inigha uan ingangarir kam damuasa me migei. ¹⁴ Egha an okoruar 3plan me abiki, ezi okoruaba vaghvaghera 10,000plan gumaziba iti. Eghti iakiniba vaghvaghera, gumazir okoruar tam mangi Lebanon kantrin ingangaribar amu ua izam. Eghti iakinir igharazimin okoruar igharazim mangi ingaram. Ezi okoruar 3plan kaba kamaghin ami, tam mangi Lebanonin kantrin iakinir vamiran ingarigh, egh ua izi iakinir pumuningin nguibamin ikiti, igharazim mangam. Me kamaghin uarigh itavragha ingari. Ezi Adoniram a ingangarir gumazir kabar gari. ¹⁵ Ezi Solomon uaghan 80,000plan dagiaba aghorir gumaziba ini, ezi me mighsiabar dagiabar ghoru. Egha dagiaba aterasa 70,000plan gumaziba ini. ¹⁶ Egha a uaghan ingangarir gumazir kabar ganasa gumazir dapanir 3,300plan maba amisefe. ¹⁷ Ezi ingangarir gumazir kaba Solomonin akamin gin ghua, danganir dagiar bar aghuiba iti naghin dagiabar ghora, dagiar dafar bar dirir pin koziba aghora, egha deravira dar kiri. Egha me da atera Jerusalem ghua da arisi, eghti gin me Godin Dipenimin ingarsi, dagh isin Dipenim asam. ¹⁸ Ezi dipenimin ingarir fofozir gumaziba uaghan Solomon ko Hiram ingangarir gumazibar tongin iti. Egha me Gebalin nguibar ekiamin ingangarir gumaziba ko ingara, Godin Dipenimin ingaramin dagiaba akira temeba abisi.

6

Solomon Ikiavira Itir God bagha Dipenimin ingari

¹ Israelia Isip ataghizir dughiamin ikegha iza datirighin, kar 480plan azeniba. Ezi azenir kam kar namba 4in azenir Solomon Israelian atrivimin itim. Ezi azenir kamın namba 2in iakinim, kar iakinir me kamaghin diborim Siv,* Solomon Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingari. ² Dipenir Atrivim Solomon Ikiavira Itir God bagha ingarizir kam, an ruarim 30 mitan tu, ezi an arozim 10 mitan tu, ezi an tuirivim, a 15 mita ko akuamin tu. ³ Ezi azuarir mam Dipenimin guamin iti. An ruarimin ababanim, mati Dipenimin arozimin ababanimin min 10 mitan tu. Ezi an ruarim 5 mitan tu. ⁴ Dipenir kamın biriba winduaba iti, ezi winduan kaba dipenimin aven ekeveggha, azenan bar sufi. Me winduan kaba, bizir torir muziarir aviriba itibar da ave, eghti angazangarim Dipenimin aven izam.† ⁵ Ezi danganir muziarir aviriba, Dipenimin miriar 3pla, bar da ekiaruggha gavgavim Dipenimin biribagh anidi. ⁶ Danganir muziarir kaba, da uarigh isin ikia ghuava anaga 3plan ghuriaba iti. Me ghuriar kabar ingarasa, ghuriar 3plan apengan iti akoribar arighasa, me Dipenimin biribar toribar amuan aghua. Kamaghin amizi, me ghuriar namba 2 bagha dipenir akoriba arighasa, an birim gekuigha mong aven ghu, eghti dipenir akorir kam arighamin danganim ikiam. Me kamaghira namba 3in ghuriam uaghan a gami. Kamaghin amizima, ghuriar namba 1, a suvizi an arozimin ababanim, 2 mita ko 28 sentimitan tu. Ezi an pin itir ghuriar namba 2, a mong ekevezi, an arozimin ababanim 2 mita ko 74 sentimitan tu. Ezi ghuriar namba 3, an ekevezi an arozimin ababanim 3 mita ko 20 sentimitan tu.

⁷ Me dagiaba inizir danganimin, me bar deraghavira

---

* **6:1:** Israelian iakinir kam Siv, an Epril ko Mein dughiamin otifi. † **6:4:** Hibrun akam, danganir kamın deraggha bigha a migei puvati. **6:7:** Ua Me Ini 20:25; Godin Araziba 27:5; Josua 8:31

dagiaba inizir danganimîn dar ghora da avisi. Egh me gin ada inigh izi, Ikiavira Itir Godin Dîpenimîn ingaram. Kamaghin amizi me dîpenimîn ingarir dughiamîn, hamaba ko, sobiaba, ko ainbar ingarir bizir igharaziba, dar niġiniba puvati.

⁸ Ghuriar pîn itimningin ghuavanadir adiriziam iti, a Dîpenimîn sautin amadaghan iti. ⁹ Ezi Solomonin ingangarir gumaziba, me Dîpenimîn miriabar itir ghuriar kabar ingari, egha sidan temer arariba inigha dîpenir siriamîn ingari. ¹⁰ Dîpenim avinizir danganir kam, a ghuriar 3pla iti. Ezi ghuriar kabar tuirivimîn ababaniba da bar 2 mita ko 28 sentimitan tu. Me sidan temeaba inigha Dîpenimîn biribar poghezi, da dîpenir akoribar mîn ikia ghuriar kaba gavgavim dagh anidi.

¹¹ Ezi Ikiavira Itir God gin kamaghin Solomon migei. ¹² “Dîpenir ni datirighin na bagha ingarir kam, ki akam nin iti. Ni deraghvira arazir ki ifongeziba, ko bizir ki damuasa ia mikemeziba, ko nan Akar Gavgavibar gin mangitima, ki deraghvira ni damuam, mati ki fomira nin afeziam Devit bagha akam akirizi mokin. ¹³ Egh ia Israelia, ki ian tongin ikiam, ia nan gumamaziba. Egh ki ia ateghan kogham. Bar puvati.”

*Me Ikiavira Itir Godin Dîpenimîn danganiba asingi
(2 Eghaghaniba 3:8-14)*

¹⁴ Ezi Solomon uan ingangarir gumaziba ko me Ikiavira Itir Godin Dîpenimîn ingarigha gifa. ¹⁵ Me Dîpenimîn aven itir biriba avasa sidan temer arariba inigha da ave, an ghuriar aruir danganimîn ikegha, ghua an siriamîn tu. Egha me painin temer arariba inigha an ghuriar vazimîn itimîn da ghuani. ¹⁶⁻¹⁷ Me Ikiavira Itir Godin Dîpenimîn aven danganir ekar mam abigha, birimîn

ingari. Danganir bar aven itim, me kamaghin a dibori, Danganir Bar Anogoroghezim, ezi an ruarimin ababanim 10 mitan tu. Ezi danganir igharazim, me kamaghin a dibori, Anogoroghezir Danganim, ezi an ruarimin ababanim 20 mitan tu. Birir aning abighizir kam, me temer sidan araribar an ingari. Ezi birir kam ghuavanaga dipenir siriamin tu. ¹⁸ Me sidan temer arariba inigha biriba bar da ave. Eghti gumaziba biribar dagiabar ganan kogham. Egha me seviba ko akimarir onezibar nedazir aghuariba ter ararir kabar dar ghore.

¹⁹ Me Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam arighasa, Dipenir kamin aven Bar Anogoroghezir Danganimin ingari. ²⁰ Bar Anogoroghezir Danganimin ababaniba, bar voroghira ghue, an ruarim 10 mitan tuzi, an arozim uaghan 10 mitan tu, ezi an tuirivim uaghan 10 mitan tu. Me golin aghuiba inigha danganir kamin biriba ave. Danganir kamin tiar akamin boroghin, me temer sidan ofa gamir dakozir mamın ingari. Egha me uaghan ofa gamir dakozir kam golin da ave. ‡ ²¹ Me golin aghuim inigha Anogoroghezir Danganimin aven an biriba bar a da ave. Me uaghan sen golin ingarigha Danganir Bar Anogoroghezimin tiar akamin da agui. Me danganir kamin biriba golin da ave. ²² Kamaghin amizi, Ikiavira Itir Godin Dipenimin averiam ko ofa gamir dakozir Danganir Bar Anogoroghezimin aven itim, me golin aghuimin bar da ave.

²³⁻²⁶ Me olivin temeba inigha enselin bar gavgavir pumuningin nedazimningin ingari, egha aning isi Bar Anogoroghezir Danganimin aven aning asam. Aningin ruarimningin ababanim 5 mitan tu. Enselning bar

---

‡ 6:20: Hibrun akam danganir kamin deragha bigha a migeir pu.

6:22: Ua Me Ini 30:1-3

6:23-26: Ua Me Ini 25:18-20

uaghara gari. Aningın avızimning kuigha voroghira iti. Ezi aningın avızimningın ruarimın ababanim vaghvagha 2 mita ko 50 sentimitan tu. Kamaghın amizi, enselin bar gavgavir mamın avızimningın ruarimningın ababanim 5 mitan tu. ²⁷ Me enselin bar gavgavir kamningın ingarigha givagha, aning isa Bar Anogoroghezir Danganımın aning asara. Enselin mam agharir guvimin tughav itima, an avızim agharir guvimin itir birimin poro. Ezi enselin igharazim, an agharir kiriamın tughav itima, an avızim agharir kiriamın itir birimin poroghav iti. Ezi aningın avızir igharazimning iza Bar Anogoroghezir Danganımın tongın, uaningın akuigha uaning bira. ²⁸ Me uaghan golin enselin kamning avara.

²⁹ Egha me Bar Anogoroghezir Danganım ko, Anogoroghezir Danganım, aningın biriba, enselin bar gavgavibar nedaziba, ko akimarir onezibar nedaziba, ko detin tememin nedaziba, dar kira dar ghorı. ³⁰ Egha me gol inigha an ghuriar aruir danganımning avara.

³¹ Egha me Bar Anogoroghezir Danganım bagha olivin temer arariba inigha, tiar akar pumuningın ingari. Egha me tiam asir danganımın ter akinir 5plan mikebaba itimningın aning agura. Egha dughiar me tiam asim, tiar kamning iza uaghara uaning dukua. ³² Tiar akar kamning, me enselin bar gavgavibar nedaziba ko detin temebar nedaziba ko akimarir onezibar nedazibar, aningın dar kira dar ghore. Egha me gol inigha tiar akamning ko, nedazir kaba saram avara.

³³ Kamaghira, me Dipenimin Danganir Anogoroghezimın aven zuir tiar akamningın ingarasa, olivin temer ararımning inigha guarir akinimning tiar kamning arighamimin ingari. Ezi guarir akinir kamning, vaghvagha 4plan miriaba iti. ³⁴ Egha me painin temer ararir ruarir 4pla inigha tiar akar pumuningın ingari.

Tiar akar kamning vaghvagha akuar pumuning iti, ezi me ainsisbar da isav suiki. Pumuning vongin itima, pumuning vongin iti. Da kuamin dughiamin da isivagh isivagh mangi uarigh puegham. Egha me tiar akar kamning isa, tiar akamin danganimin aning asara, mati me Bar Anogoroghezir Danganimin tiar akam gamizi mokin. ³⁵ Egha me enselin bar gavgavibar nedaziba, ko detin temebar nedaziba ko akimarir onezibar nedazibar, aningin dar kira dar ghore. Egha me gol inigha tiar akamning ko, nedazir kaba saram avara.

³⁶ Egha me Dipenim boroghin itir danganir arozim avinizir divazimin ingarasa, dagiar deragha dighoregha dikiriziba inigha, 3plan bizibar da arisi, me da uarigh isin arisi. Egha me sidan temer arariba dagiar kabagh isin arisi. Egha me ua dagiar 3plan bizibar uarigh isin arigha, temer araribar bizir mam dagiabagh isin ati, me kamaghira amua ghua divazir kam agifa.

³⁷ Solomon namba 4in azenimin atrivimin itir dughiamin, an iakinir namba 2in, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin apengan itir mingarir gavgavim ati. Iakinir kam me kamaghin a dibori, Siv, iakinir kamin me dipenim asasa dagiaba isa bizibar da arisi. ³⁸ Ingangarir gumaziba 7plan azenibar Dipenir kamin ingari, egha Solomon atrivimin itir azenir namba 11, an iakinir namba 8in aven, me Dipenimin ingangariba bar da agifa. Me iakinir kam kamaghin a dibori, Bul.[§] Solomon mikemezi moghira, me ingangariba bar deraghavira dagh amizi, Dipenimin ingangariba bar deraghaviram oto.

7

Me Solomon bagha

[§] **6:38:** *Israeli*an iakinir kam Bul, a en iakinir Oktoba ko Novemban dughiamin otifi.

dipenir ekiamin ingari

¹ Solomon ua bagha atrivimin dipeniba itir danganir mamim dipenimin ingari, ezi an ingangarir gumaziba ingara ghuavira itima, 13plan azeniba givazi, danganir kamim dipenir kaba gifa. ² Solomonin ingangarir gumaziba, dipenir ekiar mamim ingari, egha ziam a garigha ghaze, Lebanonin Ruarir Pizimin Dipenim. Dipenir kamim ruarimin ababanim, 50 mitan tu, ezi an arozimin ababanim, 25 mitan tu, ezi an tuirivimin ababanim, 15 mitan tu. Dipenir kamim, me temer sidan dipenir akiniba isa 4plan bizibar da ase. Egha me dipenimin tuirivimin pin, sidan ter ararir ruariba inigha akoribar min dipenir akinibagh isin da ariki. ³ Egha dipenimin arozimin gin ghua, me akoriba isa 3plan bizibar gin ghua dipenir akinibagh isin da tuamraki. Akorir kabar dibobonim, 45in tu, ezi biziba vaghvagha 15plan akoriba iti. Egha me sidan temer bighizibar arariba inigha an siriamin ingari. ⁴ Dipenimin birir vong ko vongin itiba uaghara winduan bizir 3pla iti. Me winduaba deraghavira dar abaragha dar ingarizi, da birimningin vong ko vongin ikia, bar voroghira gara iti. ⁵ Dipenir kamim tiar akaba, da 4plan miriaba iti. Egha tiar akar kaba, da bizibar aven itima, biziba vaghvagha tiar akar 3pla iti.

⁶ Egha me dipenir mamim ingarigha kamaghin a dibora ghaze, Dipenir Akinir Ekiar Aviriba Itir Dipenim. Dipenir kamim ruarimin ababanim, 25 mitan tu, ezi an arozimin ababanim, 15 mitan tu. Dipenir kamim azuarimin akiniba, da azuarir kamim isiriam gisaghpu.*

⁷ Egha me uaghan Atrivimin Dabirabimin Dipenimin ingari. An ziar igharazir mam Dipenir Kotiaba Barazim. Kar dipenir Solomon gumazamizibar osimtiziba baraghamim.

---

* **7:6:** Hibrun akam, deragha akar kamim mingarim abighizir puvati.

Me sidan temeba abigha dar arariba inigha, dipenir kamın biriba apıra, ghuriamın arui naghın ikegha, ghuavanaga an siriāmın tu.†

⁸ Egha me arazir kamın gin ghua Solomonin dipenir a uabi ikiamim bagha, me divazir igharazimın aven, Dipenir Kotiaba Barazimın girakırangın an ingaravıra iti. Egha me uaghan dipenir igharazibar mın an ingari. Solomon uaghan dipenir kamaghıra garim uan amuim bagha an ingari. A Isipın atrivimın guivim.

⁹ Dipenir kaba bar, me dagiar bar aghuibara inigha dipenir kabar ingara, dar ghuriabar arui naghın ikegha ghua dar siriabar tu. Egha uaghan danganir uari akuvamim avınizir divazimın ingari. Dagiar kaba, me dar ghora, egha soba ko siselba isa deravıra dar miriabar kiri.

¹⁰ Egha dipenir kabar apengan itir mingariba bagha, me dagiar aghuir bar pın koziba ini. Dagiar kaba, da bar ekefe, dar mabar ababanım, 3 mita ko akuamın tu, ezi mabar ababanım 5 mitan tu. ¹¹ Me dagiar ekıar kaba arıgha gıvagha, dagiar dirir me deragha dıghora dıkirızıba

inigha, uaghan sidan temeba isa dipenibar ingari. ¹² Egha dipenir kaba itir danganir kam, me anevınizir divazim bar an ingarava aneghui. Divazir kam, me an ingara, dagiar aghuir me deragha dıghora dıkirızıba inigha 3plan bıızıbar da arıgha, uarıgh ısın arısı. Egha me sidan temer arariba dagiar kabagħ ısın arısı. Egha me ua dagiar 3plan bıızıbar uarıgh ısın arıgha, temer ararıbar bıızır mam dagıabagħ ısın arısı, me kamagħıram amua zuıma divazır kam gıfa. Me faragha İkiavıra İtir Godın Dipenımın guamın danganır uarı akuvımın divazımın ingarızı mogħıra, divazır kamın ingara ghuavtı a gıfa. A İkiavıra İtir Godın Dipenımın guamın itir azuarımın mın gari.

---

† 7:7: Hıbrun akam, deragha akar kamın mingarım abıghızır puvatı. 7:8: 1 Atrivıba 3:1

Huram iza Atrivim Solomonin ingangaribagh ami

¹³⁻¹⁴ Tairin nguibar ekiamin gumazir mam, an ziam Huram. Gumazir kam, brasin bizibar ingarir fofozir gumazir ekiam. An afeziam Tairin gumazim, a uaghan brasin bizibar ingarir fofozir gumazim, ezi an aremegha gifa. Huramin amebam, a Naptalin anabamin amizir mam. Solomon Huram bagha akam amadazi, a iza Solomon a mikemezi moghin, brasin biziba bar dar ingari.

*Huram brasin guarir akinir ruarir pumuningin ingari
(2 Eghaghaniba 3:15-17)*

¹⁵ Huram guarir akinir ekiar ruarir pumuning brasin aningin ingari. Ezi aningin ruarimning virara 9 mitan tu, ezi aningin arozimning 6 mitan tu. ¹⁶ Egha uaghan a guarir akinir ruarir kamning gisin darighasa brasin dapanimningin ingari. Guarir akinir kamningin dapanimningin guarimin ababanim, 2 mita ko 28 sentimitan tu. ¹⁷ Egha a sen brasbar ingarigha ivemin min da ikegha guarir akinimningin dapanimning adia da agui. Guarir akinimning adiarir kabar, 7plan ikiziba vaghvagha aningin iti. ¹⁸ Egha a bras inigha pomigranetin temer ovizir aviribar nedazibar ingarigha, da isa brasin guarir akinimningin dapanimning gisin arigha ghu. Guarir akinimning vaghvagha pomigranetin ovizibar nedazir bizir pumuning iti. ¹⁹ Guarir akinir dapanimning vaghvagha aningin ganganim mati akimarir dirim oneghirigha iti. Aningin ruarimin ababanim, 2 mitan tu. ²⁰ Guarir akinir kamningin dapanimningin apengan, aning gighuizir mizimning iti. Ezi Huram ivemin min irighizir sen bras inigha, mizir kamning gisin da ike. Egha aning gisin a pomigranetin temer ovizibar nedaziba bizir pumuning dagh itui. Ezi dipenir akinimning vaghvagha 200plan

pomigranetin ovizibar nedaziba iti.[‡] ²¹ Huram guarir akinimningin ingangariba agivagha, aning isa lkiavira Itir Godin Dipenimin azuarimin tiar akamin boroghin aning asara. Egha guarir akinir sautin amadaghan tughav itim, kamaghin a dibori, Jakin. Egha notin amadaghan tughav itim kamaghin a dibori, Boas.[§] ²² Guarir akinir kamningin dapanimning gisin, me akimarir dirir onezimin mirara ingarizir bizimning aningin iti. Ezi guarir akinir kamningin ingangariba bar gifa.

Huram tengin dipar ekiam
 brasin an ingari

(2 Eghaghaniba 4:2-5)

²³ Ezi Huram brasin aviriba inigha da tuezi da isia amerezi, a bras tengin bar ekiamin ingarigha, a dibora ghaze, Ongarim. Tengin kamin arozimin ababanim, 4 mita ko 57 sentimitan tu, ezi an tuirivimin ababanim, 2 mita ko 28 sentimitan tu, ezi an akam gighuizir ababanim, 13 mita ko 71 sentimitan tu. ²⁴ Egha a kerbezbar nedaziba tengin kamin dapanimin miriaba, bar bizir pumuningin da arigha a gighui. Ezi tengin kamin dapanim gighuizir nedazibar tiziba, a 1 mita 1 mita, a kerbezbar nedazir 20pla iti. Egha a tengin ingarigha givagha nedazir kaba tengin azenan da poghezir puvati. Puvati, a tengin ingarava nedazir kaba sara ingari. ²⁵ Egha Huram 12plan bulmakaun apuriba brasin dar ingara, uaghan maghira tengin kam dar ogabagh isin an ingari. Ezi bulmakaun kabar 3plan guaba, aruem anadi naghin gari, ezi 3pla aruem uaghiri naghin gari, ezi 3pla notin amadaghan

---

[‡] 7:20: Hibrun akam, deragha akar kamin mingarim abighizir puvati. [§] 7:21: Hibrun akamin ziar kam Jakin, a mong akar otevir kamin min ghu, “God a gamizi an oto.” Hibrun akamin ziar kam Boas, a mong akar otevir kamin min ghu, “Godin gavgavim.”

gari, ezi 3pla sautin amadaghan gari. Ezi dar ogaba tengin dikinimin apengan ikia, egha uarir akuighav iti. ²⁶Tengin kamin brasin mitiam, azenan ikegha ghua averi-amin tuzim, a bar mitemegha, an ababanim, 8 sentimitan tu, mati gumazimin dafarimin ababanim. Tengin kamin miriam mati kavin akam, egha akimarir aghuarir onezir mamin min oneghirigha iti. Tengin kam 40,000 litan dipam an aven ikiam.

Huram brasin wilkarbar ingari

²⁷Egha Huram itarir ekiabar afasa 10plan wilkarba brasin dar ingari. Wilkarin kabar 4plan miriabar ababanim magh ghuegha, 1 mita ko 82 sentimitan tu, ezi dar tuirivibar ababanim, 1 mita ko 37 sentimitan tu. ²⁸⁻²⁹A kamaghin wilkarbar ingari. Wilkarba da boksiabar min, miriar 4pla iti. Huram faragha dar agharibar ingari. Egha gin a brasin maba inigha laionin nedaziba ko, bulmakaun apuribar nedaziba ko, enselin bar gavgavibar nedazibar ingari. A brasin nedazir kaba inigha wilkarin 4plan miriabar poke. Egha bar dar aghariba avezir puvati. Ezi wilkarin aghariba adiarir ababaniba iti, dagh aghuizir adiariba iti. Ezi adiarir kaba laionin nedazim ko bulmakaun nedazir itibar apengan ikia, egha uaghan dar pin iti. ³⁰Wilkarin kaba vaghvagha brasin ingarizir wilin 4pla iti, egha wilningin suizir ighuvir brasin aghariba iti. Wilkarin kabar pin, da mikebar 4pla iti, ezi mikebar kabar pin, brasin akinir 4pla iti, mati dipenir akinir itarir ekiam aterim. Ezi akinir kabagh aghuizir adiariba iti. ³¹Brasin bizir mam, a ringin ekiamin min gari, ezi 4plan akinir kaba ringin kamin suiragha ikia aneteri. Ezi itarir ekiam ringin kam gisin aperaghav iti. Wilkarin kamin siriamin ikegha pin ghuanaga ringin apebamin ababanim, a 50 sentimitan tu. Ezi wilkarin siriamin ikegha pin ghuanaga ring gisin tuzir ababanim, a 68 sentimitan tu. Nedazir

aghuiba ringin kam gighui. Ezi wilkarin apebam, a ringin min gari puvati, a boksiamin min ikia miriar 4pla iti.**

³² Wilkarin kaba, da vaghvagha 4plan wilba ikia nedaziba itir miriabar apengan iti. Ezi wilkarin wilningin suizir ighuvir brasin agharir kamning, Huram dar ingarizir puvatigha wilkar gatizir pu. Puvati. Agharir kamning, wilkarin poroghav ikia bizir vamiran min oto. Ezi wilbar arozibar ababanim, da 68 sentimitan tu. ³³ Wilin kaba, mati midorozir karisbar wilba. Ezi Huram bizir kaba bar brasin amerezimin dar ingari, kar wilin suizir ighuvir aghariba ko, spokba ko, wilin suizir bizir igharaziba sara. ³⁴⁻³⁵ Ezi ringin kaba ko akinir teng ateramiba, Huram dar ingarizir puvatigha wilkar gatizir pu. Puvati, da wilkarin poroghav ikia bizir vamiran min oto. Ringin tuirivimin ababaniba, da 25 sentimitan tu. ³⁶ Huram akinir kaba ko wilkarbar miriaba, a bar dar enselin bar gavgaviba, ko laionba, ko detin temebar nedazibar ghore. Danganir maba pura itima, ana da sara gighuizir adiaribar ghora, nedazir igharazir kabar dagh ighuagharui. ³⁷ Kamaghira, Huram wilkarin 10plan kabar ingarizi, da bar voroghira ghue. Ezi dar ababaniba bar voroghira ghu.

³⁸ Ezi Huram vaghvagha wilkarin kabar afasa 10plan itarir ekiabar ingari. Tengin dipar kabar arozibar ababaniba, vaghvagha 1 mita ko 80 sentimitan tu. Ezi itarir ekiar kaba, 800 litan dipam dar aven ikiam. ³⁹ Egha Huram bizir kabar ingarigha givagha, a wilkarin 5pla sautin amadaghan Godin Dipenimin boroghin da ati, egha 5pla isa notin amadaghan Dipenimin boroghin da ati. Egha a tengin dipar ekiar kam isa Dipenimin mikebamin boroghin aruem anadi nagh ko sautin amadaghan aningin tizimin aneti.

** **7:31:** Hibrun akam, deragha akar kamin mingarim abighizir puvati. **7:38:** Ua Me Ini 30:17-21

Huram Godin Dïpenim bagha
ingarizir bizibar ziaba

(2 *Eghaghaniba* 4:11-18)

⁴⁰ Egha Huram uaghan ruamin mineba, ko savolin muziariba, ko ghuziba kavamadir itariba sara ingari. Egha datirighin, Huram Atrivim Solomon a ganingizir ingan-gariba bar ada agifa. Kar Ikiavira Itir Godin Dïpenimin ingangariba. ⁴¹ Bizir Huram ingarizibar kara: Brasin ingarizir guarir akinir ruarir pumuning ko, aningın pın itir dapanimning ko, a sen brasba ivemin min dar ingarigha, a da isa guarir akinimningın dapanimningın asuamning asingi. ⁴² A uaghan 400plan temer pomigranetin ovizibar nedazibar ingarigha da isa guarir akinir dapanimning garuzur ivemin min garir bizim gike. Guarir akinimningın dapanimningın asuamning vaghvagha pomigranetin ovizir bizir pumuning aningın iti. ⁴³ A uaghan 10plan wilkarbar ingari, egha 10plan itarir ekier dagh isin itibar ingari. ⁴⁴ Egha uaghan tengin dipar bar dafar kamin ingari, me a dibora ghaze, Ongarim. Egha uaghan 12plan bulmakaun apuribar nedazir tengin kam ateramibar ingari. ⁴⁵ Egha a uaghan ruamin mineba, ko savolin muziariba, ko ghuziba kavamadir itariba, a brasin bar dar ingari. Huram, Solomonin akamin gin ghua, Ikiavira Itir Godin Dïpenim bagha biziba bar adar ingari. An adar ingarigha givagha, iniba inigha bar deraghavira da isa dagh amizi, da bar deragha taghtasi.

⁴⁶ Atrivim Solomon Saretan nguibar ekiam ko, Sukotin nguibar ekiamningın tizimin, Jordanin Faner danganir zarimin, a bizir kabar amuasa Huram mikeme. Danganir kam, a bizir kabar ingaramin nguazir gavgavir aghuim iti. Huram brasba inigha, da tuezi da isigha ameregha dipamin min oto. Ezi ana da isa mozir me bizir kabar nedazibar min nguazir kuizibagh fugha dar ingari. ⁴⁷ Solomon

Huram mikemezi, a brasin bizir kaba bar dar ingari. Da bar aviraseme, ezi me brasin kabar osimtizim mengezir puvati. Ezi gumazitam brasin kabar osimtizim gifozir puvati.

Me Ikiavira Itir Godin Dipenim darighasa golin bizibar ingari

(2 Eghaghaniba 4:19--5:1)

⁴⁸ Solomon Ikiavira Itir Godin Dipenimin bizibar ingarasa, ingangarir gumazibav keme. Ezi me gol inigha, ofa gamir dakozim ko, God ganidir bret arizir dakozimin ingari. ⁴⁹ Egha me Anogoroghezir Danganimin birimningin boroghin darighasa golin bar aghuim inigha 10pla lamba afamin aghoribar ingari, 5pla birir agharir guvimin tughav itima, 5pla agharir kiriamin itir birimin tuivighav iti. Me uaghan golin bar aghuim inigha akimariba ko, lamba ko, bizir akamimin min garir avimin suighamibar ingari. ⁵⁰ Egha me golin bar aghuim inigha, ofan ghuziba arighamin itariba ko, itarir igharaziba ko, bizir lamba amungamiba ko, itarir paura tutima migharir mughuriar aghuim mangamiba, ko itarir avim ateramiba, me bar dar ingari. Me uaghan gol inigha, Bar Anogoroghezir Danganim ko Danganir Anogoroghezim ko Godin Dipenimin guamin itir tiar akabar ainsisbar ingari.

⁵¹ Atrivim Solomon, uan ingangarir gumaziba ko, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingangariba bar ada agifa. Egha Solomon, an afeziam Devit Ikiavira Itir God baghavira inabazir bizir kaba, silva ko gol ko itarir aghuiba, an ada inigha iza Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven itir danganir biziba arizimin da ariki.

7:48: Ua Me Ini 25:23-30; 30:1-3
Samuel 8:11; 1 Eghaghaniba 18:11

7:49: Ua Me Ini 25:31-40

7:51: 2

8

Me Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam inigha Godin Dipenimin ize

(2 Eghaghaniba 5:2--6:2)

¹ Egha Atrivim Solomon Israelian gumazir aruaba ko, men anababar gumazir dapaniba ko, men inazir afeziabar dakozibar gumazir ekiaba bagha akam amaga ghaze, me bar izi Jerusalem a bativam. A kamaghsua, me Atrivim Devitin Nguibar Ekiam Saionin Mighsiamin mangi, Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam inigh izi, Ikiavira Itir Godin Dipenimin mavanang, danganir igiam darigham. ² Ezi Israelian gumazamiziba bar, namba 7in iakinimin iza Atrivim Solomonin boroghin uari akufa, kar iakinir me kamaghin diborim, Etanim. * Kar Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam. ³ Israelian gumazir aruaba bar otivigha givazi, ofa gamir gumaziba, Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam gisaghpu. ⁴ Ofa gamir gumaziba ko Livaiba, Ikiavira Itir Godin Boksiam ko, God bativamin Purirpenim ko, an biziba bar ada inigha, Ikiavira Itir Godin Dipenimin boroghin zui. ⁵ Me ghua otivigha givazima, Solomon Israelian gumazamiziba ko me bar iza Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiamin guamin uari akuvagha iti. Egha me God bagh ofa damuasa sipsipba ko bulmakaun apurir aviribav soke. Egha me God bagh ofa damuasa sipsipba ko bulmakaun apurir bar aviribav soghezi, gumaziba da mengan ibura.

⁶ Me ofaba bar dagh amigha givazima, ofa gamir gumaziba Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam inigha, Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven itir Danganir Bar Anogoroghezimin ghua, enselin bar gavgavimningin

---

8:1: 2 Samuel 6:12-16; 1 Eghaghaniba 15:25-29   **8:2:** Ofa Gami 23:34

* **8:2:** Israelian iakinir kam Etanim, a en iakinir Septemba o Oktoban otifi.

avizimningin apengan aneti. ⁷ Enselin kamningin aviziba kuiagherigha ikia, Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam ko iter otevir Boksiam aterimning sarama avara. ⁸ Boksiam aterir iter otevir kamning bar ruara. Ezi aningin ruaghat-evimning, tiar akamin inir ekiamin porozi, aningin otevir pumuning mong fighav iti. Eghti gumazim Danganir Anogoroghezimin tugh, aningin ruaghat-evimningin inim fighav itir danganimningin ganam. Gumazim Danganir Anogoroghezir kamin azenan ikiva, aningin ganighan kogham. Iter otevir kamning, datirighin ikia kamaghira iti.†

⁹ Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiamin aven bizir aviritaba itir puvati. Godin Akar Gavgaviba itir dagiar akuamningra, an aven iti. Israelia fomira Isip ategha iza Sainain Mighsiamin itima, Ikiavira Itir God me ko Akar Dikirizir Gavgavim akiri. Ezi Akar Dikirizir Gavgavir kam, a dagiar akuar kamningin iti, ezi Moses fomira aning isa Boksiar kam garu.

¹⁰ Ezi ofa gamir gumaziba Bar Anogoroghezir Danganim ategha azenan izimrama, ghuariam Ikiavira Itir Godin Dipenim avara.‡ ¹¹ Ikiavira Itir Godin angazangarim

---

† **8:8:** Migirigiar otevir kam, aghoriba iti moghira iti, e itir dughiar kam migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizir dughiam migei. **8:9:** Godin Araziba 10:5 ‡ **8:10:** Ikiavira Itir God ghuariam aven Israelia batifi, eghti me ganigh fogh suam, a me ko iti. Ikiavira Itir Godin ghuariar kam, gumazamiziba puvatizir danganimin tuavimin men akakasi. (Ni Ua Me Ini 13:2in gan.) Egha Ikiavira Itir God ghuariam aven ikia, akam Moses ganingi, (Ni Ua Me Ini 19:9 ko 20:21in gan.) Israelia zurara Ikiavira Itir Godin Purirpenimin, gumazamiziba puvatizir danganir kamin, an asara, ezi Ikiavira Itir Godin ghuariar kam Purirpenim ave. (Ni Ua Me Ini 40:34 ko Ofa Gami 16:2in gan.)

ghuariamin aven isiragha, bar angazangarigha Dïpenim bar anevara. Kamaghin amizi, ofa gamir gumaziba uan ingangarim damuan ibura. ¹² Ezi Solomon kamaghin Ikiavira Itir God ko migia ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni ghaze, ni ghuariar bar mitarmemin aven ikiam. ¹³ Ezi ki datirighin ni bagha Dïpenir bar aghuir mamin ingari, kar dïpenir ni zurara ikivira ikiamim.”

Solomon gumazamizibav gei
(2 Eghaghaniba 6:3-11)

¹⁴ Atrivim Solomon God ko mikemegha givagha, raghirigha Israelian gumazamizibar gara, deragh me damuasa Godin azanglisi. ¹⁵⁻¹⁸ Egha a kamaghin migei, “E Ikiavira Itir Godin ziam fam, a Israelian God. An akar dikirizir nan afeziam Devit bagha amir kam, deraviram an gin ghu. Devitin nighnizim kamakin, a Dïpenitamin ingarighti, gumazamiziba Ikiavira Itir God, Israelian Godin boroghin iziva an ziam fam. Ezi Ikiavira Itir God kamaghin a migei, ‘Ki Isipin kantrin uan gumazamiziba inigha izir dughiamin iza datirighin, ki Israelia nan ziam fasa ua bagh Dïpenitamin ingarasa, ki nguibar ekiatam ginabazir puvati. Egha Devit, ki uan gumazamizibar ganasa ni a misefe. Ni na bagh Dïpenimin ingarasava amir nighnizir kam, a dera. ¹⁹ Egh ni uabi na bagh Dïpenimin ingaran kogham. Nin otarir nin otoghamimra, gin na bagh Dïpenimin ingaram, eghti gumazamiziba an mangiva nan ziam fam.’

²⁰ “Ikiavira Itir God, akar dikirizir kam gamizi, a datirighin guizbangiram oto. Ezi Ikiavira Itir God akam akirizi moghin, ki uan afeziam Devitin danganim inigha Israelian atrivimin otogha iti. Egha ki Ikiavira Itir God,

Israelian God bagha Dipenir mamın ingari, eghti Israelia an boroghın mangi an ziam fam. ²¹ Egha ki Akar Dikirizir Gavgavimın Boksiam arighasa, Dipenir kamin aven danganir mamın ingari. Boksiam kamin aven, dagiar akuar pumuning iti, Akar Dikirizir Gavgavim aningın iti. Ikiavira Itir God fomira en inazir afeziaba inigha Isipin kantri ategha ezenan izezir dughiamin, a me koma Akar Dikirizir Gavgavir kam gami.”

Solomon God ko migei
(2 Eghaghaniba 6:12-42)

²² Egha Solomon Israelian gumazamizibar damazimin, Ikiavira Itir Godin ofa gamir dakozimin boroghın tugha uan dafarimning fegha overiamın aka. ²³ Egha a kamaghın God ko migei, “O Ikiavira Itir God, Israelian God, godin tam nin min overiam ko nguazimin itir puvati. Ni zurara, uan Akar Dikirizir Gavgavir kamin gin ghua, uan ingangarir gumazamizir uan navir averiabar aven ni baghavira itiba, apanguvir ekiam men ikiavira iti. ²⁴ Nan afeziam Devit, a nin ingangarir gumazim, ni fomira a ko amizir akar dikirizir kam deraghaviram an gin ghua, datirighın a gamizi a guizin oto. ²⁵ Kamaghın amizi, O Ikiavira Itir God, Israelian God, ki datirighın nin azai, ni nan afeziam Devit ko dikirizir akar igharazim uaghan a ginighnigh. Ni a migia ghaze, ‘Devit, nin ovavir boriba nin min zurara nan gin izi, deraghvira nan damazimin daruti, ki zurara nin adarazir aven gumazitam amiseveghti, a Israelin kantrin atrivimin iki mamaghira ikiam.’ ²⁶ O Israelian God, ki kamaghsua, ni nan afeziam Devit, a nin ingangarir gumazim, ni a ko dikirizir akar kam damighti an daghem guizin otogh.

²⁷ “O God, guizbangira ni ti izi nguazir kamin ikiam o? E

fo, overiar bar pin itim a bar ekefe, ezi ni an ikiamin danganiba ti puvatighama! Eghti dipenir ki ni bagha ingarizir kam, a manmaghin nin tughatigham? ²⁸ O Ikiavira Itir God, nan God, ki nin ingangarir gumazim, ni datirighin nan ararem ko azangsizim barakigh. ²⁹ Ni kamaghin migia ghaze, 'Dipenir kam kar nina, eghti gumazamiziba an aven iziva nin boroghin izam.' Ki kamaghin ifonge, Ni arueba ko dimagaribar zurara damazim Dipenir kam gasaragh mamaghira iki. Eghti ki Dipenir kamin ganiva ni ko mikimamin dughiabar, ni nan migirigiaba baragh. ³⁰ O Ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin pin iti. Ki Israelia ko, e nin gumazamiziba e nin Dipenimin ganiva ni ko mikimamin dughiabar, ni en migirigiaba baragh en arazir kuraba gin amang.

³¹ "Gumazitam, arazir kuratam gumazir igharazitam damighti, an namakaba a inigh nin Dipenimin aven izi, egh nin ofa gamir dakozimin boroghin mangi, egh pazi gumazir kam damusi nin azangam. ³² O Ikiavira Itir God, ni uan nguibamin iki, uan ingangarir gumazamizibar akaba baragh, deraghvira men kotiam akirigh. Egh ni mizazim isi gumazir osimtizim gamizim gasi, egh osimtizir kuramin uam a ikaragh. Egh ni deraghvira osimtiziba puvatizir gumazim damighti, gumazamiziba bizir kamin ganigh fogh suam an arazir kuram gamizir puvati.

³³ "E Israelia, nin gumazamiziba e arazir kurabar amuti, bizir kam bangin en apaniba e misoghti, ni apanibar amamangatighi me e abiragham. Eghti e ti ua uan navibagh iragh, uan arazir kuraba gin amangisi, nin Dipenimin izi nin ziam fi nin azangsighti, ³⁴ ni uan Nguibamin iki e Israelia nin gumazamiziba en azangsiziba baragh, en

arazir kuraba gin amang. Egh en apaniba e inigh kantrin igharazimin mangighti, ni uam e inigh izi kantrin ni fomira en inazir afeziabagh aningizimin e atigh.

³⁵ “Eghti e nin gumamaziziba arazir kurabar amuti, ni en arazir kuraba ikarvagh amozimin anogoregham. Eghti, e uan navibagh iragh Dipenir kamin gan nin ziam fi, nin azangsighti, ³⁶ ni uan Nguibamin iki, e Israelia, nin ingangarir gumamaziziba, en azangsiziba baragh, en arazir kuraba gin amang. Egh ni uan arazir aghuibar en sure damu. Egh amozim amadaghti a nguazir ni fomira e ganingizim giri.

³⁷ “Eghti dagheba otevir dughiam en kantri batogham, o arimariar kurar ekiatam otogham, o aminir avimin min isitam izi azenibagh asighasigham, o azenibar itir dagheba pura kuram, o odezir aviriba daghebar ami da agivam, o apaniba izi en nguibar ekiabar e korogh e misogham, o arimariar igharagha garir aviriba e gasighasigham, ³⁸ bizir kaba otivti, e Israelia nin gumamaziziba, en tav osimtizir kabar tamin mizazim baragh, uan aghariba fegh nin azangsighti, ³⁹ ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin ikiva en azangsizim baregh en akuragh, en arazir kuraba gin amadagh. Nirara gumamazizibar nighniziba bar dagh fo, kamaghin, ni uabi vaghvagh en arazir kurar e amiziba ikarvagh ivezir kuram e daning. ⁴⁰ Ni kamaghin damightima, e nin gumamaziziba zurara nin apengan iki, egh nguazir ni en inazir afeziabagh aningizir kamin ikiam.

⁴¹⁻⁴² “Kantrin Igharazibar Gumamaziziba, me nin adarazi Israelian aven itir puvati, egh me nin ziam bangin, uan nguibar saghon itiba ategh kagh izam. Guizbangira, me nin ziar ekiam ko, ingangarir bar ekiam ni en gumamazizibar akurvaghasa amiziba, me da baraki. Egh

men tarazi, nin ziam fisi, nin Dipenir kamin boroghira izi, egh ni ko mikimam. ⁴³ O Ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin iti, egh ni men dimdiam baragh, egh bizir me damuasa nin azangsizibar amu. Kamaghin amizi, e Israelia, nin gumazamiziba, e ami moghin, nguazir kamin gumazamiziba bar ni gifogh egh nin atiating nin apengan ikiam. Egh me fogh suam, Dipenir ki ingarizir kam, kar nin Dipenimra, eghti an aven nguazir kamin gumazamiziba me nin boroghira izam.

⁴⁴ “Egh danganir manamin ni uan gumazamiziba amadaghti, me mangi uan apanibav soghsi, nin nguibar ekar ni ua bagha misevezir kam ko Dipenir ki ni bagha ingarizir kam, guam a mituagh ni ko mikimti, ⁴⁵ Ikiavira Itir God, ni uan Nguibamin iki, e uarir akurvaghasa ni ko migeir migirigiaba baragh en apangkufigh.

⁴⁶ “Gumazamiziba bar moghiram arazir kurabagh ami. Eghti e arazir kurabar amighti ni en atar en apanibar amamangatighti, me izi e ko misogh e abinigh e inigh mangi, kantrin saghon itim o roghira itimin e isi kalabuziabar min e arigham. ⁴⁷⁻⁴⁹ Eghti e men kantrin kamin aven kalabuziar gumazamizibar min ikiva, uan arazir kuraba bagh nighnigh navibagh iraghti, Ikiavira Itir God, ni e uarir akurvaghamin azangsiziba baragh. Guizbangira, e uan apanibar kantrin ikiva nighnizir gavgavim nin iki, uan navir averiabar aven ni baghvira iki guizbangira navibagh iragh, egh e nguazir ni en ovavibagh aningizir kam ko, nguibar ekar ni ua baghavira inabazir kam ko, gumazamiziba ni bagh izamin Dipenir ki ni bagha ingarizir kamin ganiva guam a mituagh kamaghin ni ko mikim suam, ‘E arazir kurabar tuavimin ghua arazir kurar aviribagh amigha gifa.’ Eghti ni uan Nguibamin iki, e ni

ko migeir migirigiaba baragh, e nin gumazamiziba, ni en kuarkuvigh en akuragh, en arazir kuraba gin amadagh. ⁵⁰ Egh e nin gumazamiziba, en nin akaba batozir arazim ko, en arazir kurar avirir e amiba, ni da gin amadagh, egh en apanibar amighti me en kuarkufigh. ⁵¹ E Israelia guiz̄in nin gumazamiziba. Ni Isipin kantrin e inigha azenan ize, kantrin kam avir fefer ekiar mam̄in min̄ iti, ezi ni an e inigha ize.

⁵² “O Ikiavira Itir God, e nin gumazamiziba ko en atrivim, a nin ingangarir gumazim, e ni ko migeir migirigiaba ni zurara da baraghsi oragh iki. ⁵³ Ni akam akirizim moghin, e Israelia, ni kantrin igharazibar tongin e amisevezi e nin gumazamizibar otifi. O Ikiavira Itir God, ni en Ekiam, ni en inazir afeziaba Isipin me inigha izir dughiamin, ni uan ingangarir gumazim Moses, an akatorimin aven, ni akar dikirizir kam gami.”

God deragh gumazamizibar amuasa, Solomon an azanḡisi

⁵⁴ Solomon Ikiavira Itir God ko mikimasa, ofa gamir dakozimin borogh̄in tevimning apirigha agharimning fuegha a ko migei. Egha an a ko mikemegha gifa. ⁵⁵ Egha Solomon dikavigha tugha gumazamizibar damazimin tiarir ekiamin, God deragh Israelia damuasa a ko migei. ⁵⁶ A ghaze, “E Ikiavira Itir Godin ziam fam, a uan akar dikirizimin gin ghua, navir amirizim ko dabirabir aghuim isa Israelia gan̄ingi. A uan ingangarir gumazim Moses ko dikirizir akatam, pura ghuzir puvati. ⁵⁷ Ikiavira Itir God, a en God, a faragha en inazir afeziaba ko ikezi moghin, datirighin an e ko ikiam. An e ateghti, e pura uarira ikian kogham. ⁵⁸ An e damuti en naviba a baghvira iki, egh an Akar Gavgaviba, ko an arazir a ifongeziba ko, bizir a damuasa en inazir afeziabav kemeziba, e deravira

---

8:56: Godin Araziba 12:10; Josua 21:44-45; 23:14; 1 Atriviba 2:4

dar gin mangam. ⁵⁹ Ki God ko migeir miğirigiaba, ko bizir ki damuasava an azangsiziba, an ada isi bar uan nighnizim darigham. A uaghan, Israelia uan atrivim ko, apangkuvim men iki men akurvagh, dughiarbar vaghvagh men akurvaghti, me dagheba ko bizibar oteveghan kogham. ⁶⁰ Eghti nguazir kamin gumazamiziba bar fogh suam, Ikiavira Itir God, a God, ezi godin tam ua itir puvati. ⁶¹ Ia bar moghira uari isi Ikiavira Itir God, en God daning, egh an Akar Gavgaviba ko an arazir a ifongeziba, ia datirighin ami moghin deraghvira dar gin mangi.”

Dipenir kam, me Ikiavira Itir God baghavirama a ginaba

(2 Eghaghaniba 7:4-10)

⁶² Egha Atrivim Solomon uan gumazamiziba ko me bar moghira, Ikiavira Itir God bagha ofabagh ami. ⁶³ Solomon God ko navir vamiran ikiasa 22,000plan bulmakaun apuriba ko 120,000plan sipsipba inigha ofa gami. Arazir kamin atrivim uan gumazamiziba ko me Dipenir kam gamizima, a Ikiavira Itir Godin Dipenimin oto. ⁶⁴ Aruer kamra atrivim nguazir Godin Dipenimin guamin boroghin itir danganir uari akuvim, a Ikiavira Itir God bagha anemi-sevezi, an a baghavira iti. Egha nguazir asizir kamin, an ofan bar isia miğhiriba ko, wit tuamin ofaba ko, God ko navir vamiran ikiamin ofa bagha asizibar oviba isa ofabagh ami. Ikiavira Itir Godin damazimin tughav itir ofa gamir dakozir kam, me faragha brasin an ingarizi, a mong suvizi me an ofan avirir kabar amuan iburagha, danganir arozir gumazamiziba uari akuvir kamin ofabagh ami.

⁶⁵ Kar Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam. Ezi Atrivim Solomon Israelia ko uari akuvagha Jerusalem in iti. Me Ikiavira Itir God, en Godin damazimin, 7plan aruebar

uari akuvagha ikegħa, ġin me ua 7plan arueba isa-furagħa 14plan arueba me bar dar ike. Gumazamizir avirim nguazir kamin danganiba bar dar ikegħa ize. Notin amadagħan Hamatin nguibar ekiamin zuir tuavir akamin ikegħa, ġhua sautin amadagħan kantri Isipin nguazir mitagħniamin tu. ⁶⁶ Aruer ekiar kaba ġivazima, amimzaragħan Solomon gumazamiziba ua me amadima, me uamategħa uan nguibabar zui. Egha gumazamiziba atrivim me ganingizir biziba bagħa a minabagħa, God deragħ atrivim damuasa me an azai. Me fo, Ikiavira Itir God uan ingangarir gumazim Devit ko, dikirizir akamin ġin ġhua, uan gumazamiziba Israelia deragħavira me gami. Egha me uamategħa ġhua, bizir aghuir kabagħ nighnigha bar akongegħa uan nguibabar zui.

9

*Ikiavira Itir God ua Solomon bato
(2 Eghagħaniba 7:11-22)*

¹ Solomon Ikiavira Itir Godin Dipenim ko, atrivimin dipenimin ingarigha ġifa. A dipenir kamningin ingaramin nighniziba, a bar ada ġifa. ² Ezi ġin, Ikiavira Itir God faragħa Gibeonin nguibar ekiamin irebamin a batozi mogħin, uam a bato. ³ Egha Ikiavira Itir God kamagħin a migei, “Ki nin azangsiziba baregħa ġifa. Egha ni ingarizir Dipenir kam ua bagħa a ġinabagħa ġifa, egħti gumazamiziba zurara dugħiabar Dipenir kamin aven iziva nan borogħin izam. Egħti ki zurara Dipenir kam damazim a gasi, egħ uan navir averiamin aven a ġinighnigham. ⁴ Egħti ni uan afeziam Devit amizi mogħin, ni navir averiamin aven na bagħvira nighnigh nan damazimin deravira daru, egħ arazir ki ifongeziba ko bizir ki damuasa

ia mikemeziba, ki ni mikemezi moghin bizibar amu. ⁵ Ni kamaghin damuti, ki zurara nin ovavir boribar amuti, me Israelin atrivibar iki mangivira ikiam. Egh ki nin afeziam Devit ko amizir akar dikirizir kam damighti, a guizin otivam. Ki kamaghin Devit migia ghaze, 'Devit, ki zurara nin ovavir boribar amuti, me Israelian atrivibar iki mangivira ikiam.'

⁶ "Egh Solomon, ni uan ovavir borir gin otivamiba ko, ia na ategh nan Akar Gavgaviba ko arazir ki ifongezibar gin mangan kogh, egh asebar gin mangi dar ziaba fiti, ⁷ ki nguazir Israelia ia ganingizimin bar ia batuegham. Eghti ikizir igharazibar gumazamiziba dibovir akabar ia mikim ian ziam gasighasigham. Ki uaghan, akirim ragh Dipenir ki ua bagha inabazim gasaragham, egh uam a ginigh-nighan kogh. ⁸ Dipenir kam, datirighin ziar ekiam iti. Eghti gin gumazir danganir kamin izamiba me iziva an gan me dipov aki misoribar aning, digavir kuram damigh, egh bar atiatigh, kamaghin mikimam, 'Ikiavira Itir God, manmaghsuavira nguazir kam gasighasigha, egha Dipenir kam sarama asighasiki?' ⁹ Eghti gumazitaba men akam ikaragh suam, 'Bizir kamin mingarim kamakin, Israelia Ikiavira Itir God men God, anetaki. A fomira men inazir afeziaba Isipin me inigha nguzir kamin ize. Ezi me God ategha, ragha uan asebar gin ghua dar ziaba fe. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God asighasizir kam gamizima a me bato.'"

Solomon bizir aghuir mam isa
Atrivim Hiram ganingi

(2 Eghaghaniba 8:1-2)

¹⁰ Solomon uan ingangarir gumaziba ko, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingara anegivagha, egha gin me

Solomonin dipenimin ingari. Ingangarir me amir kaba bar, me 20plan azenibar dar ingari. ¹¹ Tairin nguibar ekiamin Atrivim Hiram, Solomon ifongezi moghin, sidan teme ba ko painin teme ba ko golin aviriba, ingangarir kabar amuasa Solomon ganingi. Kamaghin amizi, ingangarir kaba bar givazi, Solomon 20plan nguibar ekiaba bizir aghuimin min da isa Hiram ganingi. Nguibar ekiam kaba da Galilin Distrighin iti. ¹² Ezi Hiram Tairin nguibar ekiam ategha iza Solomon a ganingizir nguibar ekiam kabar ganigha, dagh ifongezir puvati. ¹³ Egha a kamaghin Solomon migei, “Nan aveghbuam, kar manmagh garir nguibar ekiaba, ni da isa na ganingi?” Bizir kam bagha, datirighin gumazamiziba danganir kam ziar kam a garisi, “Kabul.”* ¹⁴ Hiram faragha golin bar avirim isa Solomon ganingi, ezi dar osimtizim 4pla tanin tu.

Solomon amizir bizir igharaziba
(2 Eghaghaniba 8:3-18)

¹⁵ Atrivim Solomon gumazir bar avirim inigha me migia ghaze, me an ingangaribar amuam. A me migeima, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingarigha uaghan an dipenim sara ingarigha, divazir ekiam Jerusalem avinizimin ingari. Egha me mikemezi, me Jerusalem nguazibagh kua da isa Jerusalem danganir iraghezibav kira da apeme. Egha me mikemezi, me nguibar ekiam kaba uam adar kiri, Hasor, Megido ko Geser. ¹⁶ Geserin nguibar ekiam, a fomira Kenanian nguibar ekiam, ezi Isipian atrivim iza me misoghezi me ariaghirezi me a gaborozi a isi. Ezi Solomon Isipin atrivimin guivim inigha an itima, atrivim Geserin nguibar ekiam kam bizir aghuimin

---

* **9:13:** Hibrun akamin ziar kam, “Kabul,” a mong akar kam ko voroghira ghu, “Nguazir ikuvim.” **9:15:** 2 Eghaghaniba 8:16

min a isa uan guivim ganingi. ¹⁷ Ezi Solomon gin ua Geserin nguibar ekiar kamin ingari. A gin Bethoronin nguibar ekiar vin amadaghan itim ko, ¹⁸ Balat ko Tamarin nguibamningin ingari. Tamarin nguibar ekiam, Judan anabamin gumazamiziba puvatizir danganimin iti. ¹⁹ Egha a uaghan dagheba itir nguibar ekiaba ko midorozir karisba arizir nguibar ekiaba ko, hoziaba arizir nguibar ekiaba ko, Jerusalem ko, Lebanon ko, nguazir an ativagha garibar aven, a bizir igharazir a ingarasa ifongeziba, bar adar ingari.

²⁰ Ezi Israelin kantrin aven, ikizir igharazir mabar gumazamiziba iti. Kar Amoria, Hitia, Peresia, Hivia, ko Jebusia, men marazi Israelian tongin ikiavira iti. ²¹ Israelia fomira men aviribav soghezi me ariaghire, egha bar me kuavaremezir puvatizi, men ovavir borir vabara ikiavira iti. Ezi datirighin Solomon me gamizima, me puram an ingangarir gumazir kinibar min otivigha, datirighin ikia kamaghira iti.† ²² Ezi Israelia, Solomon me gamizi me an ingangarir gumazir kinibar itir pu. Bar puvati, a me isa midorozir gumaziba ko, gavmanin ingangarim gamir gumazir dapaniba, ko midorozir gumazibar garir gumazir dapanibar me ariki. Egha marazi isa, karisin tuiva ghua misozir ingangarim ko, gumazir hoziabagh apiagha ghua misozibar ingangarim me ganingi. ²³ Solomonin ingangaribagh amir gumaziba, men garir gumazir dapanibar dibobonim, a 550in tu.

²⁴ Solomonin amuim, a Devitin Nguibar Ekiam ategha ghua Solomon a bagha ingarizir dipenir igiamin iti. Amizir kam, a Isipian atrivimin guivim. Egha gin,

---

† 9:21: Migirigiar otevir kam, “datirighin uaghan,” an en itir dughiar kam migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizimin dughiam migei.

Solomon gumazibav mikemezi, me Jerusalemın itir danganir iraghueziba apeme.

²⁵ Egha azeniba vaghvagha, Solomon 3plan dughiabar ingarizir ofan dakozir kamin Ikiavira Itir God bagha ofa bagh ami. A ofan bar isia mighiriba ko, Ikiavira Itir God ko navir vamiran ikiamin ofaba tue. Egha a Ikiavira Itir Godin damazimin ofan migharir mughuriar aghuim zuibagh ami. Kamaghira, Solomon ofan kabagh amua Dipenir kamin ingangarim gamizi, a guizbangirama oto. ‡

²⁶ Atrivim Solomon, a Esiongeberin nguibar ekiamin kurir aviribar ingari. Esiongeber a kantri Idomin iti, an Ongarir Aghevimin dadarimin ikia Elatin nguibar ekiamin boroghin iti. ²⁷ Ezi Atrivim Hiram uan gumazir aghuir kuribar aven ingara ongarimin aruir arazimin bar a gifoziba amadazi, me ghua Solomonin kuribar aven ingarir gumaziba ko me kurir kabar aven ingari. ²⁸ Ezi kurir kaba kantri Ofirin ghua golin aviriba isa Solomon bagha izi. Golin kabar osimtizim 14plan tanbagh afira.

10

*Seban kantrin atrivir amizim Solomonin ganasa izi
(2 Eghaghaniba 9:1-12)*

¹ Kantri Seban atrivir amizim kamaghin oraki, Ikiavira Itir God deraghavira Solomon gamizima a ziar ekiam iti. Kamaghin amizi, atrivir amizim Solomonin fofozim gifofoghasa azangsizir gavgavibar an azangsighasa izi.

² Atrivir amizim uan ingangarir gumazir aviriba ko, kamelin bizir aviriba sara iza Jerusalemın oto. Kamelin kaba golin aviriba ko, pauran igharagha garir mughuriar aghuiba itiba, ko dagiar igharagha garir iveziba bar pin

---

9:25: Ua Me Ini 23:17; 34:23; Godin Araziba 16:16   ‡ **9:25:** Hibrun akam, deragha akar kamin mingarim abighizir puvati.   **10:1:** Matyu 12:42; Luk 11:31

koziba inigha izi. Atrivir amizim izegha givagha, uan azangsizir a Solomonin azangsighasa nighnighiziba, a bar dar an azangsisi. ³ Ezi Solomon bar deraghavira an azangsiziba ikarvaki. An azangsizir an azangsiziba, Solomon tam ikarvaghan iburazir pu. Bar puvati. ⁴ Seban kantrin atrivir amizim, Solomonin nighnizir aghuim ko fofozim baraki, egha a uaghan atrivibar dipenir ekar a ingarizimin gani. ⁵ Egha atrivir amizim uaghan garima, Solomon dughiabar vaghvagha dagher aghuir aviriba isa, uan ingangarir gumazir dapaniba ko apiav ikia da api. Ezi atrivir amizim uaghan garima, ingangarir gumaziba ko men korotiar aghuir me azuiba ko gumazir wain anidiba, me kurkazir aghuiba iti. Egha a garima, Solomon asizir aviriba inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghua a bagha ofan bar isia mighiribagh ami. A bizir aghuir kabar ganigha digavir kuram gamigha ua mikiman ibura.

⁶ Egha gin, a kamaghin Atrivim Solomon migei, “Ki uan kantrin ikiava bizir ni amibar eghaghaniba ko, nin nighnizir aghuim ko, fofozim barasi. Ezi ki datirighin fo, akar kaba da bar guizbangira. ⁷ Ki faragha nighnizir gavgavim akar kabar itir puvati. Egha datirighin ki uabi iza, uan damazimin bizir kabar ganigha gifa. Guizbangira, bizir ki datirighin gariba, da akar ki oraghiziba bar dagh afira. Nin nighnizir aghuim ko fofozir aghuim bar ekevezi, nin dagiaba bar aviraseme. ⁸ Nin gumamaziziba ti zurara bar akueghama. Ezi nin ingangaribar faragha zuir gumazir ni ko ikia zurara nin nighnizir aghuiba baraziba, me ti bar akueghama. ⁹ Ki Ikiavira Itir God, nin Godin ziam fe. A navir aghuim nin ikia ni gamizi, ni Israelian atrivimin iti. A bar Israelia ia gifongegha, an ifongiar kam ian ikiavira iti. Ni guizin arazim ko arazir aghuimin deraghvira Israelian gan me geghuvam. A kamaghsua ni gamizi, ni atrivimin oto.”

¹⁰ Egha Seban atrivir amizim golin bar aviriba isa Solomon ganingi, ezi golin kabar osimtizim 4 tan gafira. Atrivir amizim uaghan pauran mughuridar aghuiba itir aviriba ko, dagiar igharagha garir iveziba bar pin kozir aviriba a ganingi. Bar guizbangira, bizir kaba bar aviraseme. Dughiar kamin gin, pauran avirir igharagha garitaba ua kantri Israelin aven izezir puvati.

¹¹ Ezi Atrivim Hiramın ingangarir gumaziba, an kuriba ghua kantri Ofirin ghua golin aviriba ko, temer aghuibar bighizir arariba ko, dagiar avirir iveziba bar pin koziba, me da inigha Israelin ize. ¹² Ezi Solomon uan ingangarir gumazibav mikemezi, me temer aghuir kaba inigha Iki-avira Itir Godin Dipenim bagh adiriziar aghuibagh amua an dipenim bagha mabagh ami. Egha a me mikemezi, me temer aghuir kabar arariba inigha gumazir gitabav soziba bagha gitabar ingari. Bar fomira iza datirighin, gumaziba kantri Israelin aven, ua temer kamagh garitabar garir puvati.

¹³ Ezi Atrivim Solomon, bizir aghuir aviriba isa Seban atrivir amizimin ifongiam agivasa a ganingi. Solomon atrivir amizim ganingizir bizir aviriba, da bar bizir atrivir amizim Solomon bagha inigha izezir bizibagh afira. Ezi Seban atrivir amizim, uan ingangarir gumaziba ko me uamategha uan kantrin ghu.

Solomon dagiar aviriba iti
(2 Eghaghaniba 9:13-28)

¹⁴ Solomon azenibar vaghvagha 23 tan gol isi. ¹⁵ Egha a uaghan dagiar ingangaribagh amir gumaziba da takis isi. Ezi Arabian atriviba ko, Israelin distirighbar garir gumazir dapaniba dagiaba isa a ganidi.

¹⁶ Solomon mikemezima, an ingangarir gumaziba 200plan ter araribar orar misoghamibar ingari. Egha me

gol inigha orar kabar pogha da ave. Orar kaba vaghvagha da avezir golin osımtızim, a 7 kilogremin tu. ¹⁷ Egha 300plan ter araribar orar dozir misoghamiba uaghan dar ingari. Egha gol inigha orar dozir kabar pogha da ave. Orar kaba vaghvagha da avezir golin osımtızim, a 2 kilogremin tu. Ezi Solomon mikemezima, me orar kaba bar da inigha dipenir me kamaghın diborimin da ariki, Lebanonın Ruarir Pizimin Dipenim.

¹⁸ Ezi Solomon mikemezi, me atrivir dabirabir ekiar mamın ingari. Egha me golin aghuim ko, elefanın atariba inigha an kurke. ¹⁹⁻²⁰ Atrivimin dabirabim bar pin iti, ezi adıriziar tuiv mavanangamim, a 6plan ighuviba iti. Ezi ighuvir kaba, me 12plan laionın nedazibar ingarigha da asezi da tuivighav iti. Ezi adıriziar ighuvir kaba vaghvagha laionın nedazir pumuning iti, mam vongın iti, ezi mam vongın iti. Ezi atrivimin dabirabir kamin girakirangın, vongın ghuavanabogha ikiragha ua vongın izaghiri. Atrivir dabirabir kam, an agharimning arighamin danganir pumuning iti. Ezi agharimning arighamin danganir kamningın boroghin, me laionın nedazir pumuningın ingarizi, aning vong ko vong sara iti. Kantrin igharazibar atriviba, men atrivibar dabirabitam tong kamaghın garir puvati.

²¹ Ezi ingangarir gumaziba gol inigha Solomon bagha dipaba apir itaribar ingari. Egha Lebanonın Ruarir Pizimin Dipenimin aven itir itariba bar, me golin aghuimin dar ingari. Solomonın dughiamın, gumazamizibar nighnizim, silva pura bizim, kamaghın amizi, me silvan bizir katamin ingarizir puvati.

²² Solomon kurir avıriba iti, ezi kurir kaba da Atrivim Hiramın kuriba ko, ongarimin arui. Kurir kaba zurara azenir 3pla gıvaghti, me bizir aghuir kaba ater ua Israelin

1 Atriviba 10:23 57 1 Atriviba 10:29

izam. Kar gol, ko silva, ko elefanin atariba, ko monkiba, ko kuarazir bar diriba.

²³ Atrivim Solomon, dagiar aviriba ko bizir aviriba ko nighnizir aghuiba ko fofozir aghuiba ikia, egha kantrin igharazibar atriviba bar me gafira. ²⁴ Kantrin igharazibar atriviba bar, Ikiavira Itir God, Solomon ganingizir nighnizir aghuiba ko, fofozir aghuiba baraghasa Solomon bagha izi. ²⁵ Atrivir kaba azenibar vaghvagha Solomon bagha bizir aghuiba isa izava a ganidi. Me bizir gumaziba silva ko golin ingariziba ko, korotiar aghuiba ko, afuziba ko, pauran igharagha garir mughuriar aghuiba zuiba ko, hoziaba ko, donkiba, a bagha da isa izi.

²⁶ Solomon dughiabar zurara midorozir karisba ko, uan midorozir gumaziba bagha hoziaba isi. Egha a karisba ko hoziaba da ikiasa a inabazir nguibar ekiabar ada ariki, ezi maba a ko Jerusalem in iti. A 1,400plan karisba ikia, egha 12,000pla hoziaba iti. ²⁷ Solomon atrivimin itir dughiamin, a temer sidan aviriba ko silvan aviriba inigha Jerusalem in ize. Ezi dughiar kamin silvan aviriba ikia, dagiar kinibar min pura tintinibar irav iti. Egha uaghan temer sidan bar aviriba iti, mati temer Israel in mighsiar muziaribar izezibar min iti. ²⁸ Solomon uan hoziaba, kantri Musri* ko kantri Silisian da ini. A dagiar ingangaribagh amir gumaziba amadima, me Silisian ghua a bagha hoziabagh ivesi. ²⁹ Ezi dagiaba bagha ingangaribagh amir gumazir kaba, Musrin karisba ko hoziabagh ivesi. Karisba vaghvagha dar ivezim 6,000 kinan tu, ezi hoziaba vaghvagha dar ivezim 1,500 kinan tu. Egha dagiar ingangaribagh amir gumazir kaba, me karisba ko hoziaba

---

10:26: 1 Atriviba 4:26   **10:27:** Godin Araziba 17:17   **10:28:** Godin Araziba 17:16   * **10:28:** Kantri Musri, kantri Lebanon in notin amadaghan iti. Ezi gumazir maba ghaze, a kantri Isipin migei.

isa ghua da amadima, Hitia ko Siriabar atriviba dagh ivesi.

11

Solomon akirim ragha God gasara

¹ Solomon kantrin igharazibar amizir avirim gifonge. A faragha Isipian atrivimin guivimin ikia, egha uaghan kantri Moapin amizibar ikia, egha kantri Amonin amiziba ko, kantri Idomin amiziba, ko Saidonin nguibar ekiamin amiziba, ko Hitian amizibar iti. ² Nguibar kabar amiziba, Ikiavira Itir God faragha, men ikian Israelian anogoroke. Ikiavira Itir God Israelia migia ghaze, "Ia Israelin azenan itir amizir kabar ikian bar marki. Ia kamaghin damuti, guizbangira, me ia gekuti ia na ategh men asebar gin mangam." Ikiavira Itir God kamaghin mikemegha gifa. Ezi puvati, Solomon amizir kabagh ifongeghavira iti. ³ Solomon amuir 700pla ikia, amuir dozir 300pla iti. Ezi amizir kaba an nighnizim girazi, an akirim ragha Ikiavira Itir God gasara. ⁴ Solomon ghurizir dughiamin, amizir kaba an navir averiam girazi a men asebar gin zui. Kamaghin amizi, Solomon uan afeziam Devitin araziba ategha, egha Ikiavira Itir God, an Godin gin zuir puvati. Bar puvati. ⁵ Solomon aser kam Astarten ziam fe, kar Saidonian aser amizim. Egha a uaghan asem Molekin ziam fe, a Amonian asem, ezi an amizir arazim bar ikuvizi, Ikiavira Itir God bar an aghua. ⁶ Solomon kamaghin amua, Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kuram gami. A uan afeziam Devitin arazir aghuiba ategha, Ikiavira Itir Godin arazim guizin an gin zuir puvati. ⁷ A uaghan, aser kam Kemosin ziam fasa danganir mamin ingari, kar Moapian aser arazir bar kurir God bar aghuazibagh amim. A uaghan Molekin ziam fasa danganir mamin ingari, kar Amonian aser arazir

---

11:1: Godin Araziba 17:17   11:2: Ua Me Ini 34:16; Godin Araziba 7:3-4

bar kurir God bar aghuazibagh amim. Danganir kamning, aning Jerusalemin aruem anadi naghin mighsiam gisin iti. ⁸ Egha a uaghan uan amuir azenan itir kaba bagha danganir mabar ingari, eghti me dar mangiva ofan migharir mughuriar aghuim zuim ko, ofan igharagha gariba uan aseba bagh dar amuam.

⁹⁻¹⁰ Ikiavira Itir God, a Israelian God, a faragha dughiar pumuningin Solomon batogha aser kabar ziaba fan an anogoroke. Ezi Solomon Ikiavira Itir Godin Akar Gavgavim batuegha, akirim ragha a gasara. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God adarim Solomonin ikia, ¹¹ egha kamaghin a migei, “Ni oragh! Ni uan ifongiamin gin ghua, arazir ki ifongeziba ko nan Akar Dikirizir Gavgavim abigha, nan Akar Gavgavimin gin zuir puvati. Kamaghin amizi, ki kamaghin nighnigha givagha ghaze, ni atrivir ingangarimin givagh, ua kantrin kamin ganan kogham. Ki nin ingangarir gumazitam amiseveghtima an atrivimin otivam. ¹² Ni aremeghti nin otarim atrivimin ikitima, ki a batuegham. Ki nin afeziam Devit ginighnigha, datirighin ni batueghan kogham. ¹³ Egh ki atrivir ingangarimin bar a batueghan kogham. Puvati. Ki uan ingangarir gumazim Devit ko, nguibar ekar ki ua baghavira inabazim, ki aning ginighnisi. Kamaghin amizi, ki nin otarim ateghti a Israelian anaba tamin atrivimin ikiam.”

Gumazir pumuning Solomonin apanim gami

¹⁴ Egha Ikiavira Itir God, gumazir mam gamizima, a Solomonin apanimin oto. Gumazir kamin ziam Hadat, a Idomian atrivimin ikizimin gumazir mam. ¹⁵ Atrivim Devit fomira Idomia ko misoke. Ezi Israelian midorozir gumazibar dapanim Joap, a Idomin ghugha, midorozimin ariaghirezir gumazibar kuaba afe. ¹⁶ Joap uan midorozir gumaziba ko me iakinir 6plan Idomin kantrin ikia gumazibav sogha ghua bar me kuavareme. ¹⁷ Dughiar kamin

Hadat suvighavira ikia, egha Idomin gumazir maba ko ara Isipin kantrin zui. Gumazir kaba, kar an afeziamin ingangarir gumaziba. ¹⁸ Me Midianin nguazim ategha ghua Paranin gumazamiziba puvatizir danganimin otifi. Egha Paranin gumaziba inigha, me bar moghira Isipin ghue. Me otivigha givagha, ghua Isipin atrivim batozima a nguazir asizir mam ko, dipenir mam Hadat ganigha, daghebar an akurvasi. ¹⁹ Isipian atrivim bar Hadat gifongegha anetaghizima, a Tapenesin afumimin iti. Tapenes, a Isipin atrivimin amuim. ²⁰ Ezi Hadatin amuim otarir mam bate, ezi me ziam Genubat a gati. Ezi Tapenes Genubat inigha Isipian atrivimin boriba sara atrivimin dipenimin men gari. ²¹ Ezi Hadat Isipin ikia orazi, Devit ko an midorozir gumazibar dapanim Joap, aning areme. A kamaghin oregha ghua Isipian atrivim migia ghaze, "Ni nan amamangatighti, ki uamategh uan kantrin mangam."

²² Ezi atrivim an azara, "Ni manmaghsua uamategh uan kantrin mangasa? Ni na ko ikia bizitabar otevez ti."

Ezi Hadat a migia ghaze, "Ki bizitam gasazir puvati. Ki kamaghsua, ni pura na ateghti ki mangam."

²³ God gumazir igharazir mam uaghan a gamizima, a Solomonin apanimin oto. Gumazir kamin ziam Reson, a Eliadan otarim. Reson a kantri Soban Atrivim Hadateserin ingangarir gumazir mam. An Hadateser ategha arav ghu. ²⁴ Egha a gumazir maba akuvagha men faragha ghua, tintinibar puram arua, gumazamizibav sogha men biziba okei. Ezi Devit fomira Hadateserin midorozir gumazibav sogha me agivazi,* bizir kamin gin, Reson uan adarazi ko me ghua Damaskusin nguibar ekiamin iti. Egha an adarazi an akurazi, a Damaskusin atrivimin oto. ²⁵ Ezi Solomon atrivimin itir dughiamin, Reson zurara Israelian

---

* 11:24: Ni 2 Samuel 8:3-6 ko 10:15-19in gan.

apanim gami, Hadat amizi mokin. Egha Reson kantri Sirian atrivimin ikia, Israelia bar men aghua.

Ikiavira Itir God, Jeroboam bagha akam akiri

²⁶ Solomonin ingangarir gumazir dapanir mam uaghan akirim ragha a gasaragha an apanim gami. An ziam Jeroboam. An afeziamin ziam Nebat, ezi an amebamin ziam Serua. Ezi an afeziam Nebat areme. Jeroboam, a Seredan nguibamin gumazim. Kar Efraimin anabamin nguazimin itir nguibar ekiam. ²⁷ Jeroboam Atrivim Solomon abinasa nighnisi. Bizir kamin mingarim kamaghin ghu, Solomon Jerusalemin danganir iraghueziba apeava, Devitin Nguibar Ekiam avinizir divazim akirir dughiamin, ²⁸ Jeroboam bar deraghavira ingari. Solomon an ingangarir aghuir kabar ganigha anemisevezi a Josepin anabamin adarazir gativagha men gari. Ingangarir kaba, atrivim da isa me ganingi.

²⁹ Dughiar mamın, Jeroboam Jerusalem ategha tuavir mamın zuima, Godın akam inigha izir gumazim Ahiya, a Silon gumazim, a iza tuavimin a bato. Aning uaningra itima, gumazitam uam aning ko itir puvati. Dughiar kamin, Ahiya korotiar igiar mam arugha egha ize. ³⁰ Egha Ahiya korotiar igiar kam suegha, an suiragha 12plan akuabar anebiki. ³¹ Egha a Jeroboamin migia ghaze, “Ikiavira Itir God, Israelian God, kamaghin ni migei, ‘Ni gan! Ki Ikiavira Itir God, ki atrivir ingangarimin Solomon agivasa nighnigha gifa. Ki ni damighti ni Israelian anabar 10pla gativagh men ganam. Kamaghin amizi, ni korotiar akuar 10pla ua bagh dar suikigh. ³² Ki uan ingangarir gumazim Devit ko, Israelin anababar tongin Jerusalemin nguibar ekiar ki ua baghavira inabazim, ki aning ginighnisi. Kamaghin, ki Solomon ateghti, an anabar vamiran ganam. ³³ Israelia akirim ragha na gasaragha Saidonin

aser amizim Astarten ko, Moapian asem Kemos, ko, Amonian asem Molek, me men ziaba fe. Me tuavir aghuir ki men akaziba dar gin zuir puvatigha, nan arazir ki ifongeziba ko, bizir ki damuasa ia mikemezibar gin zuir puvati. Egha ki ifongezir puvatizir biziba me dagh ami. Me Solomonin afeziam Devitin arazir aghuiba bar ada ataki. Ezi bizir kam bangin ki arazir kam men akagham.

³⁴ “Egh ki atrivir ingangarimin Solomon da bar anegivaghan kogham. Ki uan ingangarir gumazir ki ua bagha misevezim Devit, a ginighnisi. A nan Akar Gavgaviba ko arazir ki ifongeziba bar dar gin zuir gumazim. Ki a ginighnigh, Solomon aneteghti an atrivimin iki mangi aremegham. ³⁵ Solomon aremegh givaghti, an otarim an danganim inigh atrivimin ikiti, ki an dafarimin 10plan Israelian anababa inigh ni Jeroboam, nin dafarim darigham. ³⁶ Egh ki Solomonin otarim ateghti, a Israelian anabar vamiran ganam. Eghti nan ingangarir gumazim Devitin lam mungueghan kogham.† Bar puvatigham. An ovavir boriba atrivibar iki mangivira ikiam. Devitin ikizimin adarazir tongin gumazitam zurara Jerusalem in atrivimin ikiam. Nguibar ekiar kam, gumazamiziba an iziva nan boroghin izi nan ziam fasa ki a ginaba. ³⁷ Jeroboam, ki ni damightima ni Israelian atrivimin otogh, nguazir ni ganasa ifongeziba, ni bar dagh ativagh dar ganam. ³⁸ Ni nan Akar Gavgavir ki ni migeiba deragh da baragh, egh deragh tuavir ki nin akaghamibar gin mangi, egh nan damazimin arazir aghuibar amu, egh nan ingangarir gumazim Devit amizi moghin, ni nan Akar Gavgaviba ko

---

† 11:36: 2 Samuel 21:17in, gumazir maba ghaze, Devit mati lam, angazangarim Israelia ganidi. Gin akar kam, Devitin lam, a Devitin adarazir akar isin zuimin min oto. Akar kam, “Devitin lam mungan kogham,” an mingarim kamaghin, “Devitin ikizim givan marki.”

arazir ki ifongezibar gin mangiti, ki ni ko ikiam. Egh ki nin ikizimin adarazir amuti, me atrivibar iki mangivira ikiam. Eghti ki Israelian anabar 10pla isi ni daningam. ³⁹ Solomon arazir kuram gami, ezi bizir kam bangin ki ivezir kuram isi Devitin ovavir boribar aningam. Egh ki zurara mizazim me gasivira ikian kogham.’”

⁴⁰ Solomon gin kamaghin fo, Jeroboam anebinasa. Kamaghin amizi, Solomon Jeroboam misueghti an aremeghasa. Ezi Jeroboam ara ghua Isipian Atrivim Sisak ko iti. Egha Isipin ikiavira itima Solomon areme.

Solomon areme
(2 Eghaghaniba 9:29-31)

⁴¹ Solomon amizir bizir igharaziba, ko an nighnizir aghuiba ko fofozim, me bar ada isa, Solomonin Eghaghaniba Itir Akinafarimin ada osiri. ⁴² Solomon 40plan azenibar Jerusalem in atrivimin ikia, egha Israelia bar me gativagha men gari. ⁴³ Egha Solomon uan inazir afeziabar min aremezi, me an kuam isa, an afeziam Devitin Nguibar Ekiam Jerusalem in, anefa. Ezi an otarim Rehoboam an danganim inigha atrivimin iti.

Israel ko Juda, kantrin pumuning in oto

12

(Sapta 12--16)

Anabar notin amadaghan itiba
bigha Judaba ataki

(2 Eghaghaniba 10:1-19)

¹ Israelian notin amadaghan itir anababa bar, me uari bagh Rehoboam amiseveghti, a men atrivimin otivasa me nguibar ekiam Sekemin uari akufa, kamaghin amizi Rehoboam me bagha ghu. ² Nebatin otarim Jeroboam, a fomira Atrivim Solomonin ara ghua Isipin iti. Ezi

Israelia Rehoboam damighti an atrivimin otivasa amima, Jeroboam bizir kamin akam baraki. ³ Ezi Israelian gumazir maba Jeroboam bagha ghua a migia ghaze, “Ni uamategh Israelin izi.” Ezi a Isip ategha uamategha izegha givagha, Israelia ko bar Rehoboam bagha ghua kamaghin Rehoboam migei, ⁴ “Nin afeziam Solomon osimtizir ekiam e ganiga, e gamizi e osimtizir ekiam atera pantemin ingari. Kamaghin amizi ni en asughasugh en osimtizir taba agifagh. Ni kamaghin damighti, e datirighin nin apengan ikiam.”

⁵ Ezi Atrivim Rehoboam akar kam baregha kamaghin me migei, “Ia mangi, 3plan dughiaba givaghti ia ua iziti ki uan nighnizimin gun ia mikimam.” Ezi me anetegha uamategha ghue.

⁶ Ezi Rehoboam ghua gumazir ghuriba ko migei. Gumazir kaba, me fomira nighnizir aghuiba an afeziam Solomon ganidi. Rehoboam kamaghin men azara, “Ia manmaghin nighnisi, ki akar manatamin gumazamizir kabav kimam?”

⁷ Ezi me kamaghin a migei, “Ni arazir aghuimin gumazamizir kabar amuva men akurvaghsi datirighin akar aghuitamin me mikimtima, me zurara nin apengan ikiam.”

⁸ Ezi Rehoboam gumazir ghurir kabar akam baraghizir puvatigha, ghua gumazir igiabar azangsis. Gumazir kaba me an kuaba, egha me uagharam aghungi, egha datirighin me an ingangarir gumazibar otifi. ⁹ A kamaghin me migei, “Gumazamizir kaba ghaze, nan afeziam Solomon me gatizir osimtizir kaba, ki dar taba agivam. Ezi ia manmaghin nighnisi, ki akar manatamin me ikarvaghham?”

¹⁰ Ezi ingangarir gumazir igiar kaba kamaghin a migei, “Ni men azangsizir nin afeziam me gamizir osimtizir kataba ikarvaghsi, ni kamaghin me mikim, ‘Ia ghaze, nan

afeziam paza ia gami, a? Puvati. Kar pura bizim. Nan dafarir tereghiam, bar nan afeziamin gavgavim gafira. ¹¹ Guizbangira nan afeziam osimtizim ia ganingi, ezi ki osimtizir ekiar bar aviriba ia daningam. Nan afeziam benimın ia ifozoroke, ezi ki benir gavgavir atariba itibar ia fozoroghti, ian inivafiziba asighiram.’”

¹² Ezi dughiar 3pla givazima, Jeroboam Israelian gumazamiziba bar me ko uamategha, Atrivim Rehoboam mikemezi moghin me izi. ¹³⁻¹⁴ Ezi atrivim gumazir ghuribar nighnizimin gin zuir puvatigha, a gumazir igiabar nighnizimin gin ghua, pamtemin gumazamizibav gei. A kamaghin me migei, “Guizbangira, afeziam osimtizim ia ganingi, ezi ki osimtizir ekiar aviriba ia darigham. Nan afeziam benimın ia ifozoroke, ezi ki benir gavgavir atariba itibar ia fozoroghti, ian inivafiziba asighiram.” ¹⁵ Fomira akam inigha izir gumazim Ahiya, a Silon gumazim, a Ikiavira Itir Godin akar dikirizim Nebatin otarim Jeroboam ganingi. Egha God datirighin uan akar dikirizir kam damuti, a guizin otivasava ami. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God uabi Rehoboam gamizi, a gumazamizibar nighnizimin gin zuir puvati.

¹⁶ Gumazamiziba me datirighin fo, atrivim men akam bareghan kogham. Kamaghin amizi, me pamtemin dia kamaghin migei, “E Devitin adarazir apengan ikian aghua. E Devitin adarazi puvati, e uaghan Devitin otarir kamin adarazi puvati. E Israelin gumazamiziba bar uamategh uan nguibabar mangam. Eghti ia Devitin adarasi, ia uarira uarir gan.” Me akar kam mikemegha, me tintinibar uan nguibabar ghue. ¹⁷ Ezi Israelian marazi uaghan Judan nguibar ekiabar ikia, Judabar tongin iti. Ezi Atrivim Rehoboam men gari.

¹⁸ Egha gin Atrivim Rehoboam Adoniram amadazima, a Israelia bagha zui. Adoniram, a fomira gumazir atrivimin ingangaribagh amir gumazibar garir gumazim. An ziar igharazim Adoram. Dughiar Adoniram ghua Israelia batozimin, me bar moghira dagiabar a ginivizima an areme. Ezi Rehoboam bizir kamın akam baregha, zuamira uan karisin ghuavanabogha ara Jerusalemin ghu. ¹⁹ Dughiar kamın ikegha iza datirighin,* Israelian notin amadaghan itiba me akaba batoghavira iti, me Devitin ikizimin tav atrivimin otogh men ganan me bar aghua.

²⁰ Ezi Israelian gumazamiziba kamaghin oraki, Jeroboam Isip ategha ize. Egha me uari ko iviriamin ikiasa a bagh akam amada. A izezima, me a gamizima a Israelian ikiziba bar men atrivimin iti. Ezi Judan anabamin adarazira, me Devitin ikizimin otivizir atrivibar apengan iti.

*Akam inigha izir gumazim Semaia, Godin akam akuri
(2 Eghaghaniba 11:1-4)*

²¹ Ezi Rehoboam ghua Jerusalemin otogha, Juda ko Benjaminin anabamningin midorozir gumazir gavgavibar diazi, me iza uari akufa. Modorozir gumazir kabar dibobonim 180,000in tu. Rehoboam kamaghsua, me mangi Israelian notin amadaghan itir anababav suegh, me damighti me ua izi an apengan ikiam. ²² Ezi God kamaghin akam inigha izir gumazim Semaia migei, ²³ “Ni Judan Atrivim Rehoboam bagh mangi, egh a ko, Judaba ko Benjaminin anabamningin adarazi ko, gumazamizir igharaziba sara kamaghin me mikim, ²⁴ ‘Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei: Ia mangi Israelia misoghan

---

* **12:19:** Akar kam, “dughiar kamın ikegha iza datirighin,” a datirighin en dughiar kam migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizimin dughiam migei.

marki, me ian adarasi. Guizbangira, ki uabi kamaghin amizi, Israelia ian bighiaghiri. Kamaghin ia uamategh uan nguibabar mangi.” Ezi Semaia Ikiavira Itir Godin akam me mikinizi, me uamategha uan nguibabar ghue.

Jeroboam akirim ragha Ikiavira Itir God gasara

²⁵ Ezi Atrivim Jeroboam, Efraimin anabamin nguazir mighsiaba itibagh isin nguibar ekiam Sekem avinizir divazim, gavgavim a ganiga an ingarigha, egha nguibar kam dughiar mabar an ike. Egha gin anetegha, Gileatin Distrighin itir nguibar ekiam Penuel avinizir divazimin ingara, gavgavim a ganidi.

²⁶ Jeroboam kamaghin nighnigha ghaze, “Nan gumazamiziba ti na tegh, ua Devitin adarazir apengan mangigham. ²⁷ Me datirighin Jerusalemin itir Ikiavira Itir Godin Dipenim zurarama an ghua, a bagha ofabagh ami. Me ti uan nighnizibagh iragh, uamategh uan Ekiam Rehoboam, a Judabar atrivim, me an apengan ikiam. Egh me ti na misueghti ki aremeghti, me uamategh Atrivim Rehoboam bagh mangam.”

²⁸ Jeroboam nighnizir kam deraghavirama a tuisigha givagha, kamaghin bulmakaun apurir pumuning marvir guamningin min, golin aningin ingari. Egha kamaghin uan gumazamizibav gia ghaze, “Ia dughiar aviribar Ikiavira Itir Godin ziam fasa Jerusalemin zui. Ezi datirighin ia ua mangan kogham. Israelia, ia gan, ian godning kara. Aning Isipin ia inigha, ian akua kagh ize. Ia aningin ziam fi.” ²⁹ Egha a golin bulmakaun mam Betelin nguibar ekiamin anetigha, igharazim Danin nguibar ekiamin aneti. ³⁰ Ezi gumazamiziba bulmakaun kamningin ziamning fe. Me kamaghin amua arazir kuram gami. Dan bar saghon iti, ezi gumazamiziba Danin itir bulmakaun kamin ziam

fasa pura Danin zui. ³¹ Ezi Jeroboam uaghan asebar ziaba fasa tintinibar mighsiabagh isin danganibar ingari. Egha dar ofa damuasa gumazir kinir maba pura adav sefe. Me Livain anabamin adarazi puvati.

Ikiavira Itir God, Betelin itir danganir gol bulmakauningin ziamning fem gasighasighasa

³² Egha Jeroboam, gol bulmakauningin ziamning fasa dughiar ekiar mam ginaba, a namba 8in iakinim an namba 15in aruem. Kar bulmakaun kamningin ziam fer dughiam, a Judaba Godin ziam fer dughiam ko ekevegha magh ghu. Egha a bulmakaun ingarizimning bagha, asizibav suegha ofa gamir dakozim gisin da tuegha ofa gami. A Betelin ofan kabagh ami. Egha a ofa gamir gumazir a uabi miseveziba bagha akam amadagha ghaze, Me Betelin izi danganir ofabagh amibar ingangarimin faragh mangi a damuam. ³³ Egha namba 8in iakinim, an namba 15in aruer a uabi inabazim, kar Israelian dughiar ekiar me marvir guabar ziaba famim. Ezi Jeroboam, Betelin nguibamin ingarizir ofa gamir dakozimin ghugha, mughuriar aghuim zuir ofa gami.

13

¹ Atrivim Jeroboam ofa gamir dakozimin tughav ikia ofa gami, ezi Godin akam inigha izir gumazir mam a bagha izi. Akam inigha izir gumazir kam a Judabar gumazim, ezi Ikiavira Itir God, Juda ategh Betelin mangasa a mikeme.

² Ikiavira Itir God, an akam ofa gamir dakozir kamin ikia, egha akam inigha izir gumazim migia ghaze, Ni kamaghin ofa gamir dakozir kam mikim: “O ofa gamir dakozim, ki Ikiavira Itir God, ki akam nin iti. Otarir mam, an ziam Josai, a Devitin ikizimin aven otivam. An atrivimin

ikiamim dughiamin, a nin ofa gamir gumazir ni gisin ofa gamiba inigh, ni gisin me arigh me misueghti me arimighiregham. Egh a gumazir kabar aghariba ni gisin da tueghti, ni bar mizegham.”

³ Egha akam inigha izir gumazim akar kam kunigha ua kamaghin migei, “Ki datirighin bizitam ni mikimam, Ikiavira Itir God arazitam nin akaghti ni fogh suam, kar guizbangira Ikiavira Itir Godin akamra. A kamakin: Ofa gamir dakozir kam dipirighirighiti, an itir averenim tintinibar iregham.”

⁴ Jeroboam ofa gamir dakozimin boroghin mitighav ikia, akar kam baraki. Egha uan dafarim fuegha akam inigha izir gumazimin akuigha ghaze, “Gumazir mamim suiragh.” Ezi Jeroboamin dafarim maghira mineghirigha ikia mamaghira iti, ezi an anepirigh ua izan ibura.

⁵ Ezi ofa gamir dakozir kam, Ikiavira Itir God, uan akam inigha izir gumazimin akamin aven mikemezi moghira, a dipirizi averenim tintinimin nguazim gire. ⁶ Ezi Atrivim Jeroboam kamaghin akam inigha izir gumazim migei, “Nan ifongiam kamakin, ni na bagh uan Ikiavira Itir God, nin God, ni a ko mikimti, a nan akuraghti nan dafarim ua deraka.” Ezi akam inigha izir gumazim Ikiavira Itir God ko migeima, an atrivimin dafarim gamizi, a ua deragha iraghu.

⁷ Egha atrivim kamaghin akam inigha izir gumazim migei, “Ki kamaghin ifonge, ni nan dipenimin izi ga damam. Egh ki bizir aghuitam ni daningam.”

⁸ Ezi akam inigha izir gumazim kamaghin a migei, “Ni uan dagiaba akuar pumuningin da abigh tam na daningisi damuti, ki nin dipenimin mangan kogham, egh Betelin nguibamin kagh ni ko dagheba ko dipabar aman kogham. ⁹ Guizbangira, Ikiavira Itir God na migia ghaze, ki dagheba ko dipatam aman kogham, egh uaghan tuavir ki izezim, ki

ua nguibamin mangisi an mangan kogham. Ki uamategh tuavir igharazitamin mangam.”¹⁰ Ezi akam inigha izir gumazim tuavir a izezim ghuzir puvati. A Betel ategha tuavir igharazimin ua ghu.

Akam inigha izir gumazir ghurim, Judan akam inigha izir gumazim gifara

¹¹ Dughiar kamin akam inigha izir gumazir ghurir mam Betelin nguibamin iti. Ezi an otariba iza, Judan akam inigha izir gumazim Betelin amizir bizibar gun a migei. Egha uaghan akam inigha izir gumazim, Atrivim Jeroboam mikemezir akabar gun a migei. ¹² Ezi afeziar ghurim kamaghin otaribar azara, “Akam inigha izir gumazir kam, tuavir manamra a uamategha an ghu?” Otariba akam inigha izir gumazim ghuzir tuavimin gani, kamaghin amizi, me uan afeziam mikeme.

¹³ Ezi a kamaghin me migei, “Ia mangi satel inigh izi nan donki gisin datigh.” Ezi me amigha givazi, a donki gaperagha zui. ¹⁴ A Judan akam inigha izir gumazimin gin ghua an garima, a temer okin povimin aperaghav iti.

Ezi akam inigha izir gumazir ghurim kamaghin an azara, “Ni akam inigha izir gumazir kam, ni Juda ategha ize?”

Ezi akam inigha izir gumazim a ikaragha ghaze, “Are, kar kirara.”

¹⁵ Ezi gumazir ghurim kamaghin a migei, “Ni nan dipenimin izi na ko damasa ki ifonge.”

¹⁶ Ezi Judan akam inigha izir gumazim a migia ghaze, “Ki uamategh ni ko nin dipenimin mangan kogham. Egh ki danganir kamin daghetam ko dipatam ameghan kogham. ¹⁷ Guizbangira, Ikiavira Itir God na migia ghaze, ki dagheba ko dipatam aman kogham, egh uaghan ki tuavir ki izezim, ki ua nguibamin mangisi uam an mangan kogham. Ki tuavir igharazitamin uamategh mangam.”

¹⁸ Ezi akam inigha izir gumazir ghurim kamaghin a migei, “Ki uaghan nin min akam inigha izir gumazir mam. Ezi Ikiavira Itir God uan ensel na bagha anemadagha ghaze, ki ni inigh uan dipenimin mangi dagheba ko dipam ni daningti, ni dar ami.” Egha gumazir ghurir kam a gifara. ¹⁹ Ezi Judan akam inigha izir gumazim, kamaghin oregha, gumazir ghurir kamin gin an dipenimin ghugha dagheba ko dipaba api.

²⁰ Aning dagheba apir dakozimin aperaghav itima, Ikiavira Itir God, akar mam isa akam inigha izir gumazir ghurir kam ganingi. ²¹ Ezi akam inigha izir gumazir ghurir kam, Judan akam inigha izir gumazir kam pamtem a migia ghaze, “Ikiavira Itir God, nin God kamaghin migia ghaze, ni an Akar Gavgavim batuegha, egha a ni mikemezi moghin amizir puvati. Bar puvati. ²² Ni ua iza danganir a dagheba ko dipabar aman nin anogoroghezi, ni da ame. Kamaghin amizi, ni aremeghti me nin kuam isi nin inazir afeziabar mozimin ni afaghan kogham.”

²³ Ezi Judan akam inigha izir gumazim amegha givazi, akam inigha izir gumazir ghurim, a bagha uan donki akirigha a ganingizi ana gaperagha zui. ²⁴ A ghuavira itima laionin mam iza a batogha a misoghezi an areme. Ezi an kuam irighav itima donki an boroghin tughav itima, laion uaghan an kuamin boroghin tughav iti. ²⁵ Ezi gin gumazir maba tuavir kamin ghua garima, an kuam tuavimin irighav itima, laion an boroghin tughav iti. Ezi me ghua Betelin nguibamin otivigha ganizir bizir kamin gun gumazamizibav gei.

²⁶ Ezi akam inigha izir gumazir ghurim akar kam baregha ghaze, “Mar Judabar akam inigha izir gumazimin kuamra. A Ikiavira Itir Godin akam batoke. Ezi Ikiavira

Itir God, mikemezi moghiram amua laion amadazi, a iza a misoghezi an areme.”

²⁷ Ezi a uan otaribav gia ghaze, “Ia satel isi nan donki gisin anetigh.” Ezi a mikemezi moghin me ami. ²⁸ Ezi a tuavimin ghua garima akam inigha izir gumazimin kuam tuavimin irighav iti. Ezi donki ko laion an kuamin boroghin tughav iti. Laionin kam, an kuam apir puvatigha, bizitamin donki gamizir puvati.

²⁹ Ezi akam inigha izir gumazir ghurir kam an kuam isa uan donki gati. Egha a inigha Betelin ghugha, an kuam bagha azia, a isa mozimin anefam. ³⁰ Egha akam inigha izir gumazir ghurim an kuam isa uan dagiar torimram anefa. Egha uan otariba ko azia kamaghin migia ghaze, “O, en aveghbuam! O, en aveghbuam, noki!”

³¹ Me anefagha givagha, akam inigha izir gumazir ghurim kamaghin uan otaribav gei, “Ki aremeghti ia nan kuam isi Godin akam inigha izir gumazir kamin kuam itir mozimin boroghin na afagh. ³² Guizbangira, Ikiavira Itir God, akar an akam inigha izir gumazim mikemezibar amighti, da bar guizbangirama otivigham. Ikiavira Itir God, Betelin itir ofa gamir dakozim gasighsigh, egh Samarian Distrighin itir nguibabar itir asebar ziaba feir dipeniba bar dagh asighasigham.”

Jeroboam arazir kuram gamua ghuavira iti

³³ Jeroboam bizir kabar gari da otifi, ezi a uan arazir kuraba ataghiraghasa nighnizir puvati. Bar puvati. An ofa damuamin danganir a uabi ingarizibar ofa damuasa gumazir kinibav siva ghuavira iti. Gumazir manam ofa damuamin ingangarim bagha nighnisi, Jeroboam puram anemiseveghti, a ingaram. ³⁴ Jeroboam uan adarazi ko me arazir kurar kabagh amua, men arazir kurar kaba me

gamima me osimtizim iti. Arazir kam bangin, Ikiavira Itir God Jeroboamin adarazi bar me kuavareme.

14

Jeroboamin otarim arimariam ini

¹ Dughiar kamin, Atrivim Jeroboamin otarim Abiya arimariam a ini. ² Ezi Jeroboam kamaghin uan amuimin migia ghaze, “Ki kamaghin ifonge, ni igharagh kurkeghti, gumazamiziba suam, ni nan amuim puvati. Egh ni Silon mangi. Ni fo, Godin akam inigha izir gumazim Ahiya a nguibar kamin iti. Gumazir kam na migia ghaze, ki Israelian atrivimin otivam. ³ Ni 10plan bretain rubuziba ko, bisketin taba ko, hanin minetam inigh mangi a daningigh. Egh otarimin arimariam gifofoghsi an azaragh. Eghti a ni mikimam.” ⁴ Ezi Jeroboamin amuim a mikemezi moghin ghua Silon nguibamin Ahiyan dipenimin zui. Ahiya datirighin bar ghurigha damaziba okafi.

⁵ Jeroboamin amuim izavira itima, Ikiavira Itir God Ahiyan migia ghaze, “Jeroboamin amuim ni bagh izi, uan otarimin arimariam gifofoghsi nin azangsighasa izi, a deragham ti. A ifar amizir igharazimin min gan ni bagh izam.” Egha Ikiavira Itir God, biziba bar dar gun Jeroboamin amuim mikimasa Ahiya mikeme.

⁶ Ezi Ahiya orazima, Jeroboamin amuimin dagariba tiar akamin azenan tingazima a kamaghin migei, “Jeroboamin amuim ni aven izi. Ni tizim bagh amizir igharazimin min uabi garigha na gifarasa? Ki migirigiar mam iti, ki ni mikemeghti nin navim bar ni basemegham. ⁷ Ni uamategh Jeroboam bagh mangi, kamaghin Ikiavira Itir Godin akamin a mikim, ‘Ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki kamaghin migei: Jeroboam, ki uan gumazamiziba Israelia, men tongin ni amisevezi ni men atrivimin oto. ⁸ Ki Devitin adarazi da atrivir ingangarim adeghe, a isa ni ganingi. Ezi

ni nan ingangarir gumazim Devit amizir arazir aghuibar gin zuir puvati. Devit nan Akar Gavgaviba bar adar gin ghua, uan navir averiamin aven na baghavira ikia, egha arazir nan damazimin derazibaram ami. ⁹ Ni arazir kuram gamua ghuavira ikia, faragha ikezir darazir arazir kuraba bar dagh afira. Ni ua bagha godin igharaziba ko marvir guar ni ainin amerezibar dar ingari. Egha akirim ragha na gasaragha aser kabar ziaba fe. Ezi ki nin arazir kaba bagha, bar nin aningaghe. ¹⁰ Bar guizbangira! Ki nin adarazigh asighasigham. Egh Jeroboam, Israelian aven nin gumaziba gin otivti, ki bar moghira me agivagham, gumazir igiaba ko aruaba sara. Ki bar me agivagham, mati gumazim buariba bar da suegha da makunizi tam ua itir puvati. ¹¹ Nin adarazir aven gumazitaba nguibar ekiamin arimighiregh men kuaba ikiti, afiaba dar amam. Eghti tarazi nguibar ekiamin azenan arimighireghti isaba men kuabar amam. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.’”

¹² Egha Ahiya ua Jeroboamin amuim migia ghaze, “Ni uamategh uan nguibamin mangi. Ni nguibar ekiamin aven mangitimira nin otarim aremegham. ¹³ Eghti Israelia bar moghira an aziva anefam. A uabira Jeroboamin adarazir tongin, Ikiavira Itir God, Israelian God, an garima, an arazir aghuibagh ami. An kuamra gumaziba a isi mozim darigham. Eghti Jeroboamin adarazir gumazir igharaziba, puvatigham. ¹⁴ Eghti Ikiavira Itir God, gumazitam amiseveghti an atrivimin ikiam, egh atrivir kam Jeroboamin adarazi bar me agivagham. Bizir kam, datirighin ikegh mangivira ikiam.*

¹⁵ “Israelia, temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba dar ziaba fe, men arazir kam Ikiavira Itir God gamizi, a bar men aningaghe. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God,

---

14:10: 1 Atriviba 15:29 * **14:14:** Hibrun akam, deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

mizazim me gaseghti, me atiatigh akongam, mati aperiam uaghira ighurunim amozorozi a ivazvasi. Egh Ikiavira Itir God, nguazir aghuir a Israelian inazir afeziabagh aningizir kamın me batuegham. Egh Yufretisin Fanemin vongin tintinibar me aghamsigh me akunigham. ¹⁶ Jeroboam uabi arazir kurar kam gamigha, bar Israelia gekuizi me arazir kuram gami. Kamaghın amizi, Ikiavira Itir God Israelian arazir kurar kam ginighnigh, akirim ragh me gasaragham.”

¹⁷ Ezi Jeroboamin amuim akar kaba baregha dikavigha uamategha Tirsan nguibar ekiamın zui. A ghua uan dipenimin aven zuima, an otarim areme. ¹⁸ Ezi Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazim Ahiya mikemezi moghira, Israelia bar moghira otarimin azia, egha a isa mozim gati.

Jeroboam areme

¹⁹ Atrivim Jeroboam amizir araziba, da bar akinafarir mamın aven iti, akinafarir kam me kamaghın a dibori, Israelian Atrivibar Eghaghaniba.† Akinafarir kamın, a uan apanibav soghezir eghaghaniba ko, a kantri gativagha amizir bizibar eghaghaniba, an aven iti. ²⁰ Jeroboam 22plan azenibar atrivimin ikegha uan inazir afeziabar min

---

† **14:19:** En Godin Akinafarimin aven, akinafarir pumuning iti, me kamaghın aning dibora ghaze, Israelia ko Judabar Atriviba 1 ko, Israelia ko Judabar Atriviba 2. Ezi uaghan akinafarir igharazir pumuning iti, me aning dibora ghaze, Atrivibar Eghaghaniba 1 ko, Atrivibar Eghaghaniba 2. Ezi marazi kamaghın nighnisi, bar fomira akinafarir igharazimning uaghan ike, Kar, Israelian Atrivibar Eghaghaniba ko, Judan Atrivibar Eghaghaniba. Dughiar mabar, Godin Akinafarimin aven itir akinafariba, akinafarir igharazir kamningın akaba dar iti. Ezi datirighın akinafarir igharazir kamning, bar ovenge, ezi e uam adar ganan kogham.

aremezi, me an kuam isa anefa. Ezi an otarim Nadap an danganim inigha atrivimin iti.

Rehoboam Judabar atrivimin iti
(2 Eghaghaniba 11:5--12:16)

²¹ Solomonin otarim Rehoboam, a Judabar atrivimin iti. A 41plan azeniba ikia, egha atrivimin oto, egha 17plan azenibar atrivimin ike. A Jerusalem in aperagha iti, nguibar ekiar kam Ikiavira Itir God, Israelian nguibar ekiar igharazibar tongin, ua bagha a ginaba, eghti danganir kamin Israelia bar Godin boroghin iziva an ziam fam. Rehoboamin amebam, an ziam Nama, a kantri Amonian amizim.

²² Dughiar kamin Judabar gumazamiziba arazir kurar aviriba Ikiavira Itir Godin damazimin dagh ami. Ezi arazir kurar me amizir kaba, Ikiavira Itir Godin aningharim gamizi, a ghua bar ekefe. Men inazir afeziaba faragha arazir kurabagh ami, ezi Ikiavira Itir Godin adarir datirighin Judabar itim, a bar ekevegha adarir fomira men inazir afeziabar ikezim bar a gafira. ²³ Judaba datirighin mighsiaba ko temer ekiabar apebabar, dagiar guarir dighoriba itiba ko temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba, isa danganir kabar da asava dar ziaba fe. ²⁴ Ezi arazir bar kurar mam oto. Gumazir maba, me asebar ziaba fer danganir kabar poroghamiba uari isava akuir arazibagh ami. Judan gumazamiziba, me gumazamizir fomira nguazir kamin ikezibar min, arazir bar kurir ki aghuazibagh ami. Gumazamizir fomira ikezir kaba, Ikiavira Itir God me batuegha, nguazir kam isa Israelia ganingi.

²⁵ Ezi Rehoboam atrivimin itima an namba 5in azenim otozi, Isipian Atrivim Sisak uan midorozir gumaziba

ko iza Jerusalem ko misosi. ²⁶ Egha me Jerusalemia misogha, me abinigha Ikiavira Itir Godin Dipenim ko, atrivimin dipenimin bizir bar aghuiba, me bar da ini. Egha uaghan Solomon midorozim bagha ingarigha golin noghezir oraba, me bar ada inigha Isipin ghue. ²⁷ Ezi gin Atrivim Rehoboam uan ingangarir gumazibav kemezi, me bras inigha uam orar igiabar ingarigha brasin da noke. Ezi da Isipia okemezir orabar danganiba ini. Ezi Rehoboam da isa, ingangarir gumazir an dipenimin tiar akabagh eghuvibagh aningizi me dar suigha tiarakabar gari. ²⁸ Atrivim Ikiavira Itir Godin Dipenimin zuir dughiabar, a geghuvir gumazir kaba orar kaba inigh an aku mangam. Eghti atrivim uamategh uan dipenimin izeghti, me orar kaba inigh da itir dipenimin mangi dar arigham.

²⁹ Atrivim Rehoboam amizir arazir igharaziba, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Judabar Atrivibar Eghaghaniba. ³⁰ Rehoboam ko Jeroboam aning atrivimningin itir dughiamin, kantrin pumuning zurara uaning misosi. ³¹ Ezi gin Rehoboam uan inazir afeziabar min aremezima, me Devitin Nguibar Ekiamin an inazir afeziabar kuaba afir danganimin anefa. Ezi an otarim Abiya an danganim inigha atrivimin oto. Rehoboamin amebam an ziam Nama, a kantri Amonin amizim.

15

*Abiya Judan atrivimin oto
(2 Eghaghaniba 13:1--14:1)*

¹ Nebatin otarim Jeroboam, Israelin atrivimin itima, an namba 18in azenimin, gumazir ziam Abiya, an ziar igharazim Abijam, a Judan atrivimin oto. ² A 3plan azenibar Jerusalem in atrivimin iti. Ezi an amebamin

ziam Maka, Apsalomın guivim. ³ Abiya arazir kurar an afeziam amizibar miraram ami. A uan inazim Devit amizi moghin, a bar uabi isa Ikiavira Itir God, an God ganidir puvatigha, a ko navir vamiran itir puvati. ⁴ Ezi Ikiavira Itir God Devit bangin, an otarir mam isa Abiya ganingi, an an danganim inigh Jerusalemin atrivimin ikiam. Eghti a Jerusalem damighti, a deraghvira iki gavgavigham. ⁵ Devit Ikiavira Itir Godin damazimin arazir aghuibagh ami, egha zurara an Akar Gavgavibar gin zui. Dughiar bar vavira, Devit pazav Hitian gumazim Uria gami. ⁶ Abiya angamira itir dughiamin,* Rehoboamin midorozir gumaziba, ko Jeroboamin midorozir gumaziba, zurara uariv soghavira iti. ⁷ Atrivim Abiya amizir arazir igharaziba, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Judabar Atrivibar Eghaghaniba.

⁸ Abiya uan inazir afeziabar min aremezi, me Devitin Nguibar Ekiamin aven anefa, ezi an otarim Asa an danganim inigha atrivimin iti.

*Asa Judabar atrivimin oto
(2 Eghaghaniba 15:16--16:14)*

⁹ Jeroboam Israelian atrivimin itima, an azenir namba 20in, Asa Judan atrivimin oto. ¹⁰ Asa 41plan azenibar Jerusalemin atrivimin iti. An inaghamim Maka, an Apsalomın guivim. ¹¹ Asa uan inazim Devitin min arazir aghuir Ikiavira Itir Godin damazimin derazibagh ami. ¹² Egha Asa asebar ziaba fer danganibar, gumazir poroghamiba uari bakia uari koma akuir arazim gamiba, a bar me batoke.

15:4: 1 Atriviba 11:36   **15:5:** 2 Samuel 11:1-27   **15:6:** 2 Eghaghaniba 13:3-21   * **15:6:** Hibrun akinafarir bar ghuriba, danganir kamın, dar akaba ko uaghara garir puvati. Dar aviriba, ziar kam, Rehoboam dar iti, ezi vabara ziar kam, Abiya dar iti.   **15:12:** 2 Eghaghaniba 15:8-15

Egha an inazir afeziaba dighoregha asezir asebar marvir guaba, a bar da batoke.

¹³ Egha uan inaghamim Maka, atrivir danganimin a batoke. Ikiavira Itir God bar aghuazir aser amizim Asera, Maka an nedazimin ingari, ezi atrivim an danganimin a batoke. Egha nedazir kurar kam okegha a inigha ghua Kidronin Fanemin danganir zarimin a gaborozi a isi.

¹⁴ Ezi asebar ziaba fer danganir bar pin itiba ikiavira iti. Asa dagh asighasighizir puvati. Egha dughiabar zurara Asan navir averiam Ikiavira Itir God baghavira iti. ¹⁵ Egha Asa, an afeziam Ikiavira Itir God bagha inabazir biziba ko a uabi inabaziba, kar silvaba ko gol ko itarir igharagha gariba, a da inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghu.

¹⁶ Egha Asa ko Basa atrivimningin ikia, zurara uaning misogha mamaghira iti. ¹⁷ Basa dughiar mamın uan midorozir gumaziba inigha ghua Judaba ko misosi. Me Raman nguibar ekiam inigha, uam an divazimin ingarigha anevini, eghti gumazamiziba Judan mangigh izegh damuan kogham. ¹⁸ Ezi Atrivim Asa silva ko golin nar Ikiavira Itir Godin Dipenimin itiba ko atrivimin dipenimin itiba sara ini. Egha uan ingangarir gumazibagh aningi, eghti me da inigh nguibar ekiam Damaskusin mangi Sirian Atrivim Benhadat daningam. Benhadat, a Taprimonin otarim, egha Hesionin igiavotarim. Asa kamaghin Benhadat mikimasa uan ingangarir gumazibav keme, ¹⁹ “Datirighin ga uaning ko akar dikirizir gavgavim damigh, egh namakar aghuimningin ikiam, mati nan afeziam ko nin afeziam amizi mokin. Ki ni bagha silva ko gol amadi. Eghti ni mangi Israelian Atrivim Basa ko amizir akar dikirizir gavgavir mam abikigh, eghti a uan midorozir gumaziba inigh mangi nan nguazim atakigh.”

²⁰ Ezi Atrivim Benhadat, Atrivim Asan migirigiamin amamangatigha, uan midorozir gumazibar dapaniba

amangizi, me ghua midorozir gumaziba inigha ghua, Israelian nguibar ekiaba konasa ghue. Me ghua nguibar ekiar kaba kora, Ijonin nguibar ekiam isava, Dan ko Abel Betmaka ini. Egha uaghan Galilin Dipar Akaremin boroghin itir nguazim isava, Naptalin anabamin nguazim bar moghiram a ini. ²¹ Ezi Atrivim Basa kamaghin akam baraki, Sirian midorozir gumaziba iza Israelia misosi, ezi a ingangarir Raman nguibar ekiamin amim ategha, ua ghua Tirsan nguibar ekiamin iti.

²² Ezi gin Atrivim Asa Raman nguibamin mangasa, Judan gumaziba bar moghira me bagha akam amada. Ezi me ghua, dagiaba ko temer kaba bar da ini, kar Atrivim Basa gavgavim divazim daningasa akuvazir biziba. Egha me da inigha zui, ezi Asa da isa, Mispan nguibam avinizir divazim ko Geban nguibar ekiam avinizir divazim gavgavim aning ganingi. Nguibar kamning, Benjaminin anabamin nguazimin iti.

²³ Atrivim Asa amizir arazir igharaziba, ko an gavgavir ekiaba, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Judabar Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, an Atrivim Asa nguibar ekiaba avinizir divaziba, gavgavim dagh aningizir ingangarir ekiaba ko ingangarir igharazir an amizibagh eghari. Ezi Asa ghurigha givazi, arimariar kurar mam an dagarimningin oto. ²⁴ Egha Asa uan inazir afeziabar min aremezi me an kuam inigha Devitin Nguibar Ekiamin, an inazir afeziaba koma anefa. Ezi an otarim Jehosafat, an danganim inigha atrivimin oto.

Nadap Israelian atrivimin iti

²⁵ Asa namba 2in azenimin Judabar atrivimin itima, Jeroboamin otarim Nadap, Israelian atrivimin oto. Egha an azenir pumuningra atrivimin ike. ²⁶ Egha Nadap uan afeziamin arazir kurabar gin ghua, ikiavira Itir Godin

damazimin uabi arazir kurabagh ami. Egha a uaghan Israelia getuima me uaghan arazir kurabagh ami.

²⁷ Ezi Isakarın anabamin gumazim Ahiya, an otarim Basa, a Nadapın misueghti an aremeghasa tuaviba buri. Ezi Nadap uan midorozir gumaziba ko ghua Filistiaba ko misogha, Gibetonın nguibar ekiam ekiaruzir dughiamın, Basa, Nadap batogha a misoghezi an areme. ²⁸ Ezi Asa uabi Israelian atrivimin iti. Asa Judan atrivimin itima, an namba 3ın azenimin, bizir kam oto. ²⁹ Ezi Basa zuamira Jeroboamin adarazi bar me misuaghariki. A men tav ataghizi a itir puvati. Bar puvati. Ezi arazir kamin, akar Ikiavira Itir God uan ingangarir gumazimin akamin aven mikemezim, a guizin oto. Akam inigha izir gumazim Ahiya, a Silon nguibamin gumazim. ³⁰ Jeroboamin adarazir batozir bizimin mingarim kamakin, Jeroboam faragha uabi arazir kuram Ikiavira Itir God, Israelian Godın damazimin a gami, egha a uaghan Israelia getuima, me arazir kuram gami. Jeroboamin arazir kurar kaba Ikiavira Itir God gamima, a bar aningaghe, kamaghın amizi a Jeroboamin adarazigh asighasiki.

³¹ Atrivim Nadapın arazir igharaziba, da akinafarir me kamaghın diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba.

Basa Israelian atrivimin oto

³²⁻³³ Asa namba 3ın azenimin Judan atrivimin itima, Ahiyan otarim Basa, Israelian atrivimin oto. Egha a 24plan azenibar Tirsan nguibar ekiamın atrivimin ike. Dughiar Asa ko, Basa atrivimningın itim, aning uaning misoghavira iti. ³⁴ Egha Basa uan afeziam Jeroboamin min, Ikiavira Itir Godın damazimin arazir kurabagh ami. Egha a uaghan Israelia gekuizi, me arazir kurabagh ami.

16

¹ Ezi Ikiavira Itir God, akam Basa daningasa, akam inigha izir gumazim Jehu mikeme, a Hananin otarim. Ikiavira Itir God ghaze, ² “Basa, ni deraghviram oragh. Ni faragha gumazir kinim, ezi ki ni gamizi ni atrivimin otogha, nan gumazamiziba Israelia gativagha men gari. Egha ni Jeroboamin min arazir kurabagh amua, gumazamizibagh etuima, me arazir kurabagh ami. Ezi men arazir kuraba na gamima, ki men aningaghe. ³ Kamaghin amizi, ki Nebatin otarim Jeroboamin adarazi gasighasighizi moghin, ki ni ko nin adarasi, bar ia gasighasigham. ⁴ Nin adarazir aven gumazitaba, nguibar ekiamin arimighiregh men kuaba ikiti, afiaba dar amam. Eghti tarazi nguibar ekiamin azenan arimighireghti, isaba men kuabar amam. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

⁵ Atrivim Basa amizir arazir igharaziba, ko an gavgavir ekiaba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. ⁶ Ezi Basa uan inazir afeziabar min aremezi, me Tirsan anefa. Ezi an otarim Ela an danganim inigha atrivimin oto.

⁷ Atrivim Basa Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kurabagh ami, mati Atrivim Jeroboam fomiram amizi moghin, ezi an arazir kurar kaba Ikiavira Itir God gamima an aningaghe. Basa uaghan Jeroboamin adarazi bar me misuaghariki. Ezi Ikiavira Itir God, Basa ko an adarazigh asighasighasa akam isa akam inigha izir gumazim Jehu ganingi. Jeroboamin adarazi kuavaremezi moghin Basan adarazi uaghan kuavaremegham.

Ela Israelian atrivimin oto

⁸ Atrivim Asa namba 26in azenimin, Judan atrivimin itima, Basan otarim Ela, Israelin atrivimin oto. Egha a Tirsan nguibar ekiamin azenir pumuningra atrivimin ike. ⁹ Ezi Elan ingangarir gumazir mam, Simri, a Elan

karisin mabar garir gumazibar dapanim, a Ela misueghti an aremeghasa tuaviba buri. Dughiar mam, Ela a Tirsan nguibar ekiamin ikia, Arsan dipenimin dipar onganiba apava ongani. Arsa, an atrivimin dipenimin garir gumazim. ¹⁰Ezi Simri dipenimin aven ghugha, Ela misoghezi an areme, ezi an an danganim inigha atrivimin oto. Asa Judan atrivimin itima, an namba 27in azenimin arazir kam oto.

¹¹ Simri atrivimin otozi dughiamin, a zuamira Basan adarazir gumaziba, bar me misuaghariki. Egha uaghan an anababa ko namakaba bar me misuaghariki. A tav ataghizi a itir puvati. ¹² Kamaghin amizi Simri, Basan adarazi bar me agifa. Arazir kamin, Ikiavira Itir God, uan akam isa akam inigha izir gumazim Jehu ganingizim, a guizin oto. ¹³ Basa uan otarim Ela ko, Ikiavira Itir God, a Israelian God, an damazimin arazir kuram gamua asebar ziaba fe. Egha Israelia gekuizi, me uaghan arazir kurabagh ami. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God aningaghegha, bar Basan adarazigh asighasiki. ¹⁴ Atrivim Ela amizir arazir igharaziba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba.

Simri Israelian atrivimin oto

¹⁵ Atrivim Asa namba 27in azenimin, Judan atrivimin itima, Simri Israelian atrivimin oto. Egha a Tirsan nguibar ekiam 7plan aruebar atrivimin ike. Dughiar kamin Israelian midorozir gumaziba kantri Filistian, Gibetonin nguibar ekiam iniasa anekiarugha me ko misosi. ¹⁶ Me misogha ghua kamaghin oraki, Simri arazir bar kuram gamigha atrivim misoghezi an areme. Ezi aruer kamra, midorozir gumaziba uan gumazir dapanim, an ziam Omri, me anemisevezi a Israelian atrivimin oto. ¹⁷ Ezi Omri uan midorozir gumaziba ko Gibeton ategha ghua, Tirsan iniasa an ekiarugha misosi. ¹⁸ Ezi Simri Tirsan nguibar ekiamin

garima, Omrin midorozir gumaziba an adarazi abiragha, nguibar ekiam isi, ezi a ghua atrivim iti naghin, dipenir gavgavir mamin aven ghu. Egha an avim gaborogha atrivimin dipenibagh aboi. Egha a uabi avir kamın aven areme. ¹⁹ Bizir Simri batozimin mingarim kamakin: Jeroboam faragha uabi arazir kuram Ikiavira Itir God, Israelian Godin damazimin a gami, egha a uaghan Israelia getuima, me arazir kuram gami. Ezi Simri, Jeroboamin arazibar gin ghua, arazir kuram gamigha, an ivezir kurar kam ini. ²⁰ Atrivim Simri amizir arazir igharaziba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, a Atrivim Ela abirazir eghaghanim, uaghan an aven iti.

Omri Israelian atrivimin oto

²¹ Atrivim Simri aremezi, Israelian ikizim bigha, ikizir pumuningin oto. Israelian gumazamizir maba, Ginatin otarim Tipni amiseveghti, an atrivimin ikiasava ami, ezi igharaziba Omri baka. ²² Egha gin Omrin adarazi Tipnin adarazi abira. Ezi Tipni aremezi, Omri atrivimin oto.

²³ Atrivim Asa namba 31in azenimin, Judan atrivimin itima, Omri Israelian atrivimin otogha 12plan azenibar atrivimin ike. An 6plan azenir faragha zuibar, a Tirsan nguibar ekiamin ike. ²⁴ Egha gin Omri mighsiar muziarim itir nguazir mam givese. Egha mighsiar kamın divazir gavgavim avinizir nguibar ekiar mamin ingari. Gumazir an a da nguazir kam givezim, an ziam Semer, Omri 60,000 silva isa Semer ganingi. Egha Omri gumazim Semer ginighnigha ziar kam nguibar ekiam ganingi, Samaria.

²⁵ Egha Omri arazir kurar avirim Ikiavira Itir Godin damazimin dagh ami. An arazir kuraba bar ekeveggha atrivir, faragha ikezibar arazir kurabagh afira. ²⁶ Omri,

a Nebatin otarim Jeroboamin arazir kurabar gin ghua, Ikiavira Itir Godin damazimin uabi arazir kurabagh amua, uaghan Israelia getuima me arazir kurabagh ami, ezi me aseba fer arazim, Ikiavira Itir God, Israelin God gamizi, a puvira men atari. ²⁷ Atrivim Omri amizir arazir igharaziba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, a Omrin ingangarir gavgavibagh eghari. ²⁸ Ezi Omri uan inazir afeziabar min aremezi, me Samarian nguibar ekiamin mozimin an efa. Ezi an otarim Ahap, an danganim inigha atrivimin oto.

Ahap Israelian atrivimin oto

²⁹ Atrivim Asa namba 38in azenimin, Judan atrivimin itima, Omrin otarim Ahap Israelian atrivimin oto. Egha a 22plan azenibar Samarian nguibar ekiamin ike. ³⁰ Egha Ahap arazir kurar avirim Ikiavira Itir Godin damazimin dagh ami. An arazir kuraba bar ekeveggha atrivir faragha ikezibar arazir kurabagh afira. ³¹ A Jeroboamin min arazir kurabagh amua, egha ghaze, pura bizim. Egha a Saidonian nguibamin Atrivim Etbalin guivim Jesebelin iti. Egha Saidonian asem Balin ziam fe. ³² Egha Ahap asem Bal bagha Samarian dipenir mam in garigha, ofa gamir dakozi mam dipenir kamin aven an ingari. ³³ Egha a datirighin aser amizim Aseran marvir guamin in garigha, an ziam fe. An arazir kam, Ikiavira Itir God, Israelian God, gamizi, a bar an aningaghe. An arazir kuraba bar ekeveggha, atrivir faragha ikezibar arazir kurabagh afira.

³⁴ Dughiar Ahap atrivimin itimin, Betelin nguibar ekiamin gumazim Hiel, a ua Jerikon nguibar ekiamin ingari. Hiel nguibar ekiamin avinamin divazir mingarim bagha dagiar ekiaba arizima, an otarir ivariam Abiram areme. Egha a nguibam avinizir divazimin tiar akar ekiabar ingarima, an otarir abuananam Segup areme. Bizir kam Hiel

bato, mati akar Ikiavira Itir God bar fomira Nunin otarim Josua mikemezimin min oto.*

Akam inigha izir gumazim Elaijan eghaghanim

17

(Sapta 17--21)

Elaija ghaze, Israelin kantri, amoziba puvatigham

¹ Akam inigha izir gumazir mam, Elaija, a Gileatin Distrighin itir nguibar ekiam Tisben gumazim. Dughiar mamın, a iza Atrivim Ahap batogha kamaghin a miġia ghaze, “Ki Godin ingangarir gumazim. Ikiavira Itir God, Israelian Godin bar zurara itim, ki an ziamin, guizbangira ni migei: Amoziba ko dimagarimin ghuariamın dipaba azenir tabar nguazim giran kogham. Egh kamaghira iki mangiti azenir taba ġivaghām. Egh kamaghira iki mangiti, ki mikemeghti, amozim ua izam.”

² Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Elaija migei, ³ “Ni danganir kam ategh, Jordanin Fanemin aruem anadi naghin mangi, Keritin Daghurimin boroghin uabi modogh iki.

⁴ Egh ni daghurir kamin dipabar ami. Ki kuarazir kotkotbav kemegha gifa, eghti me ni bagh dagheba inigh izam.”

⁵ Ezi Elaija Ikiavira Itir Godin akamin ġin ghua, Jordanin Fanemin aruem anadi naghin Keritin Daghurimin boroghin iti. ⁶ A dipar kam apa itima, kuarazir kotkotba mizaraziba ko guaratizibar, a bagha bretba ko asiziba isa izi, ezi a dapi. ⁷ Ezi dughiar mabar kantri Israelin amoziba puvati, ezi daghurir dipar kam uaghan dake.

Elaija, amizim uan otarim ko aningın akura

---

* **16:34:** Ni Josua 6:26in gan.   **17:1:** Luk 4:25; Jems 5:17

⁸ Keritin Daghurim dakegha givazi, Ikiavira Itir God kamaghin Elaija migei, ⁹ “Ni dikavigh Saidonin nguibar ekiamin boroghin itir nguibar mam Sarefatin mangi, egh kagh daperagh iki. Ni oragh, nguibar kamin, amizir mam iti, an pam areme. Ki, dagheba ni daningiva egh nin gan nin akurvaghasa, ki amizir kam amisevegha a mikeme.”

¹⁰ Ezi Elaija dikavigha Sarefatin nguibamin ghu. A ghua nguibar kamin divazimin tiar akamin otogha garima, amizir pam aremezir mam dazibagh eghufi. Ezi an amizimin diagha an azaragha ghaze, “Ga uaning, ki dipatam amasa. Ni na bagh dipatam minemin a tuigh a inigh izi.”

¹¹ Ezi amizim Elaijan akam baregha dipam iniasa zuima, a uam an diagha ghaze, “Noki, ni na bagh bretin otevitam sara inigh izi.”

¹² Ezi amizim a ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir God, nin Godin ikia mamaghira itim, a nan gari. An ziamin, ki guizbangira migei, ki bretba puvati. Plauan bar muziarimra, a nguazir minemin iti, ezi olivin borer muziarim, uan misevimin iti. Ki datirighin plauan muziarim tuasa daziba akumakui, egh da inigh uan dipenimin mangigh a tuam. Ki uan otarim ko, ga aneramegh givaghti, dagheba ua puvatigham. Mar ga ovengsivira mizuam ikiam.”

¹³ Ezi Elaija a migia ghaze, “Ni mamaghin nighnigh atiatingan marki. Ni uan dipenimin mangi, ni mikemezi moghira damu. Egh, ni faragh plauan muziarir tam ko borem inigh egh bretin muziarim tuagh a inigh izi na daningigh, egh ni gin uan otarim ko gua uaning bagh damu. ¹⁴ Guizbangira, Ikiavira Itir God, a Israelian God, a kamaghin migia ghaze: Nin plauan muziarim ko borer muziarim ikivira ikiti, Ikiavira Itir God uam amozim amadaghti a ua nguazim gizam.” ¹⁵ Ezi a dipenimin

1 Atriviba 17:16 88 1 Atriviba 17:24

ghugha Elaija a mikemezi moghiram ami. Egha amizir odiarir kam uan adarazi ko Elaija, me dughiabar damamin dagheba zurara izivagha mamaghira iti. ¹⁶ Ikiavira Itir God, akam Elaija ganingizi, a mikemezi moghin, an plauan minem ko borer misevimin itim givazir puvati.

¹⁷ Dughiar maba givazi, dipenir kamin ghuamizimin otarim arei. An arimariam ghua bar ekevezima an areme. ¹⁸ Ezi amizim Elaija migia ghaze, “Ni Godin ingangarir gumazim, ni manmaghsua arazir kamin na gami? Ni ti kagh izegha nan arazir kuraba isa Godin damazim gati, ezi bizir kam bangin nan otarim areme.”

¹⁹ Ezi Elaija a ikaragha ghaze, “Ni otarim inigh izi na daningigh.” Egha Elaija otarimin kuam amebamin dafarimningin a inigha, a firagha dipenimin pin itir ghuriamin ghuavanabogha uan dakozimin aneti.

²⁰ Egha a pamten Ikiavira Itir Godin diagha ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni nan God. Amizir odiarir kam uan dipenim nan taghizi, ki a ko iti. Ezi ni manmaghsua osimtizir ekar kam amizir kam gatigha, an otarim gamizi, an areme?”

²¹ Egha Elaija dughiar 3plan uabi aminegha otarim gisin irighav ikia, kamaghin Godin dia a migia ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni nan God, ni otarir kam damighti, a ua dikavigh angamira iki.” ²² Ezi Ikiavira Itir God, Elaijan dimdiam baregha otarim gamizi a ua dikavigha angamira iti.

²³ Ezi Elaija akui naghin pin, otarim fegha a firagha izaghira an amebam ganiga, kamaghin an amebam migei, “Ni gan. Nin otarim ua dikavigha angamira iti.”

²⁴ Ezi amebam a ikaragha ghaze, “Bar guizbangira, ki datirighin fo, ni Godin ingangarir gumazim. Ezi

Ikiavira Itir Godin akar nin akatorimin otiviba, da bar guizbangira.”

18

Elaija ko asem Balin akam inigha izir gumaziba

¹ Aruem dughiar ruarimin iti, ezi an dughiar namba 3in azenimin, Ikiavira Itir God kamaghin Elaija migei, “Ni mangi Atrivim Ahapin ganigh, eghti ki uam amozim amadaghti a izam.” ² Ezi Elaija dikavigha Ahap bagha ghu. Dughiar kamin, Samariaba dagheba bar puvati.

³ Atrivim Ahap, faragha uabin ganasa Obadia bagh akam amada. Obadia a gumazir atrivimin dipenimin garim. Obadia Ikiavira Itir Godin ziam fa bar an apengan iti. ⁴ Dughiar Atrivir Amizim Jesebel Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazibav sozi me ariaghirimin, Obadia akam inigha izir gumazir 100pla inigha, me isa dagiar torir ekiabar me monge. A 50pla isa torir mamın me muegha, egha 50pla isa torir mamın me monge. Egha a dagheba ko dipaba me ganiga men gara iti. ⁵ Ezi Obadia Ahap bagha izezi, Ahap kamaghin a migei, “Ga kantrin danganiba bar dar mangiva, tintinibar danganir mozir dipaba faragha ikeziba ko, daghurir muziarir dipaba faragha ikeziba bar adar mangam. Egh ga ti danganir kamin dadaba buriam, eghti hoziaba ko donkiba dar amam. Dadaba ikiti, en hoziaba ko donkiba arimighiran kogham.” ⁶ Egha aning kantrin aven danganiba amisefe, Ahap tamın mangi dadaba buriti, Obadia tamın mangi dadaba buriam. Egha aning ghu.

⁷ Obadia zuima, Elaija iza tuavimin a bato. Ezi Obadia an ganigha fogha, uan guam isa nguazim gatigha Elaijan ziam fe. Egha a kamaghin an azara, “Elaija, nan gumazir ekiam, kar nirara?”

⁸ Ezi Elaija kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Are, ki Elaija. Ni ua mangi Atrivim Ahap kamaghin a mikim suam, Elaija izegha gifa.”

⁹ Ezi Obadia kamaghin an azara, “Gumazir ekiam, ki bar arazir kurar manam gamizi, Atrivim Ahap na misueghti ki aremeghasa ni ifonge? ¹⁰ Ikiavira Itir God, nin Godin zurara itimin ziamin, ki bar guizbangira migei, atrivim ua nin ganasa bar ifongegha, nguazir kamin danganiba bar ni buria ni bagha gari.* Eghti kantrin tamin gumazir dapanitam kamagh mikim suam, ni an kantrin itir puvati, egha Ahap akar gavgavimin gumazir dapanibav gia ghaze, ni itir puvati. Eghti Ahap kamaghin guizbangira darigh mikim suam, ni itir puvati. ¹¹ Ezi datirighin ni ifueghti, ki mangi atrivim mikim suam, Elaija ua izegha gifa. Ki kamaghin damuan bar aghua. ¹² Ki ni ateghti, Ikiavira Itir Godin Duam ti ni inigh danganir ki fozir puvatizimin mangan maraghe. Eghti Atrivim Ahap izi ni buri nin apighan kogh, nan atar na misueghti ki aremegham. Ni na amangan marki. Markiam. Guizbangira, ki igiamra ikia zurara Ikiavira Itir Godin apengan ikia, an ziam fa iza datirikin. Kamaghin amizi, ni nan apangkufigh. ¹³ Egha Jesebel Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazibav soghezi me ariaghirir dughiamin, ki 100plan akam inigha izir gumaziba dagiar torir ekiabar me monge. Ki 50pla mozir igharazimin me mongegha, 50pla mozir igharazimin me monge. Egha ki dagheba ko dipaba me ganiga men gara iti. Ni ti ingangarir aghuir ki amizir kam gifos, o? ¹⁴ Ezi datirighin ni kamaghin ifonge, ki mangi atrivim mikim suam, Elaija ua izegha gifa. Egh ki ni mikemezi

---

* **18:10:** Aruer ekiamin dughiam otozi, kantrin biziba bar ikufi. Kamaghin, Atrivim Ahap, Elaija buri. A kamaghin ifongegha ghaze, Elaija mikimti, amozim ua izam. (Ni 1 Atriviba 17:1in gan.)

moghin damighti, atrivim gin izi nin apighan kogh na misueghti ki aremegham.”

¹⁵ Ezi Elaija a ikaragha ghaze, “Ni atiatingan marki. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin ingangarir gumazim, a zurara ikia mamaghira itim. Ezi an ziamin ki ghaze, bar guizbangira, Ahap aruer kamın nan ganam.”

¹⁶ Ezi Obadia ghua, Atrivim Ahap bativasa ghua a batogha, kamaghin a migei, “Elaija ua izegha gifa.” Ezi Ahap dikavigha Elaija bativasa zui.

¹⁷ Egha Ahap an garavira a migia ghaze, “Datirighin, ki nin apigha gifa. Nin osimtizim bangin, Israelia osimtizir ekiam ini.”

¹⁸ Ezi Elaija kamaghin Ahapin akam ikaragha ghaze, “Ni ifari. Ia Ikiavira Itir Godin Akar Gavgaviba batoke, egha aser Balbar ziaba fe. Kamaghin amizi, kar nin afeziamin adarazi ko ian osimtizim. Nan osimtizim puvati. ¹⁹ Ni datirighin Israelian gumazamiziba bagh akam amadaghti, me izi Karmelin Mighsiamin na bativam. Egh ni uaghan asem Balin akam inigha izir gumazir 450pla, ko aser amizim Aseran akam inigha izir gumazir 400pla inigh izi. Kar Atrivir Amizim Jesebel akuaghapir akam inigha izir gumaziba.”

²⁰ Ezi Ahap Israelian gumazamiziba ko akam inigha izir gumazir ifavariba bar moghira men diazi, me ghua Karmelin Mighsiamin uari akufa. ²¹ Ezi Elaija ghua gumazamizibar boroghin tughav ikia, kamaghin migei, “Ia gumazamizir nighnizir pumuning itiba, ia manadizoghin nighnizir vamira ikiam? Egh Ikiavira Itir God, a guizbangira God, ia anarira an ziam fam. Eghti Bal a guizbangira God, ia anarira an ziam fam.” Ezi gumazamiziba tong akatam ikarazir puvati. Bar puvati.

²² Ezi Elaija me migia ghaze, “Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazitam ua itir puvati. Ki uabira iti. Ezi asem Balin akam inigha izir gumazir 450pla iti. ²³ Ia bulmakaun apurir igiar pumuning inigh na bagh izi. Eghti Balin akam inigha izir gumaziba uari bagh bulmakaun kamningin tam inigh. Egh a misuegh an aghoregh ofa damusi, a isi ofa gamir dakozimin dazibagh isin anetigh. Egh avim a darighan marki. Eghti ki uaghan bulmakaun igharazim inigh ofa damuamin arazimin a damuam. Egh ki uaghan avim a datighan kogham. ²⁴ Eghti ia uan asem Bal ko mikim an dim, eghti ki Ikiavira Itir God ko mikim an dimam. Eghti godin manam en azangsizim baregh avim amadaghti, a izighiri ofan kamin isighti, e bar fogh suam, a guizbangira God.”

Ezi gumazamiziba akar kam baregha dia ghaze, “Bar dera! E mamaghira damuam.”

²⁵ Ezi Elaija kamaghin Balin akam inigha izir gumazibav gia ghaze, “Ia aviraseme, kamaghin amizi ia faragh mangi, uan bulmakau amisevegh a misuegh aneghoregh, a isi ofa gamir dakozim darigh. Egh avim arighan marki. Egh ia uan asem ko mikim an diaghti an avim amadaghti, a izighiri ofan kamin isi.”

²⁶ Ezi asem balin akam inigha izir gumaziba, bulmakaun gumazamiziba inigha izezir kamningin mam ini. Egha ofa damuasa bizibar kiri. Egha me mizaraghara asem Bal ko migia, an dia ghua aruer arizimin tu. Me kamaghin dia migia ghaze, “Bal, ni en dimdiam baraghasa e ifonge.” Ezi me dia migeir migirigiabar ikarvaziba pu. Bar puvati. Me onger akaba banga, igha uari akura ofa gamir dakozir gumaziba ingarizir kam gighuagha rui.

²⁷ Egha aruer arizimin Elaija kamaghin me dipova ghaze, “Ia amirvaghan marki. Kar ti godra. Ia tong mighigh a ko ua mikim. A ti bizitam ginighnigha iti, o a ti daviasa ghu, egha ian dimdiam baraghizir puvati. A bizir igharazibagh amuama, o a ti nguibar igharazitamin ghughama. O, a ti akuama, kamaghin amizi ia a gaghuragh.” ²⁸ Ezi akam inigha izir gumaziba pantemin dia, egha afuaba ko midorozir sababa inigha uan asemin ziam fer arazibar gin ghua, uari uan namnaba aghori. Ezi ghuziba men namnabar emira izaghiri. ²⁹ Me mati gumazir onganibar min dia ghuavira itima, guaratizimin ofa damuamin dughiam oto. Ezi men dimdiar ararebar ikarvaziba puvati, ezi bizitam bar otozir puvati. Bar puvati.

³⁰ Ezi datirighin Elaija kamaghin gumazamizibav gei, “Ia nan boroghira izi.” Ezi me bar iza uari akuvagha an ekiaru. Ezi Elaija uam Ikiavira Itir Godin ofa gamir dakozim akiri, gumaziba fomiram a gasighasiki.

³¹ A ofa gamir dakozimin ingarasa 12plan dagiaba ini. Dagiara kaba, dar dibobonim, men inazir afeziam Jekopin otarir 12plan otivizir ababanim gami. Fomira Ikiavira Itir God kamaghin Jekop mikeme, “Gumazamiziba ziar kam Israel ni darigham.” ³² Egha Elaija dagiar kaba inigha Ikiavira Itir God bagha ofa damuamin dakozimin ingari. An ofa gamir dakozimin ingarigha givagha, egha afemozir mam gikua dakozim gighui. Afemozir kam, me 14 litan dipam a gingeghti a izivagham.†

³³ Egha Elaija daziba inigha ofa gamir dakozim gatigha, bulmakaun tuziba aghoregha da isa dazibagh isin ariki.

³⁴ Egha a kamaghin gumazamizibav gei, “Ia 4plan miner dipar izeveziba inigh izi ofan asizir tuziba ko dazibagh isin

---

18:31: Jenesis 32:28; 35:10 † **18:32:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

dagh ingegh.” Me amigha givazi, a me mikemezi me uam ami. Ezi me uam amigha givazi, a ua me mikemezi me uam ami. Ezi me kamaghin ami. ³⁵ Ezi dipam ofa gamir dakozimin miriamin emira uaghira afemozir kam gizifa.

³⁶ Egha bar guaratizimin, ofa damuamin dughiamra, akam inigha izir gumazim Elaija ofa gamir dakozim boroghin ghugha kamaghin God ko migei, “O Ikiavira Itir God, ni Abraham ko Aisak ko Israelin God, ki kamaghin ifonge, ni datirighin gumazamiziba kamaghin men akagh, ni uabira Israelian God. Egh ni uaghan kamaghin men akagh suam, ki nin ingangarir gumazim, egh nin akamra gin ghua bizir kaba bar dagh ami. ³⁷ O Ikiavira Itir God, ni nan dimdiam baregh, egh ki nin azarazi moghin damu, eghti gumazamizir kaba fogh suam, nirara guizbangira Ikiavira Itir God, egh ni men navir averiabar amighti, me ua ni bagh izi.”

³⁸ Ezi Ikiavira Itir God avim amadazi, a izaghira ofan bar isia mighirir kam bar an isia, daziba ko ofa gamir dakozimin dagiaba, ko nguazir minemeniar an miriamin itim sara isi. Ezi afemozimin itir dipam uaghan bar dake. ³⁹ Ezi gumazamiziba kamaghin ganigha, uari isa nguazimin uari akunigha kamaghin dia migei, “Ikiavira Itir God, a uabira guizbangira God! Ikiavira Itir God, a uabira guizbangira God!”

⁴⁰ Ezi gin Elaija kamaghin me migei, “Ia dikavigh Balin akam inigha izir gumaziba bar moghira men suikigh. Ia men tav ateghti an arimangan marki!” Ezi me akam inigha izir gumazir ifavarir kabar suighizi, Elaija me inigha Kisonin Daghurimin miriamin uaghirigha me mi-soghezi, me ariaghire.

Amozim ua Israelin kantri gizi

⁴¹ Me danganir kamin ikiavira ikiava, Elaija kamaghin Ahap migei, “Ni zuamira mangi egh dami. Ki amozir ekiam barazi, a iza nidi.” ⁴² Ezi Ahap ghuava api. Ezi Elaija uan ingangarir gumazim ko Karmelin Mighsiar orazimin ghuavanabo. Egha Elaija uan guam aviragha uan tevimmingin tizim gati.

⁴³ Egha kamaghin uan ingangarir gumazim migei, “Ni munagh mangi ongarimin gan.”

Ezi ingangarir gumazim ghua ganigha ua izegha ghaze, “Ki bizitamin ganizir puvati.”

Ezi Elaija ingangarir gumazim uam a migei, “Ni mangi ua ganigh.” Ezi ingangarir gumazim kamaghrama ami. Ezi Elaija 7plan dughiaabar migirigiar kamram ami.

⁴⁴ Egha namba 7in dughiamin ingangarir gumazim ua iza kamaghin migei, “Ki ghuariar muziarir mamn garima, an ongarim gisin oto. A suvigha gumazimin dafarimin min gari.”

Ezi Elaija uan ingangarir gumazim migei, “Ni zuamira Atrivim Ahap bagh mangi a mikemeghti, a uan karis inigh zuamira magirigh. Amozim an tuavim apirigham.”

⁴⁵ Ezi ghuariar piziba zuamira otivigha overiam bar anevara. Ezi aminim dikavizi amozir ekiam suaghiri. Ezi Ahap uan karisin ghuanabogha, Jesrilin zuir tuavimin zui.

⁴⁶ Ezi ikiavira Itir Godin gavgavim Elaijan ize. Ezi Elaija pamtemin uan inim ikegha Ahapin karisin faraghavira ivegha zui. A kamaghira ivemara ghua aning Jesrilin oto.

19

Elaija ara Sainain Mighsiamin ghu

¹ Atrivim Ahap Jesrilin otogha givagha, Elaija amizir biziba bar dar gun uan amuir Atrivir Amizim Jesebel mikeme. Egha uaghan Elaija asem Balin akam inigha

izir gumazibav soghezi me ariaghirezibar miğirigiamin gun a miğei. ² Ezi Jesebel Elaija bagha akam amaga ghaze, “Ni asem Balin akam inigha izir gumazibav soghezi me aremezi moghin, ki ni misueghti ni aremegham. Ni gurumzaraghan dughiar kamra, ni aremegham. Ki kamaghin damighan koghti, aseba narara misueghti ki aremegham.” ³ Elaija kamaghin oregha, atiatigha uabi inigha arav ghu. A uan ingangarir gumazim inigha aning ghua, kantri Judan itir nguibam Berseban oto. Egha Elaija uan ingangarir gumazim nguibar kamin anetaki.

⁴ Egha Elaija uabira gumazamiziba puvatizir danganimin aruer vamiran an zui. A ghua temer muziarir mam batogha, an povimin aperagha aremeghasa God ko miğei. Egha ghaze, “O Ikiavira Itir God, osimtizir na bativir kaba da kamaghira tugh, ni na inighti ki ovegh mangam. Ki gumazir aghuim puvati, nan ovaviba ovengezi moghin, ki ovengam. Kamaghin ni datirighin na ateghti ki aremeka.” ⁵ A God ko mikemegha givagha, temer kamin povimin irighava akui.

Ezi enselin mam zuamiram otogha, an suiragha a miğia ghaze, “Ni osegh dikavigh dami.” ⁶ Ezi Elaija osegha uan dapanvirin gari dagiabar tuezir bretin baravim ko dipar misevimin itim, aning iti. Ezi an apava dipam amegha, uamatogha mitogha akui.

⁷ Ezi Ikiavira Itir Godin ensel ua iza an suiragha a miğia ghaze, “Ni dikavigh dami. Ni dameghan koghiva, tuavir ruarimin mangiva avegham.”

⁸ Ezi Elaija dikavigha uam apa egha dipam api. Ezi dagher kaba gavgavim a ganingizi, a 40plan arueba ko 40plan dimagaribar arua ghua, Godin mighsiam Horep o Sainain oto. ⁹ Ezi aminim pirizi, Elaija ghua dagiar torir mamin aven ghugha akui. Elaija torir kamin aven ikiavira

itima, Ikiavira Itir God a batogha an azara, “Elaija, ni tizim gamua kagh iti?”

¹⁰ Ezi an a ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir Godin Gavgav-iba Bar Itim, ki zurara nin ziamra fasa gavgafi. Ni fo, Israelia nin Akar Dikirizir Gavgavim abigha, nin ofa gamir dakoziba akaragharigha, nin akam inigha izir gumaziba, me midorozir sabamin bar me misoghezi me ariaghire. Ezi ki uabira iti, ezi me uaghan na misueghti ki aremeghasa.”

¹¹ Ezi Ikiavira Itir God a migia ghaze, “Ki Ikiavira Itir God, ki mighsiamin boroghira izi mangam, kamaghin amizi, ni azenan mangiva mighsiamin pin nan damazimin tugh.” Ezi Elaija garima, Ame! Ikiavira Itir God iza zui! Ezi aminir bar gavgavir mam, iva iza Ikiavira Itir Godin guamin mighsiaba ko dagiaba abiagharisi. Ezi Ikiavira Itir God aminir kamin aven itir puvati. Aminim iva iza ghugha givazi, mikimkizim oto. Ezi Ikiavira Itir God, mikimkizir kamin aven itir puvati. ¹² Ezi mikimkizimin gin, avim oto. Ezi Ikiavira Itir God, avir kamin aven itir puvati. Ezi avimin gin, Elaija orazi, tiarir muziarir mam mati gumazim sighsirir akabav gei.

¹³ Ezi Elaija a baregha, korotiar ruarimin uan guam avaragha, azenan ghua torir akamin tughav iti. Ezi tiarir mam, kamaghin an azara, “Elaija, ni tizim gamua kagh iti?”

¹⁴ Ezi an a ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir Godin Gavgav-iba Bar Itim, ki zurara nin ziamra fasa gavgafi. Ni fo, Israelia nin Akar Dikirizir Gavgavim abigha, nin ofa gamir dakoziba akaragharigha, nin akam inigha izir gumaziba, me midorozir sabamin bar me misoghezi me ariaghire. Ezi ki uabira iti. Ezi me datirighin na misueghti ki aremeghasava ami.”

¹⁵ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin a miġei, “Tuavir ni izezir kamra, ni uamategh an mangi, Damaskusin nguibar ekiamin boroghira itir gumazamiziba puvatizir danganimin otogh. Egh gin ni nguibamin aven mangi, Hasaelin ganigh borem an dapanim gingegh, anemiseveghti a Sirian kantrin atrivimin otogh.”

¹⁶ Egha Ikiavira Itir God ua kamaghin a miġei, “Ni uaghan, Nimsin adarazir gumazir mam Jehu batogh borem isi an dapanim gingegh anemiseveghti, a Israelian atrivimin ikiam. Egh ni uaghan nguibam Abel-Meholan itir gumazim Safatin otarim Elisa, batogh borem isi an dapanim gingegh anemiseveghti, a nin danganim inigh egh akam inigha izir gumazimin otivam. ¹⁷ Eghti Hasael atrivimin ikiamin dughiamin, a gumazamizir aviribav soghti me arighiregham. Eghti tarazi an aregham, eghti Jehu me misueghti me arighiregham. Eghti tarazi an aregham, eghti Elisa me misueghti me arighiregham. ¹⁸ Eghti ki Israelian tongin itir gumazamizir 7,000in varazira amamangatighi, me angamira ikiam. Me asem Bal bagha teviba apirizir puvati. Egha an nedazibar torava, an ziam fer puvati. Gumazamizir kaba na baghavira ikia nan gin zui.”

Elaija Elisa bato

¹⁹ Ezi Elaija mighsiam ategha uamategha Israelin nguazimin ghua, Safatin otarim Elisan api. A 11plan gumazir igharaziba ko azenim gutui. Gumaziba vaghvagha bulmakaun pumuning ko ingari. Me bar moghira 24plan bulmakauba abirima da nguazim abizir biziba mikirvasi. Ezi 11plan gumazir kaba uan bulmakauba ko faragha zui, ezi Elisa uan bulmakaun pumuning ko, me gin izi. Ezi Elaija, Elisa bagha ghua, uan korotiar ruarim suegha

Elisa garu. ²⁰ Egha Elaija zuima, Elisa uan ingangarir bulmakauning ategha ivegha an gin ghua kamaghin Elaija migei, “Ni na ateghti, ki uamategh mangi uan amebam ko afeziamin torehg aningin agharibar suiragh, egh izi nin gin mangam.”

Ezi Elaija a migia ghaze, “A dera, ni mangi. Ki nin anogoreghan kogham.”

²¹ Ezi Elisa anetegha uamategha ghu. A ghua uan bulmakaun pumuning misoke. Egha bulmakauningin tuemning gatizi, aning uaning inigha ingangarim gamizir temer kam inigha, avim atigha bulmakaun asiziba tue. Egha da isa gumazamizibagh aningizi, me da api. A kamaghin amigha givagha, Elaijan gin ghua an ingangarir gumazimin oto.

20

Siriaba Israelia misosi

¹ Sirian Atrivim Benhadat, uan midorozir gumaziba akuvagha, Israelia misoghasa zui. Ezi 32plan atrivir igharaziba midorozir hoziaba ko karisba inigha iza an akura. Egha me bar ghua Samarian nguibar ekiam ekiarugha Israelia misosi. ² Dughiar kamin, Atrivim Ahap Samarian itima, Benhadat gumaziba amangizi, ³ me ghua Ahapin migia ghaze, “Ni uan silvaba, ko golba, ko amizir diriba, ko nin otarir gavgaviba, ni bar da na daningigh.”

⁴ Ezi Atrivim Ahap, Benhadat bagha kamaghin akam amaga ghaze, “O Atrivim Benhadat, nan gumazir ekiam, ki ni mikemezi moghin damuam. Ki uan biziba ko, e bar nin bizibara.”

⁵ Ezi gin Benhadat ua gumazir igharazir maba, kamaghin Ahap mikimasa me amada, “Ki faragha silvaba ko golba, ko amuiba, ko boriba uabi daningasa ni mikeme.

⁶ Eghti gurumzaraghan dughiar kamra, ki uan gumazir dapaniba ameghti, me nin dipenim ko, nin gumazir dapanibar dipenibar izam. Egh me bizir aghuir ni bar ifongeziba inigh mangam.”

⁷ Ezi Atrivim Ahap akar kam baregha, Israelian gumazir dapanibar diazi, me iza uari akuvazi, a kamaghin me migei, “Ia gan, gumazir kam osimtiziba buri. A faragha ghaze ni uan amuiba ko boriba, ko silvaba ko golba na daningigh. Ezi ki an akamin amamangati. Ezi a uam akam gira, kar a ti e gasighasighasa.”

⁸ Ezi gumazir dapaniba ko gumazamiziba bar Atrivim Ahap migia ghaze, “Ni an akar kamin gin mangan marki. Egh arazir kam damuan marki.”

⁹ Ezi Atrivim Ahap kamaghin Benhadatin gumazibav gia ghaze, “Ia mangi Atrivim Benhadat kamaghin a mike-megh: Ki an akar a faragha mikemezim gifonge. Egha akar a gin migeim, ki an amamangatighan kogham. Bar puvatigham.” Ezi gumazir kaba ghua Ahapin akabar gun Benhadat mikeme.

¹⁰ Ezi Benhadat ua me amangizi, me iza akar igharazim Ahap ganiga ghaze, “Ki datirighin uan midorozir gumazir aviriba inigh iziti, me nin nguibar ekar kam gasighasigham. Me bar bizibagh asighasighti da pura minezibar min iregham. Ki kamaghin damighan koghti, nan aseba na misueghti ki aremegham.”

¹¹ Ezi Israelian atrivim a ikaragha kamaghin gumazir kabav gia ghaze, “Ia mangi Benhadat kamaghin a mike-megh. Gumazim a guizbangira midorozir gumazim, a misoghsi mangasa midorozir sabam ikegha dia ifaghata uan ziam fer puvati. A midorozim agivagh egh gin uan ziam fi bar akuegham.”

¹² Dughiar kamin, Atrivim Benhadat atrivir igharazir maba ko, uan averpenibar ikia dipar onganiba api. Ezi

gumaziba Ahapin akam inigha iza a migei. Ezi an akar kam baregha uan midorozir gumazibav gia ghaze, e dikavigh mangi Samariaba ko misogham. Egha me uan averpeniba ategha zui.*

¹³ Dughiar kamin, akam inigha izir gumazir mam Atrivim Ahap bagha ghua a migia ghaze, “Ikiavira Itir God kamaghin migei, ‘Ni gan, Benhadatin midorozir gumazir avirir kaba izasa. Eghti ki nin amamangatighi, ni datirighin me abinigham. Egh ni datirighin kamaghin fogh suam, kirara ki Ikiavira Itir God.’”

¹⁴ Ezi Ahap kamaghin akam inigha izir gumazim migei, “Tinara me misogh me abinigham?”

Ezi akam inigha izir gumazim kamaghin a migei, “Ikiavira Itir God ghaze, distrighbar gavmanin gumazir dapanibar midorozir gumazir igiaba, me dikabinigham.”

Ezi atrivim ua men azara, “Tinara midorozimin faragh mangi midorozim foram?”

Ezi akam inigha izir gumazim ghaze, “Nirara.”

¹⁵ Ezi atrivim, distrighbar gavmanin gumazir dapanibar midorozir gumazir igiar kabar diazi, me iza uari akufa. Men dibobonim 232in ghu. Ezi gin a Israelian midorozir gumazir igharazibar diazima, me iza uari akufa. Men dibobonim 7,000in ghu. ¹⁶ Egha me aruer arizimin nguibar ekiam ategha midorozim bagha ghue. Ezi Benhadat 32in atrivir maba ko, uan averpenibar ikia, puvira dipar onganiba apa, egha ongani. ¹⁷ Egha Benhadat midorozir gumazir maba amangizi, me moga Israelian ganasa ghue. Egha me Israelian midorozir gumazir igiar kabar garima me izi. Ezi me uamategha ghua Benhadat

---

* **20:12:** Gumazir maba ghaze, Hibrun akam ves 12 ko ves 16in itir Sukotin nguibar ekiam migei. Ezi gumazir maba kamaghin nighnisi, a midorozir gumazibar averpenibav gei.

miglia ghaze, “Gumazir maba Samarian nguibar ekiam ategha izi.”

¹⁸ Ezi Benhadat kamaghin uan midorozir gumazibav gei, “Ia mangi men suigh, egh me misoghirarighan marki. Me ti misoghasa izi o, me e ko navir vamiran ikiasa en azangsighasa izi, pura bizim. Ia me ateghti, me angamira iki.”

¹⁹ Ezi Israelin midorozir gumazir igiaba nguibam ategha faragha zuima, Israelian midorozir gumazir igharaziba men girakirangin zui. ²⁰ Egha midorozimin, Israelian midorozir gumaziba deravira misogha, vaghvagha Siriabar midorozir gumaziba inigha bar me misuaghariki. Ezi men marazir arima, Israelia men agintisi. Ezi Benhadat hoziam gaperagha midorozir gumazir hoziabagh apia misoziba ko arav ghu. ²¹ Ezi Atrivim Ahap midorozir gumazir maba ko Samarian nguibar ekiam ategha ghua, Sirian midorozir gumazir hoziaba ko karisbar itiba ko misosi. Egha me Sirian midorozir gumazir avirim misuagharigha, bar me abini.

²² Ezi gin, akam inigha izir gumazim, Atrivim Ahap bagha ghugha ua kamaghin a migei, “Siriabar atrivim azenir munamin ua izi ia ko misogham. Kamaghin amizi, ni ua mangi uan midorozir gumaziba gavgavim me daning, egh Siriaba ko misoghsi deragh nighnigh iki.”

Siriaba ua Israelia ko misosi

²³ Ezi gin Atrivim Benhadatin gumazir dapaniba kamaghin a migei, “Israelian aseba, da mighsiabar aseba. Kamaghin amizi, aser kaba Israelian akurazi, me e abira. E me ko danganir zaribar uariv sogh, egh guizbangira me abinigham. ²⁴ Kamaghin amizi, ni kamaghin damu: Ni atrivir kaba faragh me batueghti, me ua nin midorozir gumazibar faragh mangan marki. Ni uan midorozir

gumazibar faragh mangamin gumazir dapanitaba amise-fegh. ²⁵ Egh ni uaghan gumazir aviriba inighti, me nin midorozir gumazibar ikiti, nin midorozir gumaziba fomira avirasemezi moghin ikiam. Egh e mangi danganir zarimin Israelia misogh, me abinigham.” Ezi Atrivim Benhadat akar kam baregha, me mikemezi moghirama ami.

²⁶ Egha azenir gin izimin a uan midorozir gumaziba inigha, me Israelia misoghasa Afekin nguibamin ghue.

²⁷ Ezi Israelian atrivim uan midorozir gumazibar diazi, me iza uari akuvagha, midorozir bizibar kiri. Egha me ghua danganir Sirian midorozir gumaziba itimin boroghira ghugha, danganir pumuning aghuigha aningin iti. Israelian ikizim, a bar suvigha, mati memen okoruar bar muziarir pumuning. Ezi Sirian midorozir gumaziba bar avirasemegha tintinibar danganiba bar dar iti.

²⁸ Ezi akam inigha izir gumazir kam ghua kamaghin Atrivim Ahap migei, “Ikiavira Itir God ghaze, ‘Sirian gumazamiziba ghaze ki mighsiabar asem, egha danganir zaribar itir puvati. Kamaghin amizi, ki ian amamangatighti, ia men midorozir gumazir avirir kam abiragham. Eghti ia Israelia kamaghin fogh suam, ki uabi ki Ikiavira Itir God.’”

²⁹ Ezi Siriabar midorozir gumaziba ko Israelian midorozir gumaziba uan averpenibara ikia ghua aruer namba 7in tu. Egha aruer namba 7in, me dikavigha uariv sosi. Egha aruer kamra Israelia, Sirian midorozir gumazir bar aviribav suaghariki, men dibobonim 100,000in tu. ³⁰ Ezi Sirian midorozir gumazir maba bar ara Afekin nguibar ekiamin aven ghue. Ezi nguibar ekiam avinizir divazim akariagherigha ira ua 27,000plan gumazibav suaghariki. Ezi Benhadat uaghan ara ghua nguibar

ekiamin aven ghugha, dipenir mamın danganir bar aven itimin uabi modo.

³¹ Ezi an gumazir dapaniba ghua an ganigha kamaghin a migei, “E kamaghin akam baraki, Israelian atriviba, me apangkuvim itir gumaziba. Egha e kamaghin nighnisi, e azirakar korotiabar aghuigh, benibar uan firibar afegh Israelian atrivim bagh mangam. E kamaghin damighti, a ti nin apangkuvigham, egh ni misueghti ni aremeghan kogham.”

³² Ezi Benhadat men azangsizimin amamangatizi, me azirakar korotiaba aghuigha, benim inigha uan firibagh ike. Egha me Atrivim Ahap bagha ghua kamaghin a migei, “Nin ingangarir gumazim, Benhadat ghaze, ni an apangkuvigh, a misueghti an aremeghan marki.”

Ezi Ahap me migia ghaze, “An angamira iti, o? A dera. A mati nan aveghbuam.”

³³ Ezi Benhadatin gumazir dapaniba deraghavira kuariba arigha Ahapin akaba baragha, zuamira nighnizir gavgavim an akar otevir kamin iti. Egha me zuamira kamaghin migei, “Bar guizbangira. Are, Benhadat nin aveghbuam.”

Ezi Ahap me migia ghaze, “Ia mangi a inigh na bagh izi.” Ezi me ghua Benhadat mikemezi an Ahap bagha ghu. Ezi Ahap uan karis gaperagha Benhadatin gara a mikemezi, an an karisin ghuanabo.

³⁴ Egha Benhadat kamaghin Ahap migei, “Ki nguibar ekiamin nan afeziam faragha nin afeziam ko misogha iniziba, da isi ua ni daningam. Egh ni uaghan dagiar ingangarir taba Damaskusin dar amu. Nan afeziam fomira Samarian nguibar ekiamin amizi moghin ni damu.”

Ezi Ahap kamaghin a migei, “Ni mamaghin damusi, ki nin amamangatighti, ni mangam.” Egha Ahap Benhadat ko akar mam akirigha, an amamangatizi a ghu.

Akam inigha izir gumazir mam ghaze, Ahap ikuvigham

³⁵ Ezi Atrivim Benhadat ghugha givazima, Ikiavira Itir God, akam inigha izir gumazibar ikizimin tongin mavin nighnizim fezi, a kamaghin akam inigha izir gumazir igharazim migei, “Ni na misoghasa, ki ifonge.” Ezi akam inigha izir gumazir kam, a misoghan ifongezir puvati.

³⁶ Ezi akam inigha izir gumazim, akam inigha izir gumazir igharazir kam migia ghaze, “Akar ki ni ganingizir kam, kar Ikiavira Itir Godin akamra. Ezi ni Ikiavira Itir Godin akam batoke, kamaghin amizi ni na ategh mangiti, laion tam ni misueghti ni aremegham.” Ezi akam inigha izir gumazir igharazir kam zuima, laion otogha a misoghezi an areme.

³⁷ Ezi gin akam inigha izir gumazir kam, gumazir igharazim bagha ghua, kamaghin a migei, “Ni na misoghasa ki ifonge.” Ezi gumazir kam a misogha, mizazir kuram a gasegha an mikarzim gasighasiki. ³⁸ Ezi akam inigha izir gumazir kam, nir avizir mam isa uan guam avara, eghti gumazamiziba a gifoghan kogham.† Egha an Atrivim Ahapin mizua tuavir miriamin tughav iti.

³⁹ Ezi atrivim izima, akam inigha izir gumazim an diagha ghaze, “Atrivim, ki midorozir ekiamin aven itima, en midorozir gumazir mam, apanir mam inigha iza na migia ghaze, ‘Ni deraghvira gumazir kamin gan. An arimangighi, ki ni misueghti ni aremegham. Puvatightima, ki ni damuti, ni 30,000plan kina isi uan ikirimirim uam a givezam.’ Midorozir gumazir kam na mikemegha ghu. ⁴⁰ Ezi Atrivim, ki ghua ingangarir avirir igharazibagh amua itima, gumazir kam arav ghu.”

20:36: 1 Atriviba 13:24 † **20:38:** Akam inigha izir gumazir maba, ababanir maba uan guabagh arisi. Ezi akam inigha izir gumazir kam, ababanir kam modi. Ni Esekiel 9:4in gan.

Ezi Atrivim Ahap a migia ghaze, “Ni uabi isa kotiam gatigha gifa. Egha ni uabi fo, ivezir kurar manam ni bativam.”

⁴¹ Ezi akam inigha izir gumazir kam, zuamira nir avizir uan guam avarazim adangizi, atrivim maghira a gifo, an akam inigha izir gumazim. ⁴² Ezi akam inigha izir gumazim atrivim migia ghaze, “Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze: Ki faragha ia mikeme, ia midorozim gamir dughiamin, ia apaniba bar me misueghti me arimighiregh. Ezi ni Benhadat ataghizi an arav ghuzi, an midorozir gumaziba uaghan are. Kamaghin amizi, ni an danganim inigh aremegham. Eghti nin midorozir gumaziba an midorozir gumazibar danganiba inigh bar ikuvigham.” ⁴³ Ezi Atrivim Ahap akar kam baregha givagha, atara navim ikuva, uamategha uan nguibar ekiam Samarian ghu.

21

*Atrivim Ahap, Nabot*in wainin azenim baka

¹ Ezi gin, bizir igharazir mam kamaghin oto. Nabot, a Jesrilin nguibamin gumazir mam, an wainin azenim Jesrilin iti, a Samarian Atrivim Ahapin dipenir ekiamin boroghin iti. ² Ezi Ahap Nabot migia ghaze, “Nin wainin azenim nan boroghin iti. Kamaghin, ni a isi na danighti, ki nguazir kam inigh, an ua bagh zuravariba oparam. Ni a isi na danighti, ki wainin azenir bar aghuir igharazitam ni danigham, eghti a bar deragh, ni datirighin itir wainin azenir kam bar a gafiragham. O ni ifongegh, maghsuegh dagiaba bagh anemangiti, ki ivezir aghuimin ni givezam.”

³ Ezi Nabot ghaze, “Fomira fomira, nan inazir afeziaba nguazir kamin ghuaviba ikiangi, ezi ki datirighin a gativagha an gari. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir Godin ziamin, ki a isi ni danighan kogham.”

⁴ Nabot kamaghin Ahap mikemezi, an navim bar ikuvizi, an osemeghava atari. Egha a uamategha uan dipenir nguibar ekiam Samarian itimin ghu, egha dakuasava amua uan misiam girigha guam isa birim misuegha, daghebar aman aghua. ⁵ Ezi an amuim Jesebel a bagha ghua an azara, “Ni manmaghsua bar osemegha daghebar aman aghua?”

⁶ Ezi a uan amuim ikaragha ghaze, “Jesrilin gumazir kam Nabot, nan akam baraghizir puvati. Ki a migia ghaze, Ki an wainin azenim givezam. O maghsuegh, a dagiabar aghuaghti, ki wainin azenir igharazitam a daningam. Ezi a na daningam aghua.”

⁷ Ezi Jesebel a migia ghaze, “Tinara kantri Israelin atrivim? Ni, o igharaz tav? Ni osiman marki! Ni dikavigh daghetam ami. Ki Nabotin wainin azenim isi ni daningam.”

⁸ Egha Jesebel akinafarir maba osirigha, Ahapin ziam dagh arigha, an ababanim sara dagh atigha, Jesrilin itir gumazir dapaniba ko gumazir aruaba bagha ada amangi. ⁹ Akinafarir kabar osiziriba kamaghin migei, “Ia dagheba ataghiraghamin dughiatam amisefegh. Egh dughiar kamin, ia Jesrilin gumazamiziba bar men diaghti, me izi uari akufagh. Egh faraghavira itir dabirabim Nabotin teghti an a daperagh. ¹⁰ Egh gumazir kuratamning an boroghin aning afaghti, aning daperagh akam a gasiva kamaghin a mikim, ‘Nabot, ni akar kurabar God ko atrivim mikeme.’ Ia Nabot inigh nguibar ekiamin azenan mangiva, dagiabar a ginivti an aremegh.”

¹¹ Ezi Jesrilin gumazir dapaniba ko gumazir aruaba Jesebelin akinafariba inigha a mikemezi moghin ami. ¹² Egha dagheba ataghiraghasa, dughiam amisevegha gumazamizibar diazi, me iza uari akufa. Egha faraghavira

itir dabirabir danganim, me a isa Nabot ganingizi an a gapera.

¹³ Ezi gumazir kurar pumuning iza Nabotin boroghin apera. Egha gumazamizibar damazibar akaba agasa a migia ghaze, “Nabot akar kurabar God ko atrivim mikeme.” Ezi gumazamiziba kamaghin oregha, a inigha nguibar ekiamin azenan ghugha, dagiabar a ginivizi an areme.

¹⁴ Ezi me Jesebel bagha akam amaga ghaze, “Me Nabot dagiabar a ginivizi an areme.”

¹⁵ Ezi Jesebel kamaghin oregha zuamira ghua kamaghin Ahap migei, “Nabot aremegha gifa. Kamaghin amizi, ni datirighin dikavigh mangi, wainin azenir a faragha nin anogoroghezir kam ini.” ¹⁶ Ahap kamaghin oregha wainin azenir kam iniasa zui.

¹⁷ Ezi Ikiavira Itir God, Tisben nguibar ekiamin itir akam inigha izir gumazim, Elaija migia ghaze, ¹⁸ “Ni Israelin Atrivim Ahap bagh mangi egh a mikemegh. A Samaria ategha, Jesrilin nguibamin ghua Nabotin wainin azenimin iti. A ua bagh azenir kam iniasava ami. ¹⁹ Ni kamaghin a mikim suam: ‘Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze, Ni gumazir kam misoghezi an aremegha givazi, ni ua an wainin azenim sara iniasa, a? Ki guizbangira ni migei, Danganir afiaba Nabotin ghuzim ozighizimin, da uaghan nin ghuzim ozigham.’”

²⁰ Ezi Elaija Ahap bagha zuima, Ahap an apigha kamaghin migei, “O nan apanim, ni iza ua na bato, a?”

Ezi Elaija ghaze, “Are, ki ni mikimasa izi. Nin nigh-niziba ko ifongiaba, Ikiavira Itir Godin damazimin, arazir kurabar amuasa bar gavgafi. ²¹ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God kamaghin ni migei, ‘Ki Ikiavira Itir God, ki ni gasighasigham. Egh nin adarazir gumazir igiaba ko

1 Atriviba 21:22 109 1 Atriviba 21:29

aruaba sara bar me agivagham. ²² Ni Israelia getuima, me arazir kuram gamima, nin arazir kurar kam na gamima, ki bar aningaghe. Ki faragha Nebatin otarim, Atrivim Jeroboamin adarazi ko Ahiyan otarim Basan adarazigh amizi moghin, ki uaghan nin adarazir amuam.' ²³ Egha Ikiavira Itir God, uaghan akam Jesebelin iti. Egha kamaghin a migei: Jesebel aremeghti, afiaba Jesrilin nguibar ekiam avinizir divazimin boroghin, an kuam amam. ²⁴ Eghti Ahap, nin tarazi nguibar ekiamin aven arimighireghti, afiaba men kuabar amam. Eghti nin tarazi nguibar ekiamin azenan arimighireghti, kuarazir isaba men kuabar amam."

²⁵ Bar guizbangira, fomira gumazitam Ahapin min Ikiavira Itir Godin damazimin, uabi isa arazir kurabagh aniga dagh amir puvati. An amuim Jesebel, anarira anebira a getuima, an a baragha arazir bar kurar kabagh ami. ²⁶ Ahap asebar ziaba fava, Amorian gumazamizir fomira nguazir kam in ikeziba, a men arazir bar kuribar gin zui, kar arazir kurar God bar a aghuaziba. Ezi Ikiavira Itir God me batuegha, nguazir kam isa Israelia ganingi.

²⁷ Ezi Ahap, Elaijan akam baregha givagha bar osemi. Egha uan korotiam abigha, azirakar korotiam arugha uan dakozim girighav ikia, dagheba ataki. A nighnizir aviribagh amua, egha deragha uan ingangaribagh amir puvati.

²⁸ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin akam inigha izir gumazim Elaija migei, ²⁹ "Datirighin Ahap nan damazimin uabi abira. Ni an arazir kam in gari, o puvati? An arazir kam gami, kamaghin amizi, dughiar an angamira itimin, ki an adarazigh asighasighan kogham. Puvatigham. An otarim atrivimin ikiamin dughiamin, ki an adarazigh asighasigham."

Akam inigha izir gumazim Mikaian eghaghanim

22

(*Sapta 22*)

*Akam inigha izir gumazim Mikaia ghaze, Ahap aremegham
(2 Eghaghaniba 18:2-27)*

¹ Israelia ko Siriaba ua uariv sozir puvatigha, 3plan azenibar uari koma apiagha deravira iti. ² Ezi namba 3in azenimin, Judan Atrivim Jehosafat, Israelin Atrivim Ahapin ganasa Israelin ghu. ³ Ezi Ahap uan gumazir dapanibav gia ghaze, “Ia fo, Gileatin Distrighin aven itir nguibar ekiam Ramot, kar en nguibar ekiam. Ezi Siriaba a ini. Ezi manmaghsua e bizitam Sirian atrivim gamizir puvatigha, a dama uan nguibar ekiam Ramot inizir puvati?”

⁴ Egha Atrivim Ahap, Atrivim Jehosafat migia ghaze, “Ni na ko izam ti? Ki kamaghsua, ga mangi Ramotin nguibam bagh misuegh uam a iniam?”

Ezi Atrivim Jehosafat a ikaragha ghaze, “Ki nin gin mangasa purama oragha iti. Nan midorozir gumaziba ko, hoziaba ko karisba, nin akurvaghasa pura iti.”

⁵ Egha Atrivim Jehosafat uaghan kamaghin Israelin atrivim migei, “Bizir ga damuamin kam, ga ti faragh a bagh Ikiavira Itir Godin ifongiam gifoka.”

⁶ Ezi Atrivim Ahap 400plan akam inigha izir gumazibar diazi me izima a men azara, “Ki mangi Ramotin nguibar ekiam uam a iniam, o puvatigham?”

Ezi me ghaze, “A deragham, ni mangi. Ekiam nin akuraghti, ni me abiragham.”

⁷ Ezi Atrivim Jehosafat kamaghin Atrivim Ahapin azara, “Ikiavira Itir Godin akam inigha izir gumazir igharazitam

ua iti, o puvati? Tam ikiti, ga an azaragh, egh Ikiavira Itir Godin ifongiam gifogham.”

⁸ Ezi Ahap a ikaragha ghaze, “Akam inigha izir gumazir igharazir mam iti, an ziam Mikaia, a Imlan otarim. A dughiatamin, Godin akam baragha, akar aghuitamin na migeir puvati. Dughiaba bar, a na gasighasighamin akar kuram na ganidi. Kamaghin amizi, ki gumazir kam bar an aghua.”

Ezi Jehosafat ghaze, “Ni mamaghin mikiman marki.”

⁹ Ezi Atrivim Ahap uan gumazir dapanir mamin diazi a izezi an a migia ghaze, “Ni zuamira mangi, Imlan otarim Mikaia inigh na bagh izi.”

¹⁰ Dughiar kamin, Atrivim Ahap ko Atrivim Jehosafat uan atrivir korotiaba aghuigha, uan atrivir dabirabimning gaperaghav iti. Me aninghin atrivir dabirabimning, Samarian nguibar ekiam avinizir divazimin tiar akamin boroghin itir nguazir zarir mamin aning afa. Kar witin ovizibar iniba kua dar dagheba isir danganim. Ezi akam inigha izir gumaziba aninghin guamin tugha, gin otivamin bizibav gei. ¹¹ Ezi Kenanan otarim, Sedekaia, a uaghan 400pla akam inigha izir gumazir kabar mav. An ainin mam inigha, ua bagha bulmakaun komin min garir bizir mamin ingari. Egha uan dapanim garugha iza Ahap migia ghaze, “Ikiavira Itir God ghaze, Ni Siriabav sogh me abiragham. Mati ni komin kamin me gasivira ikiti me bar givagham.”

¹² Ezi akam inigha izir gumazir igharaziba uaghan kamaghira migei. Me ghaze, “Ni Ramotin nguibar ekiamin mangi misogh, egh guizbangira nguibar ekiamin kam iniam. Ikiavira Itir God, nin akuraghti, ni me abiragham.”

¹³ Ezi, gumazir dapanir Ahap Mikaia iniasa amadazi ghuzim, an a inigha izi. Aning atrivim boroghin iza, gumazir dapanir kam Mikaia migia ghaze, “Akam inigha izir

gumaziba bar moghira ghaze, atrivim midorozimin Siri-aba abiragham. Kamaghin amizi, ni uaghan kamaghira, akar atrivim bar akueghamin tamin atrivim mikim.”

¹⁴ Ezi Mikaia ua a ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir Godin zurara itimin ziamin, ki guizbangira ni migei, akar manam Ikiavira Itir God a mikimasa na mikeme, anarira ki an gun mikimam.”

¹⁵ Egha a ghua Atrivim Ahap batozi, Ahap an azara, “Mikaia, e Ramotin nguibar ekiam bagh mangi, misogh uam a iniam ti, puvati?”

Ezi Mikaia atrivim dipova ghaze, “A dera, ni mangi misogh egh Ramotin nguibar ekiam ini. Ikiavira Itir God nin akuraghti, ni me abiragham.”

¹⁶ Ezi Atrivim Ahap a migia ghaze, “Ni ifaran marki. Ki zurara ni migia ghaze, ni Ikiavira Itir Godin ziamin guizbangira na mikim. Ni manadizoghin nan akam baragham?”

¹⁷ Ezi Mikaia Ahap migia ghaze, “Ki garima Israelian midorozir gumaziba mati, ghuaviba puvatizir sipsipbar min pura tintinibar mighsiabagh miri. Ezi ki Ikiavira Itir God barazi, a ghaze, ‘Gumazamizir kabar faragh mangamin gumazir dapaniba puvati. Ni me amangighti, me vaghvagh uan nguibabar mangi egh deraghvira iki.’”

¹⁸ Ezi Israelian Atrivim Ahap kamaghin oregha Atrivim Jehosafat migia ghaze, “Ni ge, ki ni mikemegha gifa. Akam inigha izir gumazir kam bizir aghuitamin gun na migeir puvati. A zurara bizir kurar na bativamibara gun na migei.”

¹⁹ Ezi Mikaia ua kamaghin migei, “Ni datirighin deragh kuarim atigh oraghti, ki Ikiavira Itir God nan akazir bizibar ni mikimam. Ki garima, Ikiavira Itir God uan

Nguibamin uan atrivir dabirabim gaperaghav iti, ezi an enselba bar an okarigha tuivigha iti. ²⁰ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin men azara, ‘Tinara mangi Ahap gifariva a gekuighti, a Ramotin nguibamin mangi midorozimin aven ovengam?’ Ezi enselba vaghvagha uan nighniziba Ikiavira Itir God ganidi.

²¹ “Me kamaghin amua ikiav itima, duar mam iza Ikiavira Itir Godin damazimin tugha, kamaghin a migei, ‘Ki mangi a gifaragh a gekuigham.’

²² “Ezi Ikiavira Itir God an azara, ‘Ni manmaghiram a gifaram?’

“Ezi duam kamaghin Ikiavira Itir God migei, ‘Ki mangi Ahapin akam inigha izir gumazibar amuti, me a gifaragham.’

“Ezi Ikiavira Itir God duar kam migia ghaze, ‘Ni mangi a gifaraghti, a nighnizir gavgavim nin akamin ikiam.’”

²³ Ezi Mikaia bighavira Ahap migia ghaze, “Ikiavira Itir God, ni ikuvighasa a ifonge, egha ni gifarasa duar kam amadazi, a nin akam inigha izir gumazir kabagh amizi, me ni gifaragha gifa.”

²⁴ Ezi akam inigha izir gumazim Sedekaia, a Kenanan otarim, an orazi, Mikaia akar kamin Ahap migeima, an an boroghin ghua an koviam misuegha ghaze, “Ikiavira Itir Godin Duam manmaghin na ategha, nin ghugha akar kam ni ganingi?”

²⁵ Ezi Mikaia, Sedekaian akam ikaragha ghaze, “Apaniba gin izi Israelia ia abinighti, ni ari mangi dipenitamın aven danganir mogomemin modogh ikiam. Egh dughiar kamra ni fogham, Ikiavira Itir God uabi akar kam na ganingizi, ki an gun migei.”

²⁶ Ezi Atrivim Ahap uan gumazir dapanir mam migia ghaze, “Ni Mikaian suiragh nguibar ekiamin garir gumazir ekiam, Emon ko nan otarim Joas, aning bagh mangi.

²⁷ Egh kamaghin aning mikemegh, ‘Atrivim kamaghin migei: Gua gumazir kam isi kalabuziam datigh. Egh bretin muziariba ko dipabara, a daning mangiti midorozim givaghti ki uamategham.’”

²⁸ Ezi Mikaia ghaze, “Ia gumazamiziba bar deravira nan akar kam baragh!”

Egha kamaghin Ahap migia ghaze, “Ni osimtizitam inighan kogh ua deraghvira nguibamin izegh, egh ni kamaghin fogh suam, Akar ki migeir kam, a ikiavira Itir Godin izezir puvati.”

Ahap ghua misosi

(2 Eghaghaniba 18:28-34)

²⁹ Kamaghin amizi, Israelin Atrivim Ahap ko Judan Atrivim Jehosafat, aning uan midorozir gumaziba inigha, Siriaba ko misoghasa ghua, Gileatin Distrighin itir nguibar ekiam Ramotin otifi. ³⁰ Midorozim tighar akuighirighasava amima, Atrivim Ahap kamaghin Atrivim Jehosafat migei, “Ga midorozim bagh mangi, ki uan atrivir korotiaba sueghiva korotiar igharazitabar aghuighti, midorozir gumaziba nan atamangigham. Eghti ni uan atrivir korotiabar aghuigh.” Egha Israelian atrivim korotiar igharaziba aghuigha aning midorozim bagha zui.

³¹ Dughiar kamra, Sirian atrivim uan 32plan midorozir gumazir karisin pin tuiva misozibar dapaniba, akar gavgavim me ganiga ghaze, “Ia Israelian atrivim baghvira gan a misogh, egh gumazir igharazibav soghan marki.” ³² Ezi me misozir dughiamin, midorozir gumazibar dapanir kaba Atrivim Jehosafatin ganigha ghaze, a ti Israelian atrivim. Egha atrivim misoghasa ghua tiarim akara

deima, ³³ me fo, kar Israelian atrivim puvati, egha me anetaki.

³⁴ Midorozim ghuavira itima, Sirian midorozir gumazir mam, uan barir pimin Israelia iti naghin puram asavamada. Ezi barim ghua Ahapin mikarzir midorozir korotiam avarazir puvatizim gasara. Ezi Ahap uan karisin suizir gumazim migia ghaze, “Ki ikuvigha gifa. Ni zuamira ua karis giragh midorozir danganim atakigh.” ³⁵ Ezi midorozim ghuavira ikia bar gavgavizi, Atrivim Ahap midorozim ategh mangan iburaghburaghizi, me karisin aven puram anefazi, a Siriabar damazimin uan karisin aven aperaghav ikia Siriabar gari. Ezi an duar torim ghuzim puvira ivemara izaghira karis gizivagha, kamaghira itima, aruem gevima an areme.

³⁶ Aruem ghuaghira migoroghasava amima, Israelia ko Judan midorozir gumaziba me bar dia kamaghin migei, “E bar moghira uamategh uan kantriba ko uan nguibabar mangam!”

³⁷ Kamaghin amizi, Atrivim Ahap aremezi, me an kuam inigha ghua Samarian anefa. ³⁸ Egha an karis, Samarian dipar akarer mamin a rue. Ezi afiaba izava an ghuzim apima, tuavimin amiziba izava an ghuzim itir dipar akarem gure. Bizir kaba, Ikiavira Itir God mikemezi moghin otifi. ³⁹ Atrivim Ahap amizir araziba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, dipenir a ingarigha elefanin ataribar asingiziba ko, an nguibar ekiaba avinizir divaziba gavgavim dagh aningizir ingangarir amizibagh eghari. ⁴⁰ Ahap uan inazir afeziabar min aremezi, an otarim Ahasia an danganim inigha atrivimin oto.

*Jehosafat Judan atrivimin oto
(2 Eghaghaniba 20:31--21:1)*

⁴¹ Ahap Israelian atrivimin itima, an namba 4 azenimin aven Asan otarim Jehosafat Judan atrivimin oto. ⁴² Jehosafat azenir 35plan ikia atrivimin oto, egha 25plan azenibar Jerusalemin atrivimin iti. An amebam, Silhin guivim, an ziam Asuba. ⁴³ Jehosafat uan afeziam Asa faragha ikiava amizi moghin, a Ikiavira Itir Godin damazimin arazir aghuibagh ami. Egha bizir vamira, an a gamizir puvati, a mighsiabar pin itir asebar ziaba fer danganibagh asighasighizir puvati. Kamaghin amizi, gumazamiziba danganir kabar ofabagh amua, egha pauran mughuriar aghuim zuiba tue. ⁴⁴ Jehosafat uaghan Israelian atrivim ko aning uan dafarimning suiragha, aning deraghavira aperaghav ikia, ua uaning misozir puvati.

⁴⁵ Atrivim Jehosafat amizir araziba bar, da akinafarir me kamaghin diborimin aven iti, Judan Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, a uan apanibav soghezir eghaghaniba ko, an gavgavir ekiabar eghaghaniba an aven iti. ⁴⁶ Fomira Jehosafatin afeziam Asa, asebar ziaba fer danganibar, gumazir poroghamiba uari bakia uari koma akuir arazim gamiba batoke. Ezi men marazi ikiavira itima, Jehosafat bar me agifa.

⁴⁷ Dughiar kamin, Idomin kantri atriviba puvati. Ezi Judan atrivimra Idomin kantri gativagh, an ganasa gumaziba amisefi.

⁴⁸ Atrivim Jehosafat mikemezi, ingangarir gumaziba kantri Ofirin mangamin kuribar ingari, eghti da ongarimin mangi kantri Ofirin gol inigh izam. Ezi kurir kaba, da nguibar ekiam Esiongeberin ikuvigha, puram apiaghav iti. Kamaghin amizi, me Ofirin ghuzir puvati. ⁴⁹ Ezi gin, Israelian Atrivim Ahasia kamaghin oraki, Jehosafatin kuriba ikufi, ezi a kamaghin Jehosafat migei, "Ni uan kuriba ua da amangighti, ki uan kurimin ingangarir

gumaziba, nin ingangarir gumaziba ko me amadaghti me mangam.” Ezi Jehosafat an nighnizimin aghua.

⁵⁰ Egha gin Atrivim Jehosafat uan inazir afeziabar min aremezima, me an kuam isa Devitin Nguibar Ekiamin, an inazir afeziabar kuaba afezir danganimin anefa. Ezi an otarim Jehoram an danganim inigha atrivimin oto.

Ahasia, Israelian atrivimin oto

⁵¹ Jehosafat Judan atrivimin itima, an namba 17in azenimin aven, Ahapin otarim Ahasia Israelian atrivimin oto. Egha azenir pumuningin Samarian atrivimin ike.

⁵² A uan afeziam ko amebamin min arazir kuraba Ikiavira Itir Godin damazimin dar gin ghua, Nebatin otarim Jeroboamin min ami. Jeroboam faragha Israelia gekuizi, me arazir kurar aviribagh ami. ⁵³ Ahasia, asem Balin ziam fe. An arazir kam bangin, Ikiavira Itir God, Israelian God, an afeziam Ahapin aningaghezi moghin, an aningaghe.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir Ghurim ko
Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang Province,
Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins long
Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 19 Oct 2021

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea